

**T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI**

BRİCS Ülkeleri ve Dünya Ekonomisine Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Mahammad AHMADOV

BURSA – 2024

**T. C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI**

BRİCS Ülkeleri ve Dünya Ekonomisine Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Mahammad AHMADOV

**Danışman:
Dr Öğretim Üyesi. Ayda ASLAN**

BURSA – 2024

TEZ ONAY SAYFASI

T. C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İktisat Anabilim Dalı'nda 702211036 numaralı Mahammad AHMADOV'un hazırladığı “BRİCS Ülkeleri ve Dünya Ekonomisine Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme” başlıklı Yüksek Lisans tezi ile ilgili savunma sınavı, 0/0/2024 günü 1.00 – 1.00 saatleri arasında yapılmıştır. Alınan cevaplar sonunda adayın olduğuna

..... ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

Dr Öğretim Üyesi. Ayda ASLAN

Üye

Doç.Dr.Meryem Filiz Baştürk

Üye

Prof. Dr. Hilal YILDIRIR KESER

/09/ 2024

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İKTİSAT ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tez Başlığı: BRİCS Ülkeleri ve Dünya Ekonomisine Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam XIII+XXX sayfalık kısmına ilişkin, 0/0/2024 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından (Turnitin)*aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 11 'tir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. 1- Kaynakça hariç
2. 2- Alıntılar hariç/dahil
3. 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

Danışman Dr. Öğretim Üyesi Ayda ASLAN
0. 0.2024

* Turnitin programına Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir.

Yemin Metni

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum " BRİCS Ülkeleri ve Dünya Ekonomisine Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme " başlıklı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Tarih ve İmza

ÖZET

BRİCS Ülkeleri ve Dünya Ekonomisine Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme

Son yıllarda, gelişmekte olan ülkelerin genel dünya ekonomisi içindeki paylarının katlanarak artması bu ülkelerin ekonomik ve siyasi rollerinin arttığını ve daha da artacağını göstermektedir. Bu çalışma kapsamında ele alınan BRİCS ülkeleri son 20 yılda oldukça önemli gelişmeler sergileyerek dünya piyasasında etkin rol oynamaya başlamışlardır. BRİCS üyesi olan ve yükselen piyasalar olarak tanımlanan ülkelerin küresel bir güç olarak genel dünya ekonomisini şekillendireceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, BRİCS üyelerinin hızlı ekonomik büyüme başarılarının arkasındaki nedenlerin diğer gelişmekte olan ülkeler için örnek niteliğinde olması da bu ülkelerin incelenmesini zorunlu bir hale getirmektedir. 2001 yılında bir araya gelen Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin tarafından oluşturulmuş olan BRİC, 8 yıl sonra 2009 yılında Güney Afrika Cumhuriyeti'nin katılımıyla BRİCS olarak adlandırılmış ve 2024 ocak ayı itibariyle yeni katılan Mısır, İran, Suudi Arabistan, Etiyopya ve Birleşik Arap Emirlikleri ile genişlemiş ve bu genişlemeye paralel olarak siyasi ve ekonomik etki alanını attırmıştır.

Bu çalışmada, BRİCS'in kuruluşu, BRİCS'e üye ülkelerin ekonomik göstergeleri ile beraber göstermiş oldukları büyüme oranları ve dış ticaret verileri, üye ülkelere yapılan yabancı sermaye akışları, BRİCS'in şekillenmesinde yardımcı olan zirveler, küresel ekonomideki yerleri ve katkıları ele alınmaktadır. Yeni Kalkınma bankası ve izleyeceği olası politikalar, dolarsızlaşma ve BRİCS'in buna etkisi, yeni katılan ülkeler ve onların genel makroekonomik göstergeleri, BRİCS-T ilişkileri ise tezin son kısmında incelenmiştir. Yapılan bu çalışma ile elde edilecek veriler yeniden şekillenen dünyada yeni ekonomik ve siyasi kutbun BRİCS olma olasılığının tartışılmaya başlandığı bu günlerde gündeme ışık tutması açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: BRİCS, Ekonomik büyüme, Dolarsızlaşma, Yeniden Kalkınma Bankası

ABSTRACT

An Evaluation on BRICS Countries and Their Effects on the World Economy

In recent years, the multiplication of the share of developing countries in the global economy has shown that their role is increasing economically and politically and will continue to increase. As described in the thesis, the BRICS countries have shown significant developments in the last 20 years, making them speak their own names in the world market. Countries that are members of the BRICS and identified as emerging markets are believed to shape the overall world economy as a global power. However, the reasons behind BRICS countries' rapid economic growth achievements are exemplary for other developing countries, making them compulsory to examine. Formed in 2001 by Brazil, Russia, India, and China, the BRICS was named in 2009 with the accession of the Republic of South Africa eight years later and expanded with the newly-accessed countries of Egypt, Iran, Saudi Arabia, Ethiopia, and the United Arab Emirates as of January 2024.

In this study, the establishment of the BRICS, the economic indicators of the BRICS member countries, their growth rates and foreign trade data, foreign capital flows to the member countries, the summits that helped shape the BRICS, their place and contributions to the global economy are discussed. New. The development bank and the possible policies it will follow, de-dollarization and the impact of BRICS on this, the newly joined countries and their general macroeconomic indicators, and BRICS-T relations are examined in the last part of the thesis. The data obtained from this study is important in terms of shedding light on the agenda in these days when the possibility of BRICS being the new economic and political pole in the reshaped world is being discussed.

Keywords: BRICS, Economic growth, Dedolarization New Development Bank,

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	i
YEMİN METNİ	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar.....	viii
ŞEKİLLER.....	x
GRAFİKLER	xi
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1.BRİCS ÜLKELERİ (İLK BEŞ ÜYE).....	3
1.1 BRİCS'İN KURULUŞU	3
1.2 BRİCS ÜLKELERİNİN GENEL GÖRÜNÜMÜ	4
1.2.1 Brezilya.....	4
1.2.1.1 Brezilya'nın Makro Ekonomik Göstergeleri	5
1.2.1.2 Brezilya'nın Büyüme Oranları	6
1.2.1.3 Brezilya'nın Dış Ticareti	7
1.2.1.4 Brezilya'nın Yabancı Sermaye Akışı	9
1.2.2 Rusya.....	10
1.2.2.1 Rusya'nın Makro Ekonomik Göstergeleri	10
1.2.2.2 Rusya'nın Büyüme Oranları	11
1.2.2.3 Rusya'nın Dış Ticareti	13
1.2.2.4 Rusya'nın Yabancı Sermaye Akışı	15
1.2.3 Hindistan	16
1.2.3.1 Hindistan'ın Makro Ekonomik Göstergeleri.....	16
1.2.3.2 Hindistan'ın Büyüme Oranları	17
1.2.3.3 Hindistan'ın Dış Ticareti	19
1.2.3.4 Hindistan'ın Yabancı Sermaye Akışı	21
1.2.4 Çin.....	22
1.2.4.1 Çin'in Makro Ekonomik Göstergeleri	23
1.2.4.2 Çin'in büyüme oranları.....	24
1.2.4.3 Çin'in Dış Ticareti	26
1.2.4.4 Çin'in Yabancı Sermaye Akışı	28
1.2.5 Güney Afrika.....	29
1.2.3.1 Güney Afrika'nın Makro Ekonomik Göstergeleri.....	30
1.2.5.2 Güney Afrika'nın Büyüme Oranları	31
1.2.5.3 Güney Afrika'nın Dış Ticareti	33
1.2.5.4 Güney Afrika'nın Yabancı Sermaye Akışı	34
İKİNCİ BÖLÜM.....	37
2. KÜRESEL EKONOMİDE BRİCS VE DOLARSIZLAŞMAYA OLAN ETKİLERİ 37	
2.1. KÜRESEL EKONOMİDE BRİCS.....	37
2.2.BRICS ÜLKELERİNİN DÜNYA TİCARETİNDEKİ KONUMU	40
2.3 KARŞILIKLI YATIRIMLAR	43
2.4. DOLARSIZLAŞMA	47

2.4.1.Dönüşümün Belirtileri	48
2.4.2. Dolarsızlaşma trendi	50
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	54
3.BRICS KALKINMA BANKASI VE YENİ PARA BİRİMİ	54
3.3.BRICS KALKINMA BANKASI	54
3.3.1 Amacı ve Ana Sözleşmesi	54
3.3.2. Üyelik ve Oy Gücü	55
3.3.3.Yönetim.....	57
3.3.4.Kredi ve diğer finansal araçların kapsamı	58
3.3.4.1.Normal Faaliyetler	58
3.3.4.2.Özel Faaliyetler.....	59
3.3.4.3. Acil Durum Rezerv Anlaşması (CRA).....	59
3.3.5.Sermaye	61
3.3.6.Borçlamanın coğrafi kapsamı.....	62
3.3.6.1.Diğer uluslararası, bölgesel ve ulusal kalkınma bankalarıyla bağlantılar	62
3.4. YENİ PARA BİRİMİ.....	63
3.4.1.EURO benzeri para.....	64
3.5. BRİCS ZİRVELERİ	66
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	71
4.BRICS GENİŞLEME SÜRECİ VE BRİCS+T	71
4.1. 2024 GENİŞLEME SÜRECİ	71
4.2 BRİCS PLUS VE DÜNYANIN BRİCS PLUS'A BAKIŞI.....	72
4.2.1 Yeni görünümüyle BRİCS	72
4.3 BRİCS'E ENİ ÜYE OLAN ÜLKELER	73
4.3.1. İran.....	74
4.3.1.1.Genel Görünüm.....	74
4.3.1.2. İran Makro Ekonomik Göstergeleri	74
4.3.1.2.1.Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)	76
4.3.1.2.2.İstihdam ve İşsizlik	76
4.3.1.2.3.Enflasyon.....	77
4.3.2 Suudi Arabistan	77
4.3.2.1.Genel Görünüm.....	78
4.3.2.2. Suudi Arabistan Makro Ekonomik Göstergeleri	78
4.3.2.2.1.Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)	79
4.3.2.2.2.İstihdam ve İşsizlik	80
4.3.2.2.3.Enflasyon.....	80
4.3.3. Mısır	80
4.3.3.1.Genel Görünüm.....	81
4.3.3.2. Mısır Makro Ekonomik Göstergeleri	81
4.3.3.2.1.Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)	82
4.3.3.2.2.İstihdam ve İşsizlik	83
4.3.3.2.3.Enflasyon.....	84
4.3.4.Etiyopya	84
4.3.4.1.Genel Görünüm.....	84
4.3.4.2. Etiyopya Makro Ekonomik Göstergeleri	85
4.3.4.2.1.Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)	86
4.3.4.2.2.İstihdam ve İşsizlik	86
4.3.4.2.3.Enflasyon.....	87
4.3.5. Birleşik Arap Emirlikleri	88
4.3.5.1.Genel Görünüm.....	88
4.3.5.2. Birleşik Arap Emirlikleri Makro Ekonomik Göstergeleri	88
4.3.5.2.1.Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)	89
4.3.5.2.2.İstihdam ve İşsizlik	90
4.3.5.2.3.Enflasyon.....	91
4.3.6 Arjantin	91
4.4 POTANSİYEL ÜYELER	92

4.5 BRİCS VE TÜRKİYE	93
4.5.1. <i>Karşılıklı Etkileşimler</i>	95
4.5.1.1. Türkiye ve Brezilya ilişkileri	95
4.5.1.2. Türkiye ve Rusya ilişkileri	96
4.5.1.3 Türkiye ve Hindistan ilişkileri.....	97
4.5.1.4 Türkiye ve Çin ilişkileri.....	98
4.5.1.5 Türkiye ve Güney Afrika ilişkileri.....	99
4.5.1.6.Türkiye ve BRİCS Plus ilişkileri	100
4.5.2 <i>Türkiye'ye Potansiyel Etkileri</i>	101
4.5.3. <i>BRICS 'e Potansiyel Etkileri</i>	103
SONUÇ	106
KAYNAKÇA	111

TABLolar

Tablo 1: Brezilya'nın Makro Ekonomik Göstergeleri	5
Tablo 2 : Brezilya'nın Dış Ticaret verileri	7
Tablo 3: Brezilya'nın ihracat verileri	8
Tablo 4: Brezilya'nın ithalat verileri	8
Tablo 5: Brezilya'nın Yabancı Sermaye Akışı verileri	9
Tablo 6: Rusya'nın Makro Ekonomik Göstergeleri	10
Tablo 7: Rusya'nın Dış Ticaret verileri	13
Tablo 8 : Rusya'nın ihracat verileri	14
Tablo 9: Rusya'nın ithalat verileri	14
Tablo 10: Rusya'nın Yabancı Sermaye Akışı Verileri	15
Tablo 11: Hindistan'ın Makro Ekonomik Göstergeleri	16
Tablo 12: Hindistan'ın Dış Ticaret Verileri	20
Tablo 13: Hindistan'ın ihracat Verileri	20
Tablo 14: Hindistan'ın ithalat Verileri	20
Tablo 15: Hindistan'ın Yabancı Sermaye Akışı Verileri	21
Tablo 16: Çin'in Makro Ekonomik Göstergeleri	23
Tablo 17: Çin'in Dış Ticaret Verileri	27
Tablo 18: Çin'in İhracat Verileri	27
Tablo 19: Çin'in İthalat Verileri	28
Tablo 20: Çin'in Yabancı Sermaye Akışı Verileri	28
Tablo 21: Güney Afrika'nın Makro Ekonomik Göstergeleri	30
Tablo 22 :Güney Afrika'nın Dış Ticaret Verileri	33
Tablo 23: Güney Afrika'nın İhracat Verileri	34
Tablo 24: Güney Afrika'nın İthalat Verileri	34
Tablo 25: Güney Afrika'nın Yabancı Sermaye Akışı Verileri	35
Tablo 26: Küresel Ekonomide BRİCS Oranları (2023)	37
Tablo 27: Küresel İhracattaki BRİCS Oranları (2023)	41
Tablo 28 BRİCS ülkelerinin petrol üretimi	42
Tablo 29 Çin'in Sınır Ötesi İşlemlerinde kullandığı para birimleri	49
Tablo 30 Döviz (FX) İşlemlerinde En Çok Kullanılan Para Birimleri	52
Tablo 31 NDB'nin Başlangıç Sermayesi ve Oy Dağılımı	56
Tablo 32 NDB' nin Potansiyel Kredi Tahmini	58
Tablo 33 Sermaye Dağılımı, GSYİH karşılaştırması ve Maksimum Kredi Miktarı	60
Tablo 34 BRİCS ülkelerinin Maastricht kriterlerine uyumu	64
Tablo 35 İran Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	76
Tablo 36 İran işsizlik oranı	76
Tablo 37 İran enflasyon oranı	77
Tablo 38 Suudi Arabistan Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	79
Tablo 39 Suudi Arabistan işsizlik oranı	80
Tablo 40 Suudi Arabistan enflasyon oranı	80
Tablo 41: Mısır Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	83
Tablo 42: Mısır işsizlik oranı	83
Tablo 43: Mısır enflasyon oranı	84
Tablo 44: Etiyopya Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	86
Tablo 45: Etiyopya işsizlik oranı	87
Tablo 46: Etiyopya enflasyon oranı	87
Tablo 47: Birleşik Arap Emirlikleri Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	90
Tablo 48: Birleşik Arap Emirlikleri işsizlik oranı	90
Tablo 49: Birleşik Arap Emirlikleri enflasyon oranı	91

Tablo 50: Potansiyel üyeler	92
Tablo 51: Başvurmayı resmi olarak düşünen ülkeler.....	93
Tablo 52: Türkiye-Brezilya ticaret verileri.....	95
Tablo 53: Türkiye-Rusya ticaret verileri.....	96
Tablo 54: Türkiye-Hindistan ticaret verileri.....	97
Tablo 55: Türkiye-Çin ticaret verileri.....	98
Tablo 56: Türkiye- Güney Afrika ticaret verileri	99
Tablo 57: Türkiye-BRİCS Plus ticaret verileri.....	100

ŞEKİLLER

Şekil 1 BRICS PLUS	72
Şekil 2: Çin'in Yeni İpek Yolu Projesi	104

GRAFİKLER

Grafik 1: Brezilya'nın Yıllık Büyüme Oranları.....	6
Grafik 2: Rusya'nın Yıllık Büyüme Oranları	12
Grafik 3: Hindistan'ın Yıllık Büyüme Oranları.....	18
Grafik 4: Çin'in Yıllık Büyüme Oranları	25
Grafik 5: Güney Afrika'nın Yıllık Büyüme Oranları	31
Grafik 6: BRİCS ve G7 küresel ekonomideki oranları (SAGP).....	39

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AD	: Abu Dabi
AED	: Birleşik Arap Emirlikleri Dirhemi
AIIB	: Asya Altyapı Yatırım Bankası
ASEAN	: Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği
BAE	: Birleşik Arap Emirlikleri
BM	: Birleşmiş Milletler
BP	: The British Petroleum
BRİCS	: Brazil, Russia, India, China, South Africa
CRA	: Acil Durum Rezerv Anlaşması
DB	: Dünya Bankası
DTÖ	: Dünya Ticaret Örgütü
DYY	: Doğrudan Yabancı Yatırım
EGP	: Mısır Lirası
FDI	: Doğrudan yabancı yatırım (foreign direct investment)
G20	: Group of 20
G7	: Group of 7
GAC	: Güney Afrika Cumhuriyeti
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla
IMF	: Uluslararası Para Fonu
MERCOSUR	: Güney Ortak Piyasa
NDB	: BRİCS Kalkınma Bankası (New Development Bank)
OECD	: Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü
OPEC	: Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü
RMB	: Renminbi
SAGP	: Satın Alma Gücü Paritesi
SDR	: Özel Çekme Hakları (Special Drawing Rights)
SWIFT	: Bankalar arası Finansal Telekomünikasyon Derneği
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNCTAD	: Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

GİRİŞ

I. ve II. Dünya Savaşları sonrasında kutuplaşan dünyada güç dengesi batının lehine bir hal almıştır, fakat son 30 yılda gelişmekte olan ülkelerin sergilemiş oldukları inanılmaz ekonomik başarılar sayesinde bu denge doğu ekseninde kaymaktadır. 2006 yılında bir araya gelerek oluşan BRİC ülkeleri (Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin) ve daha sonra Güney Afrika Cumhuriyeti'nin bu gruba katılmasıyla BRİCS olarak adlandırılan ülkeler topluluğa 1 Ocak 2024 itibariyle İran, Suudi Arabistan, Mısır, Etiyopya ve Birleşik Arap Emirlikleri resmi olarak dahil oldu. Günümüze kadar dünya ekonomisindeki paylarını önemli ölçüde artırmış olan grup yeni üyelerinde katılımıyla daha güçlü hale gelmiştir. BRİCS ülkeleri bugün dünya ekonomisinin GSYİH açısından yaklaşık %29.3'ne, dünya nüfusunun neredeyse %50'nı oluşturmaktadır, ek olarak, BRİCS'in küresel petrol üretimindeki payı 43.1% olarak hesaplanmaktadır.

Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde, BRİCS topluluğunun oluşumu, genel görünümü, orijinal beş topluluk üyesi hakkında genel bilgiler, üyelerin makro ekonomik göstergeleri, büyüme oranları, dış ticaret verileri ve yabancı sermaye akışları veriler ile birlikte aktarılacaktır. Mevcut en son veriler araştırıldığında tezin yazıldığı dönem itibariyle tüm ülkeler açısından en son olarak 2022 yılına dair sağlıklı veriler bulunduğundan birinci bölümde yer alan tablolar 2018-2022 yıllarını kapsayan 5 senelik verilere doğrultusunda hazırlanacaktır. Ülkelerin ticaret partnerlerinin gösterildiği grafiklerde aynı nedenden dolayı 2022 yılı oranları ele alınacaktır. Grafikler ise paralellik olması nedeniyle 1990-2023 yılları arasındaki dönemi kapsamaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, BRİCS topluluğunun genel hatlarıyla küresel ekonomiye olan etkileri incelenecektir. BRİCS ülkelerinin dünya ticaretindeki konumu ve dünya petrol üretiminde sahip oldukları paylar ele alınacaktır. Bölümde yer alan grafikler en son veriler doğrultusunda hazırlanarak bölüm içinde ele alınacaktır. BRİCS ülkelerinin sağlamış olduğu finansman imkânı ve kreditor ülkelerin topluluğun küresel yatırımlardaki önemine yer verilecektir. Dolarsızlaşma kavramı, trendi ve BRİCS ülkelerinin rolü ve olası etkileri üzerine durulmaktadır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde BRİCS Kalkınma Bankasının; amacı, sermaye yapısı, yönetim şekli, oy dağılımı, organizasyon yapısı ve NDB ile birlikte kurulan CRA (Acil Durum Rezerv Anlaşması) üzerinde durulmaktadır. Bu bölümde son olarak yeni kararların alındığı zirveler kronolojik sıralamayla incelenecektir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde ise, BRİCS topluluğunun genişleme süreci ve Türkiye ile olan ilişkileri yakından ele alınacaktır. Genişleme süreci kapsamında 1 Ocak 2024 itibarıyla üye statüsü kazanmış beş yeni üyenin makro ekonomik göstergeleri, mevcut olan en son veriler doğrultusunda hazırlanmış olan 2018-2022 yılları arasındaki gayri safi yurtiçi hasıla verileri, işsizlik ve enflasyon rakamları incelenecektir. Türkiye ile olan ilişkileri açısından ise orijinal beş üyenin Türkiye ile olan karşılıklı ilişkileri, 2018-2022 yılları arasındaki ticaret verileri ve karşılıklı potansiyel katkıları üzerine genel bir değerlendirme yapılacaktır. Yeni katılan ülkeler ile yapılan ticaret verileri ise 2023 yılına ait olan mevcut en son veriler doğrultusunda hazırlanmış grafik ile gösterilerek değerlendirilecektir.

BRİCS ülkelerinin ekonomik performansları ilgili araştırmalar oldukça yetersizdir ve buna ek olarak BRİCS PLUS kavramı oldukça yeni olduğundan bu kapsamda ekonomik açıdan yapılmış çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle çalışmanın literatüre önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın son kısmında sonuç bölümünde yapılan çalışmanın genel bir değerlendirmesine yer verilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.BRİCS ÜLKELERİ (İLK BEŞ ÜYE)

1.1 BRİCS'in Kuruluşu

2001 yılında ilk kez Goldman Sachs'ın ekonomi müdürlerinden Jim O' Neill tarafından kullanılan "BRİC" terimi, kuruluşu üye ülkelerin baş harflerinden oluşan bir kısaltmadır. Gelişmekte olan beş ülkeden meydana gelen bu kuruluşu üye olan ülkelerin demografik gelişimleri, ekonomik potansiyelleri ve hızlı büyüme oranları dikkat çekmiş, bu ülkelerin hem bölgesel hem de uluslararası düzeyde büyüyen ekonomilere ve politik güçlere liderlik etme potansiyeli olduğu görülmüştür. BRİCS üyeleri Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika'dır. Bu kuruluşu üye olan Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin 2006 yılında bir grup olarak birleşmiş, 2010 yılında ise, Güney Afrika BRİCS üyeleri arasında yerini almıştır. BRİCS ekonomileri küresel ekonominin yeni kurulan temelleri olarak kabul edilmektedir. Avrupa ülkelerinin ekonomik büyüme oranları yavaşlarken, BRICS ekonomileri gelişmekte olan bir güç olarak hızlı büyüme oranları sergilemektedir. Örneğin; 1990 yılında, BRİCS ekonomileri toplam dünya gelirinin %11'ini oluştururken, 2011 yılında bu oran %25'e yükselmiştir. Öte yandan, bu oranın 2050 yılında kadar % 40'a çıkması beklenmektedir.

Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin'in BRİC ülkeleri olarak belirlenmesinden sonra, bu ülkelerin sermaye piyasalarında önemli gelişmeler ortaya çıkmıştır. BRİC kelimesinin kullanılmasından altı yıl sonra 2007 yılında, bu ülkelerin sermaye pazarlarının değerinde belirgin bir artış yaşanmıştır. Örneğin; 2007'de sermaye girişinde Brezilya da % 369'luk, Hindistan da % 499'lu, Rusya da %630'luk ve Çin de % 201'lik bir artış yaşanmıştır. Bu ülkelerin sermaye piyasalarında meydana gelen gelişmeler, ülkelerin hızlı gelişiminin de bir ölçütü olarak kabul edilmektedir (Dünya Bankası, 2023).

Dünya nüfusunun % 42'sini ve küresel ekonominin %23'ünden fazlasını oluşturan BRİCS ülkeleri, G20'nin de bir parçası olduğundan, bu ülkelerin gelecekte gelişmekte olan ülkelerin küreselleşen güç dinamiklerinde artan etkiye sahip olacağı öngörülmektedir. Bu ülkeler, diğer tüm ülkeler gibi, çeşitli ekonomik güçlüklerle karşı karşıya olmalarına rağmen, yine de önemli sosyo-ekonomik potansiyellere de sahiptirler.

1.2 BRİCS Ülkelerinin Genel Görünümü

BRİCS üyeleri, Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika, mal ve hizmet üreticisi olmaları, küresel sermayeyi ülkelere çekmeleri ve potansiyel tüketiciler olmaları nedeniyle son yıllarda dünya ekonomisinde önemli bir rol oynamaktadırlar. Bu ülkeler, küresel ekonomilerde en hızlı büyüyen ve küresel ekonominin gelişimine katkıda bulunan ülkeler olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte, BRİCS üyelerinin küresel düzende oynadığı roller değişmektedir. BRİCS topluluğu, G-20 ülkeleri forumunda, özellikle de 2008 yılında yaşanan son finansal krizden sonra makroekonomik politikaları şekillendirmede önemli bir rol oynamıştır.

BRİCS olarak bilinen kuruluşa üye ülkelerin küresel ekonomide giderek daha güçlü hale geleceği ve gelecek 50 yıl içinde dünya ekonomisinin en güçlü ülkeleri arasında yer alacakları öngörülmektedir. Bununla birlikte, son on yılda bu ülkelerde meydana gelen gelişmeler bu tahminleri desteklemektedir. BRİCS üyesi ülkeler, 1990'lı yıllarda dünya ticaretinin %4'üne ve GSYİH'nın (Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla) %10 undan daha azına sahipken, 2023 yılında dünya ticaretinin %25'i ve GSYİH'nın %15'i bu ülkeler tarafından karşılanmaktadır. BRİCS ülkelerinin gelirlerinde meydana gelen bu artış, bu ülkelerin dünya geliri içindeki payını son 20 yılda %150 oranında arttırmıştır (Dünya Bankası, 2023).

1.2.1 Brezilya

Güney Amerika'nın en güçlü ekonomisine sahip olan Brezilya, BRİCS üyelerinden biridir. Dünyada nüfus büyüklüğü ve yüz ölçümü açısından beşinci, milli gelir açısından yedinci sıradadır. Brezilya, bu nedenle özel sektör için ticaret partneri olarak çekici bir ülke olmaktadır. 1960'larda ithal ikameci politikalar uygulayan Brezilya, 1990'larda küresel ekonomiye entegre olmaya başlamış, rekabetçi, yenilikçi ve güçlü bir ülke haline gelmiştir. Ülkede özellikle orta sınıf hane halkının artması, iç pazarın genişlemesine ve yeni müşterilerin gelmesine yol açmıştır. Ülkenin, genişleyen pazarıyla iş dünyasının ilgisini çekmiştir (Smiths, 2014: 4).

1990'larda ekonomik serbestleşme önlemlerinin uygulanması ile birlikte, ülkede otomobil endüstrisi önemli gelişmeler kaydetmiştir. Öte yandan Brezilya'nın ihracatı son yıllarda önemli bir artış göstermiş bu da ülkenin ekonomik büyümesine olumlu bir katkı

sağlamıştır. Brezilya istikrarlı ve tutarlı makroekonomik politikaları sayesinde, iç talebi desteklerken ticarete konu olmayan sektörlerin de büyümesini sağlamıştır. Brezilya, 2018 OECD verilerine göre orta gelirli ülkelerin üst sıralarında yer alırken, ülkede ulusal gelir 1.8 trilyon dolar ve kişi başına düşen gelir düzeyi 8.959 dolardır (OECD 2019).

1.2.1.1 Brezilya'nın Makro Ekonomik Göstergeleri

2018-2020 yılları arasındaki dönemde ülke ekonomisi devamlı bir şekilde büyümüş ve 2020 yılında ekonomik büyüklük 2 trilyon doları aşmıştır. 2020 yılında tüm dünyada etkisini gösteren pandemi nedeniyle ekonomi daralmış ve 2021 yılında 1648 milyar dolara gerilemiştir. 2022 yılı itibarıyla ekonomi büyüme devam etmiş ve GSYİH büyüklüğü 1924 milyar dolara ulaşmıştır. Brezilya'da 2023 yılında 2.08 trilyon dolar olarak gerçekleşen GSYİH'nin 2024 yılında 2.21 trilyon dolar olması beklenmektedir. Ülkede 2023'de yıllık büyüme oranı %0.92 olarak gerçekleşmiş, 2024 yılında bu oranın %1.5 olacağı öngörülmektedir. Ülkede işsizlik oranı 2023 yılında %8.2 olarak gerçekleşmiş, bu oran ile Brezilya yüksek işsizlik oranına sahip ülkeler arasında 27. sıraya yerleşmektedir (World Population Review, 2024).

Tablo 1: Brezilya'nın Makro Ekonomik Göstergeleri

	2018	2019	2020	2021	2022
GSYİH (milyar \$)	1868,18	1960,19	2062,50	1648,71	1924,13
Reel GSYİH Artış Oranı	1,10	2,11	2,52	5	2,91
Nüfus (milyon)	208,32	209,79	211,20	212,60	213,91
Kişi Başına GSYİH \$	8967	9343	9765	7 755	8 995
İşsizlik Oranı %	12,33	11,41	10,2	11,12	7,91
Enflasyon (TÜFE)	3,7	3,6	4,1	8,3	9,3

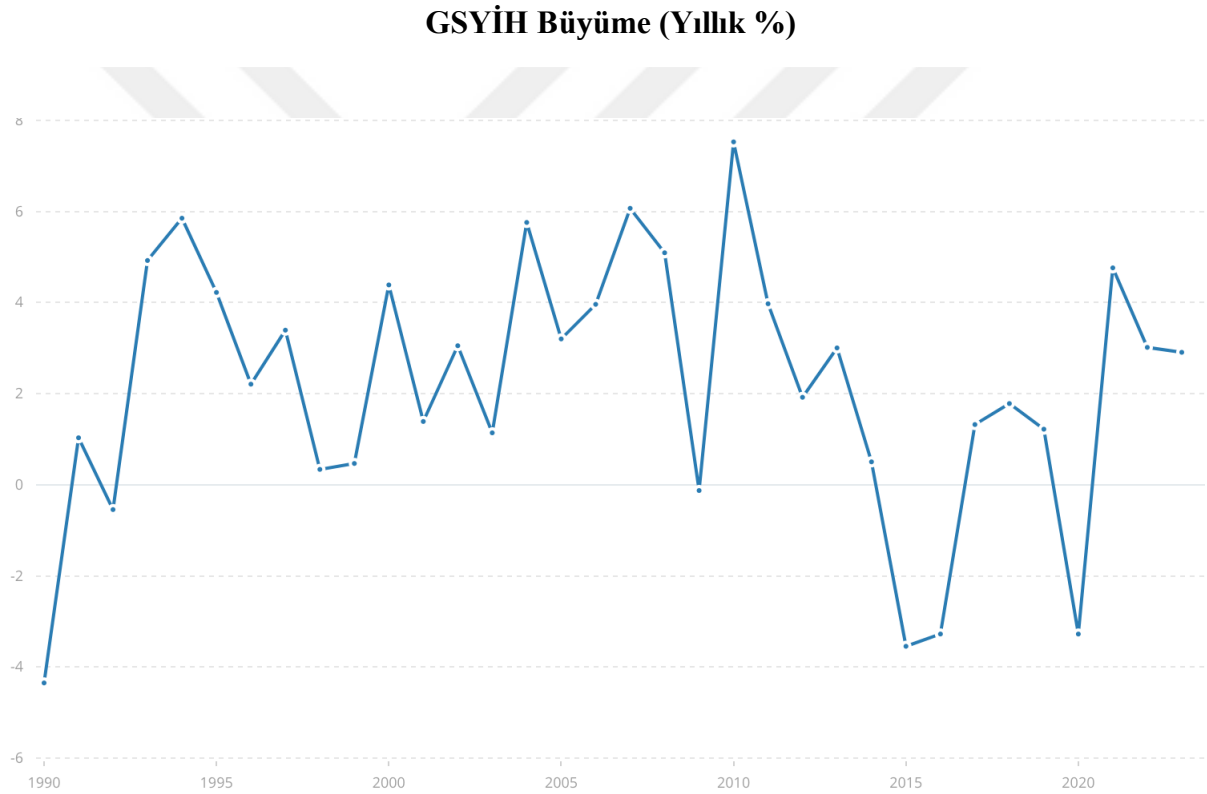
Kaynak: Lloyds Bank (Ekim 2023)

Öte yandan, Brezilya da gelir dağılımı adaletsizliği oldukça yüksektir. Ülke nüfusunun çoğu yoksulluk sınırında veya altındadır. Bununla birlikte, son yıllarda yapılan ölçümlerde orta sınıfın genişlediği ve yoksulluk sınırına giren kişilerin sayısının azaldığı bir gerçektir (Havlık , 2009 :44).

1.2.1.2 Brezilya'nın Büyüme Oranları

Brezilya'nın 1990 ve 2023 yılı arası milli gelirindeki yüzdelik değişiklikler Grafik 1'de gösterilmektedir. 1970-1973 yılları arasında Brezilya'da milli gelir artış hızı en yüksek seviyeye ulaşmış, 2015 yılında büyüme oranı çok düşük gerçekleşmiştir. 2016 yılında yaşanan durgunluktan sonra 2017 yılında ülke ekonomisi toparlanma evresine girmiş, 2018 yılında seçimlerin etkisi ile ortadan kalkan siyasi belirsizlik ülkede büyüme hızının artmasını sağlamıştır (Dünya Bankası, 2023).

Grafik 1: Brezilya'nın Yıllık Büyüme Oranları

Kaynak: Dünya Bankası Veri Tabanı

Brezilya için 1980-1990 yılları arasındaki dönemi kriz dönemi olarak adlandırılmaktadır. Ekonomik kırılganlık, cari işlemler açığını yeni borçlarla finanse etmeye çalışmanın bir sonucu olarak artmıştır (Loman, 2014 :16). Bu yıllar arasında, 1985 yılında yaşanan askeri darbe ekonomiyi etkileyen bir diğer önemli olaydır. Brezilya, uzun süre askeri yönetim altında kaldığı için demokratikleşme sürecinde sorunlarla karşılaşmış ve ekonomi daha da kötüye gitmeye başlamıştır. Hükümet, 1986-1987 yılları arasında iç ve dış borçlarını

ödeme konusunda zorluklarla karşı karşıya olduğundan dolayı moratoryum ilan etmek zorunda kalmıştır. 1990'larda yaşanan hiperenflasyon, ekonomik büyümenin hızını yavaşlatmış ve ekonomi daralmıştır (Filho ve Mollo, 2014 :14).

1993 ve 1994 yıllarında büyüme, bütçe harcamalarının kısılması ve ekonomik toparlanma için Acil Eylem Programı uygulanmıştır. Daha sonra 1997'deki Asya krizi ve 1998'deki Rusya krizi, yükseliş eğilimindeki büyüme oranlarının düşmesine neden olmuştur (Ystanes ve Stronen, 2018: 67). 2000'li yıllarda Lula de Silva'nın başkanlık süreci olumlu bir şekilde ilerlemiştir. 12 milyona yakın aileye “Aile Fonu” olarak bilinen ekonomik program sayesinde destek sağlamıştır. Bu nedenle kırsal bölgelerde daha çok görülen aşırı yoksulluk orta seviyeye indirilmiştir. Bu politikalar kişi başına düşen milli geliri ortalama %32 arttırmıştır (Avritzer, 2019 :87)

2008 yılında meydana gelen ekonomik kriz, 2009 yılında Brezilya ekonomisinin büyüme hızını yaklaşık %60 azaltmıştır. 2010-2014 arası ekonomik büyümenin hızlandığı, istikrarlı ve sabit bir siyasi yapının mevcut olduğu bir dönem. 2001-2014 yılları arasında GSYİH yılda ortalama %3,3 büyümüştür. 2021'de % 5,0'a ve 2022'de % 2,9'a yükselen büyüme, güçlü bir mali teşvik, başarılı bir aşılama kampanyası ve olumlu bir emtia piyasası ve hizmetlere olan talebin etkisiyle gerçekleşmiştir.

1.2.1.3 Brezilya'nın Dış Ticareti

1990'lı yıllarda ekonomik dönüşüm sürecine giren Brezilya bu dönemden itibaren küresel ekonomide önemli bir yere sahip olmaya başlamıştır. 1990'lı yıllarda Brezilya'da ithal ikame sanayileşme stratejisinin yerini ihracata dönük sanayileşme stratejisi almıştır.

Brezilya, ahşap ürünler, tekstil, hayvansal ürünler ve metal ürünler üretiminde rekabet avantajına sahiptir, ülke kakao, pirinç, kahve, pamuk ve tütün gibi çeşitli tarım ürünlerinin üretiminde oldukça gelişmiştir.

Brezilya'nın Güney Amerika ülkeleri ile imzaladığı ikili ticaret anlaşmalar ülkenin dış ticaret hacminin artmasında önemli rol oynamıştır. Özellikle Güney Ortak Piyasaya (MERCOSUR) katılmasıyla ihracatı önemli ölçüde artmıştır. Daha sonra İsrail, Güney Afrika, Fas ve Türkiye gibi ülkelerle ticaret anlaşmaları imzalamıştır (Lloyds Bank , 2023a).

Tablo 2 : Brezilya'nın Dış Ticaret verileri

Dış Ticaret Değerleri	2018	2019	2020	2021	2022
Mal İthalatı (milyar \$)	188.564	184.370	166.276	234.690	252,710
Mal İhracatı (milyar \$)	239.264	225.383	209.878	280.815	339,696
Hizmet İthalatı (milyar \$)	69.131	67.748	47.357	50.275	82,792
Hizmet İhracatı (milyar \$)	34.582	33.595	27.860	33.164	45,195

Kaynak: Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ); (Ekim 2023)

2018-2022 yılları arasındaki ticaret verileri incelendiğinde pozitif ticaret dengesine Brezilya'nın sahip olduğu görülmektedir. Hizmet ticareti ise belirtilen yıllar arasındaki dönemde negatif bir balansa sahip olmuş, 2022 yılına gelindiğinde ise ithalat ve ihracat arasındaki fark daha da büyümüştür. Brezilya'nın ticaret dengesi temel olarak olumlu bir eğilim göstermekte iken, son yıllarda, özellikle COVID-19 pandemisi sonrası hammadde fiyatlarındaki düşüş ve enerji ithalatındaki artış Brezilya'nın dış ticarete rekabet gücünün azalmasına neden olmuştur. Brezilya'nın 2021 yılında mal ithalatı 234 milyar dolar iken, toplam ihracat değeri ise 280 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Hizmet ithalatı ise 50 milyar dolar iken, ihracatı 33 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Mal ve hizmetlerin ticaret dengesi 19,2 milyar ABD Doları'na ulaşmıştır. Ülkenin ana ticaret ortakları arasında Çin, ABD, Arjantin, Almanya, Hollanda, Şili ve Hindistan yer almaktadır (Dünya Ticaret Örgütü, 2023).

Brezilya, Latin Amerika'nın en büyük ekonomisi ve dünyanın dokuzuncu büyük ekonomisidir, ancak diğer büyük ekonomilerle karşılaştırıldığında nispeten kapalı kalmaktadır. Küçük bir ticaret penetrasyonu ve nüfusa kıyasla az sayıda ihracatçıya sahiptir (OEC, 2023).

Tablo 3: Brezilya'nın ihracat verileri

İhracat	2022
Çin	%26,8
Amerika Birleşik Devletleri	%11,4
Arjantin	%4,6
Hollanda	%3,6
İspanya	%2,9
Şili	%2,7

Tablo 4: Brezilya'nın ithalat verileri

İthalat	2022
---------	------

Çin	%23,2
Amerika Birleşik Devletleri	%18,6
Arjantin	%4,7
Almanya	%4,6
Hindistan	%3,3
Rusya	%3,0

Kaynak: Comtrade, 2023

Brezilya'nın uluslararası örgütlere üye olması, yaptığı ticaret ve ekonomik entegrasyon, tümüyle Brezilya'nın küresel ekonomik sahnede başarısının kanıtıdır BM (Birleşmiş Milletler), Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü, G20, IMF(Uluslararası Para Fonu), SELA, SACU, Rio Grubu, Güney Afrika Gümrük Birliği, Latin Amerika entegrasyon Derneği, MERCOSUR ortak pazarı gibi çeşitli organizasyonlar, gruplar ve anlaşmalar ekonomik performansa oldukça katkıda bulunmaktadır (Sønnesyn, 2014).

1.2.1.4 Brezilya'nın Yabancı Sermaye Akışı

Brezilya'da 2009 ve 2011 yılları arasında doğrudan yabancı sermaye yatırımları önemli ölçüde artarken, 2012 yılından itibaren doğrudan yabancı sermaye yatırımları azalmaya başlamıştır. Yine de UNCTAD (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı) tarafından yayınlanan 2022 Dünya Yatırım Raporu'nda belirtildiği gibi, 2021 yılında doğrudan yabancı sermaye yatırım girişi (FDI) 50.3 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Brezilya, 2022 yılındaki 6. Sırasından düşerek, 2023 yılı itibari ile dünya çapında Dış Yatırım için (Yabancı Doğrudan Yatırım) en yararlı 11. ülkesi konumunda bulunmaktadır (Lloyds Bank , 2023a).

Tablo 5: Brezilya'nın Yabancı Sermaye Akışı verileri

Doğrudan yabancı yatırım	2018	2019	2020	2021	2022
Doğrudan Yabancı Yatırım Girişi (milyar \$)	61.213	69.170	28.318	50.651	86.050
Doğrudan Yabancı Yatırım Stoku (milyar \$)	464.245	526.464	595.285	729.577	815.627
Sıfırdan Yatırım Sayısı	540	1630	223	187	242

Kaynak: World Investment Report 2023 verileri doğrultusunda oluşturuldu

Doğrudan yabancı yatırım girişi 2020 yılına kadar artarak devam ederken , pandemi sürecinde tüm dünyadaki yatırımların düşmesi nedeniyle bir önceki seneye kıyasla 2020 yılında 40 milyar dolar daha az yatırım girişi olmuştur.2021 yılında ise önceki yıllara kıyaslandığında 22 milyar daha fazla yatırım alarak, ülkenin toplam doğrudan yatırım stoku 729 milyar dolara yükselmiştir. Brezilya, yatırım ortamı açısından değerlendirilen 82 ülke arasında 51. sırada yer almaktadır. 210 milyondan fazla nüfus ile büyük bir iç pazar, bol miktarda ve kolayca kullanılabilir doğal kaynaklar, Güney Amerika'nın diğer ülkelerine kolay erişim sağlayan stratejik açıdan avantajlı bir coğrafi konumu nedeniyle küresel yatırımcılar açısından avantajlıdır. Yine de Brezilya'da yatırım, ağır ve karmaşık vergiler, bürokratik verimsizlikler ve sıkı iş yasaları gibi olumsuz değişkenler nedeniyle bazı riskler de taşımaktadır.

1.2.2 Rusya

Sovyetler Birliği'nin tarihi mirası nedeniyle Rusya diğer BRİCS ülkelerinden ayrılmaktadır. Tarih boyunca önemli siyasi ve ekonomik değişimler yaşamış olan Rusya, çok çeşitli ve kültürlü kompozisyona sahiptir (Russell. 2015).

Rusya, geçiş ekonomisi olarak, Sovyet döneminden beri devam eden çeşitli yapısal ekonomik zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Sovyet Rusya dönemindeki geniş devlet kontrolü, kurumlar arasındaki bürokratik engeller, ülkede ekonomik gelişimi olumsuz etkilemiştir.

1.2.2.1 Rusya'nın Makro Ekonomik Göstergeleri

Ülke, tarih boyunca gördüğü rejim ve ideolojik dönüşümlerden kaynaklanan çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmıştır, buna ek olarak, bu geçişlerin etkileri yüzünden diplomatik istikrar uzun yıllar boyunca tam olarak sağlanamamıştır. Rusya'nın diğer BRİCS ülkelerinden farklılıkları; etnik yapısının çeşitliliği, nüfusun yüksek yaşlanma oranı, zorlu iklim koşulları ve yüksek düzeyde askeri yatırımlar olarak sıralanabilir (Gorshkov, 2008).

Tablo 6: Rusya'nın Makro Ekonomik Göstergeleri

	2018	2019	2020	2021	2022
GSYİH (milyar \$)	1630,659	1693,381	1493,459	183689	2220,49
Reel GSYİH Artış Oranı	2,3	1,6	-2.65	5,62	-2.05
Nüfus (milyon)	145,665	145,896	145,687	145,102	144,713

Kişi Başına GSYİH \$	11326,77	11191,29	10,194	12,593	15,345
İşsizlik Oranı %	4,85	4,50	5,59	4,72	3,9
Enflasyon (TÜFE)	2,9	5	4,5	6,69	13,77

Kaynak: Lloyds Bank (Ekim 2023)

Rusya'nın makro ekonomik göstericileri incelendiğinde ülkenin 2018-2020 yılları arasında büyüme gösterdiği, fakat 2020 yılındaki pandemi nedeniyle küçüldüğü görülmektedir. 2021 yılında ekonomi %5.62 oranında büyümüş olmasına rağmen 2022 yılında Ukrayna'nın işgal edilmesi nedeniyle uygulanan yatırımlar yüzünden %2.05 küçülmüştür. Enflasyon oranı ise 2020 yılından sonra devamlı bir şekilde artış göstermiş ve 2022 yılında %13.77 e ulaşmıştır.

2023 yılı GSYİH miktarı toplamda 2062 milyar dolar teşkil etmiş, kişi başı GSYİH miktarı ise 14.403 dolar seviyesinde belirlenmiştir. İşsizlik ve enflasyon rakamları ise sırasıyla %3 ve %7.03 oranlarında gerçekleşmiştir.

Rusya'da, zenginler toplam nüfusun %5'ini oluşturmakta, orta sınıf %36, yoksulluk sınırında yaşayanlar %43 ve yoksulluğun altındaki düzeyde ise %16'dır. Ülkenin işsizlik istatistiklerini analiz ederken, önemli düşüşlerin olmaması ve işsizliğin tutarlı bir seviyesi olduğunu görülmektedir. İşsizlik oranı, 2005 yılında %7'ye ulaştıktan sonra, 2009'da %8'den 2014'te %6'ya gerilemiştir (Lloyds Bank, 2023b).

2022 yılının şubat ayında başlayan Rusya-Ukrayna savaşı ülke ekonomisini derinden sarsmıştır. Örneğin; Rusya'nın toplam milli gelirinin yaklaşık %6'sı savunma harcamalarına ayrılmakta olup, sağlık, eğitim ve altyapı gibi alanlar ihmal edilmektedir (Patricia Cohen, 2023).

1.2.2.2 Rusya'nın Büyüme Oranları

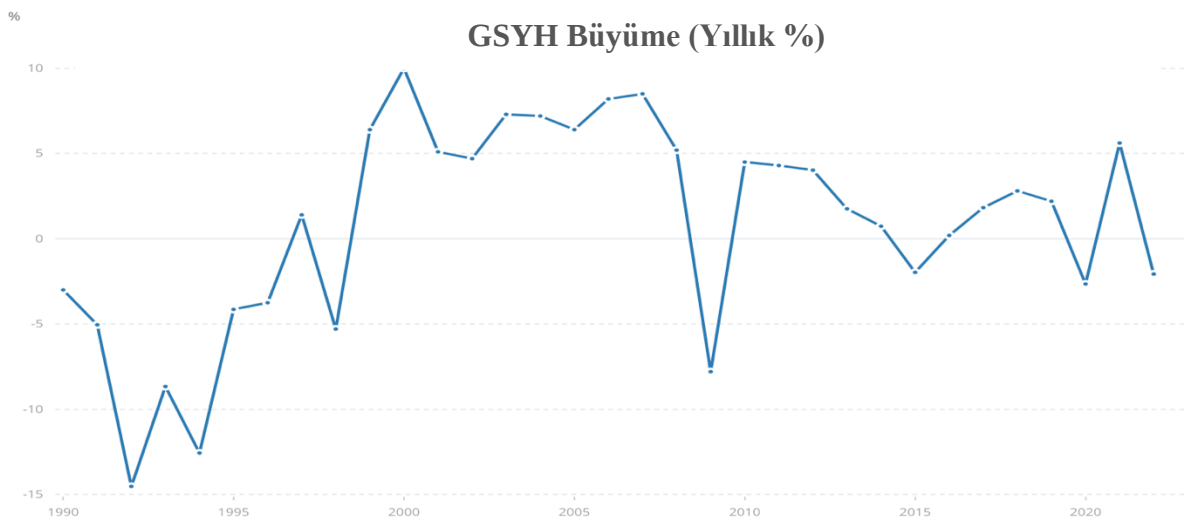
Aralık 1991'de Sovyetler Birliği'nin parçalanması sonrasında, Rusya Sovyet Federal Sosyalist Cumhuriyeti olarak ortaya çıkmıştır. Rusya'daki reform sürecinde, siyasi liderlerin öncelikli hedefi, sosyalist sistem yerine kapitalist sisteme geçiş için köklü politikalar oluşturmaktır. Sovyet Rusya'da mevcut olan merkezi planlı ekonomik sistem atılmış ve yerine piyasa mekanizması geçmiştir. Ekonomik sistemdeki bu değişim anayasal reformlarla da desteklenmiştir (Gaidar, 1996).

Dünya petrol talebinin azalmasına ve petrol fiyatlarının düşmesine neden olan 1997 Asya krizi küresel ekonominin yavaşlamasına yol açmıştır. Bu kriz ile birlikte, Rusya'nın küresel döviz rezervleri azalmıştır ve Rusya'nın ulusal parası dört kez değer kaybına uğramış, ülkedeki bazı bankalar iflas etmiştir. Asya krizinin olumsuz etkileri, 1998 yılındaki büyüme istatistiklerinden de görülmektedir. Rusya'da 1998 yılında büyüme oranı %5,3, endüstriyel üretim oranı ise % 4,8 ve demiryolu taşımacılığı ise %5,9 oranında azalmıştır(Chiodo ve Owyang, 2002).

1999 ve 2000 yılları Rus ekonomisinin en gelişmiş dönemleri olarak kabul edilmektedir. Rusya'da yeni bir rejim, Vladimir Putin'in liderliğe yükselişi ile eşleşen 2000 yılından bu yana başlamıştır. 2000 yılında yerel hükümetlerin politika düzenlemede etkisi azaltılarak, merkezi hükümetin otoritesi artırılmış ve bölgesel yöneticilerin yetkisi kısıtlanmıştır. Böylece devletin ekonomik politikayı kontrol etme gücü artmıştır. Bu dönemde Rusya ekonomide yüksek büyüme oranları elde etmiştir (Smirnov, 2015).

2008-2009 döneminde ise Rusya'da ekonomik büyüme oranları önemli ölçüde azalmış, 2009'da ekonomik büyüme oranı % 7.8 ve endüstriyel üretim %9.3 gerilemiştir. 2008 yılının son çeyreğinde yaşanan küresel krizin etkileriyle Rus ekonomisinde meydana gelen bu daralma vergi, toprak ve yargı reformlarıyla 2009 yılında azalmıştır. Öte yandan, Rusya'nın önemli bir gelir kaynağı olan petrol fiyatlarındaki önemli artış hem iç hem de uluslararası ticarete belirgin bir etki yaratmıştır (Özsoylu ve Algan, 2011 : 109).

Grafik 2: Rusya'nın Yıllık Büyüme Oranları

Kaynak: Dünya Bankası Veri Tabanı

2014-2016 yılları arasında Rus ekonomisinde yaşanan daralma rublenin dolar karşısında neredeyse %50'lik değer kaybı yaşamasına neden olmuştur. 2014'teki kriz Ukrayna çatışması, Rusya'ya uygulanan yaptırımlar ve petrol fiyatlarındaki düşüşten kaynaklanmaktaydı. Bu koşullar göz önüne alındığında, Rusya'nın 2014 yılında reel hasıla sadece %0,6 artmış, 2015 yılında ise azalmıştır (Connolly, 2017).

2020 yılında pandeminin tüm dünyada etkisini arttırması Rusya'nın büyüme oranlarını olumsuz etkilemiştir. Değişen arz ve talep miktarları ve artan sağlık harcamaları 2020 yılında ekonominin %2.5 oranında daralmasına neden olmuştur. Rusya'nın ihracatının büyük kısmının doğal kaynaklar olması ve talebin esnek olmaması nedeniyle ekonomi diğer ülkelerle kıyaslandığında çok etkilenmemiştir. 2022 yılında savaş nedeniyle uygulanan yaptırımlar ve ülke gelirlerinin savunma sanayiye aktarılması büyüme oranlarını negatif etkilemiştir. Savaş öncesi 2021 yılında 5.6% oranında artan reel GSYİH 2022 yılında %2.05 oranına gerilemiştir (Dünya Bankası, 2023) .

1.2.2.3 Rusya'nın Dış Ticareti

1991 yılına kadar Rusya'da korumacı dış ticaret politikası izlenmekteydi fakat Sovyetlerin yıkılışı sonrasında serbest dış ticaret politikaları benimsenmiştir. Liberalizasyon süreci, yerli üreticilerin yabancı pazarlara girişi önündeki engelleri kaldırmış, ülkeye yabancı sermaye girişini kolaylaştırmıştır (Yılmaz, 2006). 2000 yılında petrol fiyatlarının artmasıyla birlikte ülkenin ticaret hacmi genişlemiştir. Rusya'nın ekonomik çabalarının yükselişinin arkasındaki ana katalizör, komünizmin çöküşü ile birlikte uluslararası petrol ve doğal gaz ticaretinden kaynaklanmaktadır (Ersungur ve Demirci, 2020: 585).

Tablo 7: Rusya'nın Dış Ticaret verileri

Dış Ticaret Değerleri	2018	2019	2020	2021	2022
Mal İthalatı (milyar dolar)	240.421	253.876	240.088	304.013	276.511
Mal İhracatı (milyar dolar)	451.313	419.721	333.530	494.350	592.063
Hizmet İthalatı (milyar dolar)	87.428	99.000	64.748	75.933	70.853
Hizmet İhracatı (milyar dolar)	76.428	62.786	47.960	55.550	48.623

Kaynak: Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ); (Ekim 2023)

Rusya'nın dış ticaret hacmi 1991-2017 yılları arasında artmış, dış ticaret dengesi ise fazla vermiştir. 2011 yılında Rusya'da dış ticaret hacmi 165.215 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir, bu da Rusya'yı 2009'daki ekonomik krizden en az etkilenen ülkelerden biri yapmakta. 2013 ve 2017 yıllarındaki petrol fiyatlarındaki düşüş, dış ticaret hacminin daralmasına yol açmıştır (WITS, 2023).

Rusya'nın ihracatının çoğunluğu enerji kaynaklarından oluşmaktadır, dış ticarete petrol ürünleri ve doğalgaz önemli ihraç ürünleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Rusya, yüksek teknolojili ürünlerin ihracattaki payı açısından BRİCS ülkeleri arasında üçüncü sırada yer almaktadır.¹

Tablo 8 : Rusya'nın ihracat verileri

İhracat	2022
Çin	%13.9
Hollanda	%8.5
Almanya	%6.02
Türkiye	%5.4
Belarus	%4.8

Tablo 9: Rusya'nın ithalat verileri

İthalat	2022
Çin	%24.7
Almanya	%9.33
Amerika Birleşik Devletleri	%5.87
Belarus	%5.32
Kore	%4.42

Kaynak: Comtrade, 2023

2022 yılında Moskova'nın Ukrayna'yı işgal etmesine tepki olarak Batı'nın Rusya'ya kapsamlı yaptırımlar uygulamasının ardından Rus ihracatında önemli bir düşüş yaşanmıştır. Ancak Kremlin, petrol ve gaz ihracatının azalmasından kaynaklanan gelir düşüşünü Çin, Hindistan ve diğer Asya ülkelerine odaklanarak telafi etmeye çalışmaktadır. Rus-Çin Ticareti 2022 yılında 190 milyar dolara ulaşmıştır (OEC, 2023).Eylül 2023'de, Rusya'nın ticaret fazlası

¹ 1. Sırada Çin

2. Sırada Hindistan

15,29 milyar dolara gerilemiştir. Bu rakam önceki yılın aynı ayında 23 milyar dolar olarak kaydedilmiştir. Eylül 2022'de ihracat değeri % 14,4 oranında azalmış ve 46.78 milyar dolardan 40.03 milyar dolara gerilemiştir. 2023 Ocak ayından 2023 Eylül ayına kadar yapılan ticaret fazlası 103,6 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir (Dünya Gazetesi , 2022) .

1.2.2.4 Rusya'nın Yabancı Sermaye Akışı

1991 yılından itibaren serbest dış ticaret politikası izleyen Rusya'da, ülkeye yabancı sermaye girişi teşvik edilmesine rağmen siyasi istikrarsızlıklar, hukuki yapının zayıflığı ve aşırı vergi yükümlülükleri yabancı sermaye yatırımlarının beklenen düzeye ulaşmasını engellemektedir. 2004 yılından itibaren artan ekonomik ve siyasi istikrar, azalan vergi yükümlülükleri ve ekonominin liberalleştirilmesi çabalarının daha da yoğunlaşması ülkeye yabancı sermaye girişini önceki dönemlere kıyasla arttırmıştır (Smirnov, 2015).

Yabancı yatırımların akışı 2004 yılından itibaren önemli bir büyüme kaydetmiş, 2008 yılından 75 milyar dolara ulaşmıştır. 2016'da yabancı yatırımlar artış göstermiş ancak 2018'de ülkeye offshore merkezlerinden sermaye dağılımının durdurulması nedeniyle azalmıştır (Mau, 2018).

Tablo 10: Rusya'nın Yabancı Sermaye Akışı Verileri

Doğrudan yabancı yatırım	2018	2019	2020	2021	2022
Doğrudan Yabancı Yatırım Girişi (milyar \$)	8.780	31.940	10.410	38.639	-18.681
Doğrudan Yabancı Yatırım Stoku (milyar \$)	408.398	417.650	449.050	497.690	379.127
Sıfırdan Yatırım Sayısı	363	37	178	156	15

Kaynak: World Investment Report 2023 verileri doğrultusunda oluşturuldu

2020 yılında COVID-19 salgını sonucunda % 70'lik bir düşüş sonrasında, Rusya'ya yapılan yabancı doğrudan yatırımların 2021 yılında % 267 oranında artış göstermiştir. Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nın (UNCTAD) Dünya Yatırım Raporu 2022'de bildirilen toplam yabancı yatırım akışları, önceki yıl 10,4 milyar dolara kıyasla 38,2 milyar ABD Dolarına ulaşmıştır. Rusya'nın Şubat 2022'de Ukrayna'ya savaş açmasından sonra, bazı Batılı şirketler Rusya'daki faaliyetlerini durdurmaya ve kısıtlamaya karar vermişlerdir. Örneğin; BP (The British Petroleum), Shell ve Exxon gibi önde gelen petrol ve gaz şirketleri ülkede faaliyetlerini durdurma yoluna gittiler. Rusya da 2022 yılının ilk yarısında 24,3 milyar dolarlık negatif yabancı doğrudan yatırım akışını gerçekleştirmiştir (Macrotrends, 2023).

Rusya'ya yapılan yabancı sermaye yatırımları içinde 2021 yılında en yüksek paya sahip olan ülkeler; Kıbrıs, Birleşik Krallık, Hollanda, İrlanda, Lüksemburg, Almanya, Bahamalar ve Fransa yer almaktaydı. Yabancı yatırımların çoğu madencilik, imalat, bankacılık ve sigorta faaliyetleri, toptan ve perakende ticaret, idari ve hizmet faaliyetleri ve emlak sektörlerinde gerçekleşmektedir.

1.2.3 Hindistan

Dünyanın en fazla nüfusa sahip ülkesi Hindistan, yüzölçümü bakımından yedinci sırada yer almaktadır. Çeşitli dini inançları, farklı dil ve kültürleri barındırması açısından da diğer ülkelerden ayrılmaktadır (Kobayashi, 2010). Tarım, tekstil, imalat sanayi ve hizmet sektörleri Hindistan ekonomisinin başlıca sektörleridir. Hindistan'da nüfusun yaklaşık %50'si tarımsal kesimde istihdam edilmektedir. Son yıllarda Hindistan'da tarımın GSYİH içindeki payı azalmasına rağmen, hala tarım sektörü Hindistan ekonomisinde ve dış ticaretinde önemli bir yer teşkil etmektedir (Licy ve Mahesh 2011).

1990'lı yıllardan itibaren Hindistan'ın ihracatında bilgi teknolojisinin önemi artmaya başlamıştır (Hudson Institute, 2014). Böylece Hindistan, küresel ekonomiye geçiş kapasitesine sahip ülkelerden biri olarak konumlandırılmıştır. Ülkede uygulanan ekonomik ve politik reformlar hızlı büyüme oranlarına neden olmuş, Hindistan'ın BRİCS'e üye olmasını kolaylaştırmıştır.

1.2.3.1 Hindistan'ın Makro Ekonomik Göstergeleri

Dünyanın en büyük ekonomileri sıralamasında beşinci sırada yer alan Hindistan, 2014 yılından beri aynı zamanda en hızlı büyüyen ekonomiye de sahiptir. 2010-2020 yılları arasında ortalama %6.5 ekonomik büyüme hızına sahip olan Hindistan'da, 2020 yılında yaşanan ekonomik kriz nedeniyle büyüme hızı %-5.8 olarak gerçekleşmiştir. Özellikle kredi genişlemelerinin azalması, yatırım hacminin düşmesine neden olmuştur. Bununla birlikte, ekonomik krizin hemen ardından yaşanan pandemi süreci de Hindistan ekonomisini olumsuz etkilemiş, 2020 yılının ikinci yarısında ülkedeki toplam mal ve hizmet üretimi %25 azalmıştır (Boata, 2023).

Tablo 11: Hindistan'ın Makro Ekonomik Göstergeleri

	2018	2019	2020	2021	2022
GSYİH (milyar \$)	2.701	2.870	2.660.	3.150	3.390
Reel GSYİH Artış Oranı	6,5	3,9	-5,8	9,1	7
Nüfus (milyar)	1,369,4	1,383,5	1,396,3	1,417,4	1,428,3
Kişi Başına GSYİH \$	1.996	2.100	1.927	2.238	2.388
İşsizlik Oranı	5,32	6,5	10,2	7,7	7,3
Enflasyon (TÜFE)	3,9	3,7	6,6	5,1	6,7

Kaynak: Lloyds Bank (Ekim 2023)

Ülke ekonomisi 2018 ve 2019 yıllarında önemli büyüme rakamlarına ulaşmış, fakat 2020 yılında yaşanan kapanmalar ekonomiyi negatif yönde etkilemiş ve ekonomi %5.8 oranında küçülmüştür. 2021 yılında ise Hindistan %9.1 lik bir büyüme performansı sergilemiş ve ekonomik büyüklüğü 3.150 milyar dolara ulaşmıştır. 2023 yılında Hindistan'ın toplam GSYİH miktarı 3733 milyar dolar teşkil etmiştir, kişi başına düşen miktar ise 2613 dolar seviyesinde olmuştur.

Hindistan'ın kalkınması, 2005 ile 2015 yılları arasında 200 milyondan fazla kişinin yoksulluktan kurtulmasına yol açmıştır (Dünya Bankası, 2023).

2021 yılından itibaren yeniden hızlı büyüme oranlarına kavuşan Hindistan'ın 2030 yılına kadar Asya-Pasifik bölgesinin en büyük ikinci ekonomisi² olacağı öngörülmektedir. Özellikle yatırımlara dayalı kalkınmayı benimseyen Hindistan'da, imalat sanayi ve hizmetler sektörünün de GSYİH içindeki paylarının artacağı tahmin edilmektedir. Bununla birlikte ülkenin demografik ve toplumsal yapısının, küreselleşme olgusunun ve teknolojik gelişmelerin Hindistan ekonomisi üzerindeki etkilerinin de göz ardı edilmemesi gerektiği vurgulanmaktadır.

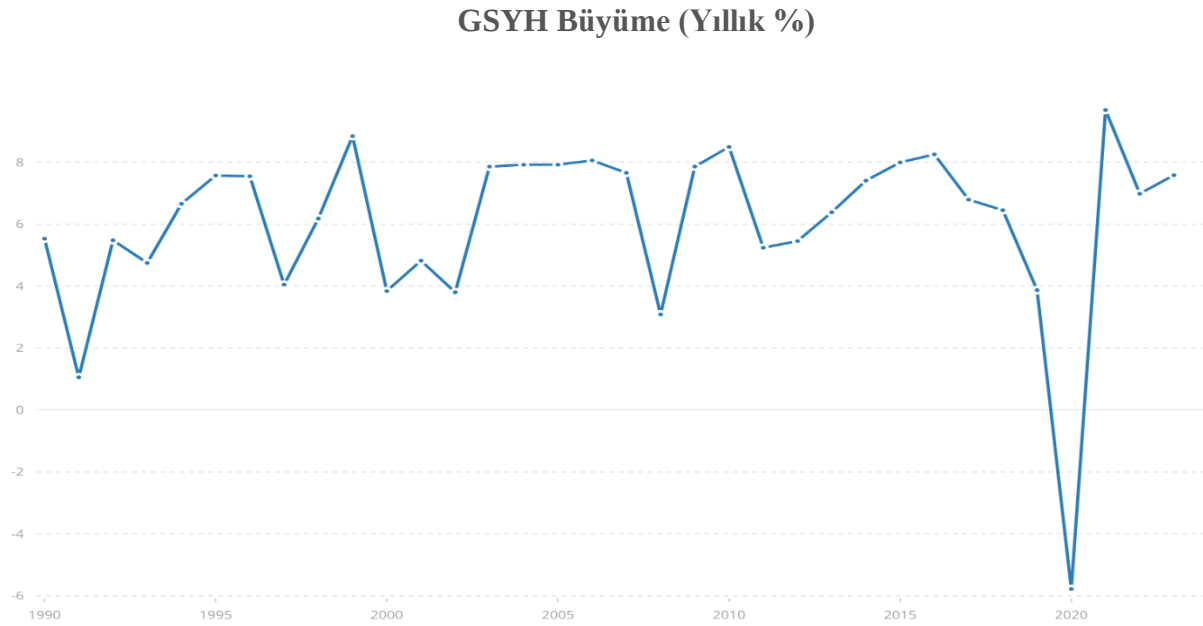
1.2.3.2 Hindistan'ın Büyüme Oranları

1970'li yıllardan itibaren, Hindistan'da tarımsal kesimde ve ağır sanayide özelleştirme çabaları ortaya çıkmış, finansal piyasaların etkinliği arttırılmaya çalışılmıştır. Bu dönemden itibaren ekonomide yapılan reformlar ve izlenen liberal iktisat politikaları, ülkeye gelen doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ve ülkenin ihracat hacminin artmasını sağlamıştır. Özellikle 1980'li yıllarda Gandhi önderliğindeki hükümetin özel sektörü teşvik edici önlemler

² Japonya'yı geçerek Çin'in ardından

alması çok sayıda küçük ölçekli işletmenin kurulmasını sağlamış, ekonomi üzerinde tam denetime sahip devletin rolünü azaltmıştır. 1975-2017 yılları arasında Hindistan’da yıllık büyüme hızı ortalama %6.03 olarak gerçekleşmiş, özellikle 1980’li yılların ikinci yarısından itibaren ülkede ekonomik dönüşüm yaşanmıştır (Basu, 2018).

Grafik 3: Hindistan’ın Yıllık Büyüme Oranları

Kaynak: Dünya Bankası Veri Tabanı 2023

Grafik 3’te Hindistan’ın 1990-2023 yılları arasındaki büyüme performansı yer almaktadır. 1990-2020 yılları arasında devamlı olarak büyüyen ekonomi 2020 yılında pandemi nedeniyle küçülmüş, ardından toparlanmış ve 2021 yılında rekor bir seviyede büyüyerek %9.1 e ulaşmıştır.

1990’lı yılların başında Hindistan’da dış ticaret açığının ortaya çıkması ve Körfez Savaşı ile birlikte ülkeye gelen yabancı sermaye yatırımlarının azalması ülkede döviz sıkıntısına neden olmuştur (Nayyar, 2012). Ancak bu dönemde, 1980’li yıllarda başlatılan ekonomik reform hareketinin kapsamının genişletilmesi, piyasa ekonomisine geçiş sürecinin daha da hızlandırılması, dış ticaretteki kısıtlamaların kaldırılması ve devletin yabancı sermaye yatırımlarını teşvik edici düzenlemeler yapması ülkenin yeniden hızlı ekonomik büyüme oranlarına kavuşmasını sağlamıştır (Jha, 2002).

1997 Asya krizinden etkilenen Hindistan'da 2001-2005 yılları arasında ekonomik büyüme oranı yeniden artmış, 2005 yılında %9.3 olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılında ise, küresel ekonomik krizden etkilenen Hindistan'da büyüme oranı %3.8'e gerilemiştir (Eichengreen ve Gupta, 2009).

Öte yandan Hindistan'ın GSYİH'sı 2014 yılında 2 trilyon dolar iken, 2023 yılında bu rakam 3.75 trilyon olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca 1998-2007 döneminde Hindistan'ın küresel GSYİH içindeki payı %1.1 iken, 2010-2019 döneminde bu oran %5'e yükselmiştir. Hindistan şu anda %7.7 ile dünyanın en hızlı büyüyen G20 ekonomisi konumundadır. 2021-2028 yılları arasında ise aynı oranın %6 olacağı tahmin edilmektedir (Financial Express , 2023).

Sonuç olarak, Hindistan'da 1970'li yıllarda başlayan ekonomik liberalleşme süreci özellikle ihracatı teşvik ederek ekonomik büyümeyi olumlu etkilemiştir. Hindistan'ın ekonomik gelişimi, üretim artışı ile birlikte yapısal dönüşümleri de içermektedir. Özellikle bilgi teknolojisi, yazılım geliştirme, bankacılık ve sigortacılık, mühendislik endüstrisi gibi alanlarda ortaya çıkan gelişmeler ekonomi üzerinde önemli etkiler yaratmıştır. Bununla birlikte, Hindistan'da GSYİH içinde hala önemli bir paya sahip olan tarımsal kesim de ihmal edilmemeli, sanayiye yönelik altyapı yatırımları daha da arttırılmalı ve gelir dağılımı adaletsizliği gibi temel yapısal ekonomik sorunlara çözüm bulunması gerekmektedir (Ray, 2008).

1.2.3.3 Hindistan'ın Dış Ticareti

1990 yılına kadar korumacı dış ticaret politikası izleyen Hindistan, 1991 yılından itibaren serbest dış ticaret politikası benimsemiştir. Hindistan'ın ekonomisinde dış ticaretin payı oldukça yüksektir. Ülkenin 2023 Yılında GSYİH'nın %45.3'ü dış ticaret kazançlarından oluşmuştur. Elmas, ilaç, mücevher ve pirinç ülkenin önemli ihraç ürünleri arasında yer alırken, ithal ettiği ürünler ise petrol, altın, elmas ve kömürdür. 2023 yılında Hindistan'ın mal ve hizmet ihracatı %3.9, ithalatı ise %10.1 oranında artmıştır. 2024'de aynı rakamların sırasıyla %4.9 ve %7.2 olması beklenmektedir. Öte yandan, ABD, Çin, Birleşik Arap Emirlikleri, İsviçre, Suudi Arabistan, Bangladeş ve Hong Kong ülkenin en çok ticaret yaptığı ülkeler arasında yer almaktadır. Ayrıca Hindistan serbest ticaret anlaşmaları ile dış ticaret hacmini arttırma çabalarını sürdürmektedir (Lloyds Bank, 2023c).

Tablo 12: Hindistan’ın Dış Ticaret Verileri

Dış Ticaret Değerleri	2018	2019	2020	2021	2022
Mal İthalatı (milyar \$)	514.464	486.059	372.854	572.909	720.654
Mal İhracatı (milyar \$)	324.778	324.340	276.302	395.425	453.683
Hizmet İthalatı (milyar \$)	174.925	178.322	152.860	195.956	248.223
Hizmet İhracatı (milyar \$)	204.323	214.128	202.600	240.657	344.234

Kaynak: Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ); (Ekim 2023)

2018-2022 yılları arasındaki dönemde ülkenin mal ithalatı ve ihracatı arasındaki veriler incelendiğinde negatif bir ticari dengeye sahip olduğu görülmektedir. Hizmet ticareti ise tam tersi yönde olup, pozitif bir denge sergilemektedir.

Dünya ihracatında sekizinci sırada yer alan Hindistan’ın enerji ihtiyacının yaklaşık %80’ini ithalat yoluyla karşılaması, dış ticaret açığına neden olmaktadır. Hindistan’da hizmet ihracatı, ithalatından büyük olmasına rağmen, mal ticaretindeki açığın ortadan kaldırılması için yeterli olmamaktadır. Örneğin; 2021 yılında Hindistan’ın toplam mal ihracat değeri 395 milyar dolar, mal ithalat değeri ise 572 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı yıl hizmet ihracat tutarı 240 milyar dolar, ithalat tutarı ise 195 milyar dolar olmuştur. Dış ticarete dayalı bir büyüme stratejisi benimseyen Hindistan’ın, ihracatı artırma ve ithalatı azaltma çabaları devam etmektedir (Dünya Bankası, 2023). Hindistan’ın ana ihracat ve ithalat destinasyonları yayınlanan en son veriler doğrultusunda aşağıda sırasıyla Tablo 13 ve Tablo 14’te gösterilmiştir.

Tablo 13: Hindistan’ın ihracat Verileri

İhracat	2022
Amerika Birleşik Devletleri	%17,7
Birleşik Arap Emirlikleri	%6,9
Hollanda	%4,1
Çin	%3,3
Bangladeş	%3,1

Tablo 14: Hindistan’ın ithalat Verileri

İthalat	2022
Çin	%14,0

Birleşik Arap Emirlikleri	%7,4
Amerika Birleşik Devletleri	%7,1
Suudi Arabistan	%6,3
Irak	%5,3

Kaynak: Comtrade, 2023.

Ülke yakın tarihte Güney Kore ve ASEAN (Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği) ile serbest ticaret anlaşmalarını onaylamıştır. Hindistan şu anda dünyanın, dünyanın en büyük sekizinci ihracatçısı ve ticari hizmetlerin en büyük onuncu ithalatçısı olmakla birlikte, yine de bürokrasinin aksaklıkları nedeniyle Hindistan'ın ticaret rejimi ve düzenleyici ortamı nispeten kısıtlı olmaya devam etmektedir.

1.2.3.4 Hindistan'ın Yabancı Sermaye Akışı

Hindistan'da işgücü maliyetlerinin düşük olması, pazarın genişliği, enflasyon, bütçe dengesi gibi makro ekonomik performans göstergelerinin son yıllarda istikrarlı olması ve özellikle 1990'lı yıllardan itibaren altyapı, enerji gibi öncelikli sektörlerde yabancı sermayeyi teşvik edecek tedbirlerin alınması ülkeye yabancı sermaye akışını hızlandırmıştır (Bloodgood, 2007).

2000'li yıllardan itibaren ise bilgi teknolojisi, bankacılık, hava taşımacılığı ve telekomünikasyon alanlarında Hindistan'ın önemli adımlar atması, ülkeyi küresel yatırımcılar açısından daha cazip hale getirmiştir. Bu dönemde özellikle ABD, İngiltere, Singapur ve Japonya'nın Hindistan'a yapılan doğrudan yabancı sermaye yatırımları içindeki payı oldukça yüksektir (Bhat, 2011).

Tablo 15: Hindistan'ın Yabancı Sermaye Akışı Verileri

Doğrudan yabancı yatırım	2018	2019	2020	2021	2022
Doğrudan Yabancı Yatırım Girişi (milyar \$)	42.123	50.061	64.072	44.763	49.355
Doğrudan Yabancı Yatırım Stoku (milyar \$)	388.987	430.029	480.127	514.112	510.719
Sıfırdan Yatırım Sayısı	367	403	411	459	1.008

Kaynak: World Investment Report 2023 verileri doğrultusunda oluşturuldu

Öte yandan tablo 15’te görüldüğü üzere; 2018-2020 yılları arası ülkeye giren doğrudan yatırım miktarı artış göstermiş, 2020 yılında ise Hindistan’ giren doğrudan yabancı sermaye yatırım tutarı 64milyar dolar iken, doğrudan yabancı yatırım stoku ise 480 milyar dolara ulaşmıştır. 2021 yılında ise bu rakamlar sırasıyla 44 ve 514 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılında ülkeye giren doğrudan yabancı sermaye miktarı azalmış olmasına rağmen, Hindistan en çok yabancı sermaye çeken ülkeler arasında beşinci sırada yer almaktadır (World Investment Report, 2023).

1.2.4 Çin

Dünyanın en hızlı gelişen küresel endüstriyel merkezi Çin, politik açıdan oldukça karmaşık bir organizasyon yapısına sahiptir. 1949 yılında Mao Zedong’un komünist güçleri devralmasının ardından Çin, komünizmle yönetilen bir devlet haline gelmiştir. 1979 yılına kadar merkezi planlamaya başvuran Çin’de ekonomik faaliyetlerin büyük bölümü devletin kontrolü altında yürütülmüştür. Bu dönemde özel yerli ve yabancı teşebbüslere kısıtlamalar getirilmiştir. Yoğun devlet müdahalesi ülke ekonomisinde piyasa mekanizmasının etkin işlemlerini engellemiş, kaynak dağılımının optimallikten uzaklaşmasına neden olmuştur. Bu nedenle 1979 yılında Çin hükümeti, Sovyet tarzı merkezi planlamadan vazgeçmiş ve serbest piyasa ekonomisini benimsemiştir. Serbest piyasa mekanizmasının ilkeleri öncelikli olarak dört pilot bölgede uygulanmıştır. Bu bölgelerde ithalat üzerindeki kısıtlamalar ve yabancı sermaye girişi önündeki engeller kaldırılmıştır. Böylece Çin’in uluslararası piyasalardaki rekabet gücü artmış, özellikle doğrudan yabancı sermaye yatırımları için ülke daha cazip hale gelmiştir (Morrison, 2013).

1997 yılında yapılan Çin Komünist Partisi’nin 15. Kongresi, Çin’in ekonomik politikası için önemli bir dönüm noktası olmuştur. Kongrede alınan kararlar kamu kesiminin gelişmesini ve özel girişimlerin teşvik edilmesini sağlamıştır. Yasal engeller azaldıkça, özel girişimlerde artış olmuştur. Birçok toplumsal kurum özelleştirilmiştir. Hukuki yapıdaki değişiklikler ile birlikte özel girişimlerin önündeki engeller ortadan kalkmış, piyasaya giriş-çıkış kolaylaşmıştır. Böylece ekonomide faaliyet gösteren özel girişimlerin sayısı ve bu girişimlerdeki istihdam oranı artmıştır. Örneğin; 1998’de yerli ve yabancı ortaklı girişimlerde istihdam oranı %8 iken, 2007’de bu rakam %24 olarak gerçekleşmiştir. Bir yandan özelleştirme faaliyetlerinin hız kazanması diğer yandan serbest ticaret politikasının benimsenmesi Çin’de sanayi sektörünün verimliliğinin ve rekabet gücünün artmasına neden olmuştur.

2023 yılında, Çin'in nüfusunun 1.411 milyar olarak kaydedilmiştir, bu da onu dünyanın en büyük nüfusa sahip ikinci ülkesi yapmaktadır³. 2028 yılına kadar bu rakamın 1.405 milyara düşmesi beklenmekte. Nüfus 2021 yılında % 0,1'lik bir büyüme göstermiştir. Şehirli nüfus toplam nüfusunun %60,2'si oluşturmakta ve şehirleşme oranı her yıl %2,4'tür. Ülkenin okuryazarlık oranı %96,3'tür. 2025 yılına kadar, ülkenin işsizlik oranı toplam işgücünün % 5'ine ulaşması beklenmekte, bu da işsizliğin yüksek olduğu ülkeler arasında 57. sıraya denk gelmekte (Macrotrends 2023).

1.2.4.1 Çin'in Makro Ekonomik Göstergeleri

1978 yılından bu yana, Çin, reformların uygulanması ve dışişleri stratejisinin kabulü ile merkezi bir planlı ekonomiden piyasa ekonomisine geçiş yapmıştır.

Tablo 16: Çin'in Makro Ekonomik Göstergeleri

	2018	2019	2020	2021	2022
GSYİH (milyar \$)	13407	14216	15468	17759	17826
Reel GSYİH Artış Oranı	6,6	6,3	2,24	8,45	2,99
Nüfus (milyon)	1395,3	1400,1	1404,4	1412,6	1411,7
Kişi Başına GSYİH \$	9608	10153	10403	12572	12770
İşsizlik Oranı (%)	3,8	4,56	5	5,1	5,5
Enflasyon (TÜFE)	1,93	2,9	2,49	0,9	1,9

Kaynak: Lloyds Bank (Ekim 2023)

Tablo 16 da gösterilen veriler incelendiğinde 2018-2022 yılları arasını kapsayan dönemde Çin ekonomisi devamlı bir şekilde büyümüştür. 2020 yılında yaşanan pandemi nedeniyle ekonomik büyüme düşmüş olsa da 2021 yılında ülke %8.45 büyümüştür. 2023 yılında GSYİH hasıla büyüklüğü 17963 milyar dolara ulaşmış, kişi başına düşen gelir ise aynı yıl 12541 dolar teşkil etmiştir. Enflasyon oranı ise 0.7 oranında gerçekleşmiştir.

Ekonomik büyüme COVID-19 salgını sonucu 2020 yılında düşüş yaşamıştır ve %2.24'e gerilemiştir. Bu 2019 yılında gerçekleşmiş olan %6.3 lük büyüme oranıyla kıyaslandığından Çin ekonomisi için oldukça düşük bir orandır. GSYİH'nın 2024 yılında mevcut değerlerde 19 trilyon dolar olacağı tahmin edilmekte ve 2025 yılında 21 trilyon dolara çıkması

³ Hindistan'ın ardından

beklenmektedir. GSYİH' nın sabit fiyatlarla karşılaştırıldığında 2023 yılında %5'lik bir büyüme gerçekleşmiştir, ardından 2024'te %4,2 oranında bir büyümenin gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. 2023 yılında, Çin, kişi başına 12,541 dolarlık bir ulusal gelire dünya çapında 75. sırada yer almaktaydı. Çin'de özel sektör ülkenin GSYİH %60'ını oluşturmaktadır. Kentsel alanlarda, özel sektör işgücünün %80'ini oluşturmaktadır. Çin, küresel olarak en geniş endüstri sektörüne sahiptir. Endüstri ve inşaat endüstrileri ülkenin GSYİH'sinin yaklaşık % 46'sına katkıda bulunmaktadır. 2018 yılı verilerine dayanarak, toplam çelik üretiminin %50'sinden sorumlu küresel en büyük çelik üreticisi konumuna sahiptir (Statista, 2024).

Çin ekonomisi, COVID-19 salgınından kaynaklanan önemli bir düşüşten sonra hızlı bir iyileşme kaydetmiştir. Bu salgın, yatırımdan tüketime, imalattan hizmetlere ve kırsaldan kentsel göçlere geçiş sürecini engellemiştir. Ancak, OECD'nin 2023 yılında belirttiği gibi, sürdürülebilir ve adil bir büyüme elde etmek için bu geçişlerin devam etmesi çok önemlidir (OECD, 2023).

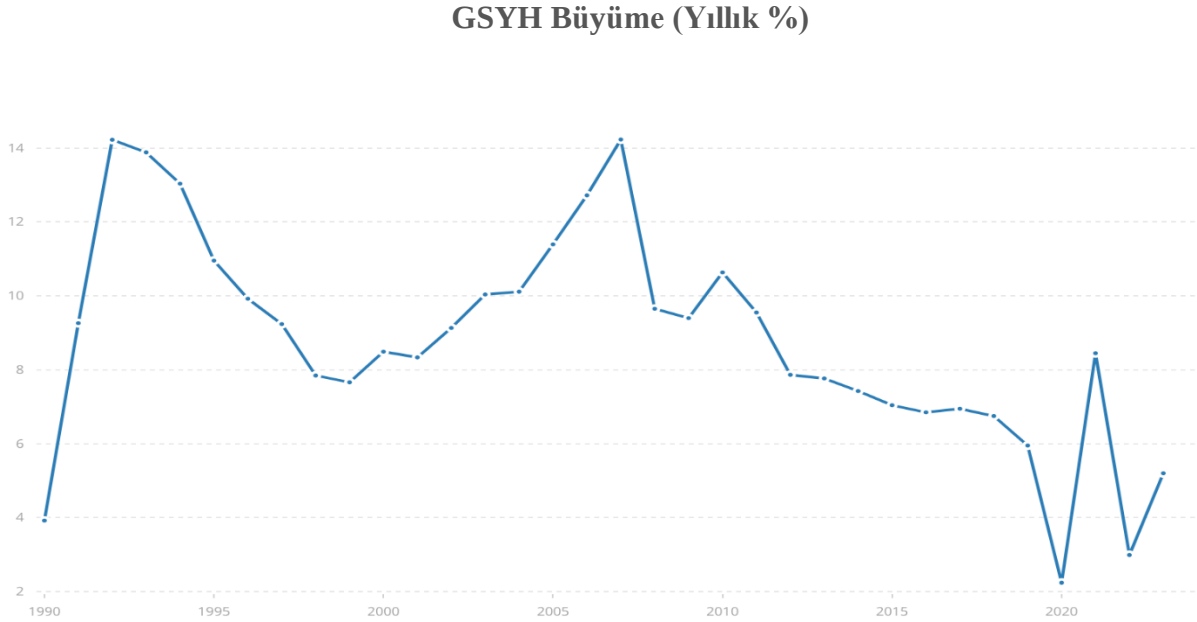
Öte yandan, Çin ekonomisine genel olarak bakıldığında en önemli sorun kamu borcunun yüksek olmasıdır. 2022 yılında kamu borç stokunun GSYİH' ya oranı %76.9 olarak gerçekleşmiştir. Özellikle pandemi süreci ile artmaya başlayan kamu borcunun, önümüzdeki yıllarda daha da yükseleceği öngörülmektedir. Bu nedenle Çin hükümeti bütçe harcamalarını azaltan tedbirler almaya başlamış, özellikle büyük kamu teşebbüslerine verilen kredileri kısıtlamıştır. Bununla birlikte Çin, yaşlı nüfusun artmasının bir sonucu olarak işgücünün azalması, politik sisteminin şeffaf olmaması ve kırsal yoksulluk sorunları ile karşı karşıyadır. Ayrıca ekonomik büyümenin büyük ölçüde doğrudan yabancı sermaye yatırımlarına ve kredi genişlemesine bağlı olması ülkenin uluslararası rekabet gücünün azalmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla daha adil ve sürdürülebilir bir büyüme elde etmek için Çin merkezi hükümetinin bu sorunlara sosyo-ekonomik çözümler üretmesi gerekmektedir (Statista, 2024).

1.2.4.2 Çin'in büyüme oranları

1970 yılında Çin hükümeti tarafından yürütülen üçüncü beş yıllık kalkınma planı tarımsal kesimde önemli gelişmelere neden olmuştur. Tarımsal büyüme GSYİH'deki %19 luk artışın lokomotif olmuştur. Daha önce bahsedildiği gibi, 1979-1996 dönemi sosyalist piyasa ekonomisine geçiş olarak nitelendirilmiş, bu dönemde de tarımsal kesimde üretim artışı devam etmiştir. Ayrıca bu dönemde sanayi ve teknolojiye de önemli atılımlar gerçekleştirilmiştir.

Böylece özellikle 1984-1990 yılları arasında Çin’de ekonomik büyüme oranları artmış, 1992 yılında %14’e ulaşmıştır (Dünya Bankası, 2023).

Grafik 4: Çin’in Yıllık Büyüme Oranları

Kaynak: Dünya Bankası Veri Tabanı

Grafik 4’te Çinin 1990-2023 yılları arası olan büyüme oranları gösterilmektedir. Oldukça yüksek olan büyüme oranları 1992 yılında %14 seviyesine ulaşmıştır. Sonrasında düşüş gösteren büyüme oranı hala dünyanın kalanında oldukça yüksek seviyelerde seyretmiştir.

Çin hükümeti üçüncü beş yıllık kalkınma planını 1966 yılında yürürlüğe koymuştur. Üçüncü beş yıllık kalkınma planında tarım reformları ve tarım kooperatifi ve kamu-özel iş birliği gibi uygulanan politikalar yer almıştır. Bu değişikliklerin uygulanması, 1970 yılında önemli bir ekonomik büyüme olan %19’lık bir büyümeye yol açan tarımsal üretimin önemli ölçüde artmasına yol açmıştır (Timurtaş 2018).

1992 yılında, tüm sektörler de dahil olmak üzere kapsamlı ekonomik değişiklikler gerçekleştirilmiştir, uluslararası ticaret engelleri ortadan kaldırılmış ve Komünist Parti Kongresi tarafından piyasa ekonomisi resmi olarak kabul edilmiştir (Pingyao, 2006).

1997-2002 yılları arasında Çin’de yaşanan ekonomik kriz büyüme oranlarının düşmesine neden olmuştur. Özellikle tüketime dayalı ekonomik yapısı nedeniyle bu dönemde tüketim

harcamalarının azalması ekonomiyi olumsuz etkilemiştir. Ayrıca teknik ilerleme hızının düşük olması üretkenliğin ve verimliliğin azalmasına yol açmıştır. 2003 yılında Çin hükümeti tarafından ekonomik durgunluğu ortadan kaldırmak için alınan tedbirler büyüme oranlarında iyileşme yaratmış, 2006 yılında Çin’de ekonomik büyüme oranı %14 olarak gerçekleşmiştir (Gerlach ve Peng, 2006).

1.2.4.3 Çin’in Dış Ticareti

1979’dan önce ithalatı ihracat gelirleri ile finanse etmeyi amaçlayan ve korumacı bir dış ticaret politikası izleyen Çin, bu yıldan itibaren uluslararası ticaret alanında birçok reform gerçekleştirmiştir. Bu dönemde benimsenen serbest dış ticaret politikasının bir sonucu olarak ithalat ve ihracat kısıtlamaları kaldırılmış, özellikle 1990’lı yıllardan itibaren ithalata uygulanan gümrük vergileri büyük ölçüde azaltılmıştır. Böylece 2000’li yılların başından itibaren Çin’in hem ihracatında hem ithalatında önemli artışlar yaşanmıştır. Dolayısıyla günümüzde dünyanın en büyük ikinci ihracata dayalı ekonomisine sahip olan Çin ekonomisindeki ve dış ticaretindeki gelişmeler, 1970’li yılların sonunda izlenen sanayileşme ve dış ticaret politikaları ile şekillenmiştir. Ülkenin 2001 yılında dünya ticaret örgütüne üye olması da uluslararası ticaretteki katılımcılığını arttırmıştır (Gerber, 2017 :112).

Çin’in ticaret politikasındaki reformların uygulanması, Çin ticaretini önemli ölçüde güçlendirmiştir. Çin, küresel pazar ticaretine katılmak için iç ticaret yapısından açık ekonomi olarak bilinen dış ticaret yapıya başarılı bir şekilde geçiş yapmıştır. 1980’lerde bazı ithalat ve ihracat kısıtlamalarının hafifletilmesinden sonra, Çin’in ithalatı ihracatı aşmıştır. Çin’in sermaye mallarının ithalatı yerel üretim sektörünün büyümesini ve ilerlemesini kolaylaştırmıştır (Sun ve Heshmati, 2010).

Hızla büyüyen ekonomisi sayesinde Çin önemli bir yatırım hedefi olarak ortaya çıkmıştır. Çin’in yerli endüstrisi, sermaye, üretim ve teknik eksikliklerini iç yatırımlar aracılığıyla karşılayabilmiştir. Bu, sektörün Çin’deki dış ticaretin hızla büyümesine yol açan yeni üretim yöntemlerini kabul etmesine olanak sağlamıştır. Çin’in nüfusu, maliyet verimli işgücü sağlayabilme yeteneği nedeniyle küresel iş için önemli bir hedef haline getirmekte. İşçi maaşlarının artması ve gelişmiş ülkelerin ihracat talebinin düşmesi, doğrudan yabancı yatırımların düşüşüne yol açabilir. Bununla birlikte, yerel talep artışı doğrudan yabancı yatırımlar üzerinde olumlu bir etki yaratabilir. Son yıllarda Çin, ekonomik büyüme stratejisinde farklı bir yolda ilerlemekte. 13cü 5 yıllık kalkınma planında “Made İn China”

hedefinin bir uzantısı olarak kalitenin geliştirilmesine öncelik verilmiş ve daha da iyileştirilmesi için temel oluşturmuştur. Çinli şirketlerin çeşitli alanlarda yatırım yapma yetkisi verilmiştir. Bu sektörler arasında yüksek teknoloji, gıda, tarım, emlak ve hizmetleri yer almaktadır (Heshmate ve Sun, 2013).

Tablo 17: Çin'in Dış Ticaret Verileri

Dış Ticaret Değerleri	2018	2019	2020	2021	2022
Mal İthalatı (milyar \$)	2135.74	2078.38	2057.21	2688.63	2706.43
Mal İhracatı (milyar \$)	2486.69	2499.45	2590.22	3363.83	3504.73
Hizmet İthalatı (milyar \$)	520.68	496.96	377.52	441.31	551.421
Hizmet İhracatı (milyar \$)	269.69	281.65	278.08	392.19	381.353

Kaynak: Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ); (Kasım 2023)

Tablo 17 de görüldüğü gibi Çin 2018-2022 yılları arasında Çin dış ticaret fazlası vermektedir. Elektrik ve elektronik ekipmanlar ve makineler, nükleer reaktörler, mobilya ve prefabrik binalar, plastikler, oyuncaklar, optik, fotoğraf, teknik ve tıbbi cihazlar ve demir ve çelik malzemeleri ülkenin en önemli ihraç ürünleri içinde yer alırken, ithalatta da elektrik ve elektronik ekipmanlar, mineral yakıtlar ve petrol gibi özellikle endüstrinin gereksinimini karşılayacak sermaye malı ithali öne çıkmaktadır. Çin'in dış ticaretinde önemli paya sahip olan ülkeler ise, ABD, Hong Kong, Japonya, Güney Kore, Vietnam, Avustralya ve Almanya'dır (Dünya Ticaret Örgütü, 2023).

Bununla birlikte Çin, serbest ticaret anlaşmaları imzalamaya ve teknolojik iş birliği, fikri mülkiyet hakları ve çevrim içi iş işlemler gibi konuları da kapsayan bölgesel ortaklıklar kurmaya devam etmektedir.

Tablo 18: Çin'in İhracat Verileri

İhracat	2022
ABD	%16,2
Hong Kong, Çin	%8,3
Japonya	%4,8
Güney Kore	%4,5
Vietnam	%4,1

Tablo 19: Çin'in İthalat Verileri

İthalat	2022
Güney Kore	%7,4
Japonya	%6,8
ABD	%6,6
Avustralya	%5,2
Almanya	%4,1

Kaynak: Comtrade, 2023

2022 yılında, ülkenin ticaret fazlası önceki yıla kıyasla % 31 artarak 876,91 milyar dolara ulaşmıştır. Bu, 1950'den bu yana kaydedilen en büyük fazla olma niteliğine sahiptir (Comtrade, 2023).

1.2.4.4 Çin'in Yabancı Sermaye Akışı

Çin'e yapılan doğrudan yabancı sermaye yatırımları 2020 yılında 149.34 milyar dolar, 2021 yılında 180.95 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Doğrudan yabancı sermaye yatırımları özellikle yüksek teknoloji sektörlerinde ve ilaç sanayinde yoğunlaşmıştır. Çin devletinin yabancı sermaye yatırımları için elverişli yeni sektörler yaratması, yabancı sermaye girişi önündeki engelleri ortadan kaldırması ülkeye yapılan doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını arttırmıştır. 2022 yılında Rus-Ukrayna savaşı ve pandeminin dünya ekonomisinde neden olduğu kalıcı etkiler küresel gıda, yakıt ve mali sorunlara yol açmış, yatırımcılar belirsizlik ile karşı karşıya kalmıştır. Bu dönemde ABD ve Avrupa'dan Çin'e yapılan doğrudan yabancı sermaye yatırımları azalmış olmasına rağmen, ASEAN ülkelerinden sermaye akışının devam etmesi Çin'de 2022 yılında da doğrudan yabancı sermaye yatırımları girişinin artmasına neden olmuştur. Öte yandan ülkeye yapılan doğrudan yabancı sermaye yatırımları içinde Singapur, Virgin Adaları, Güney Kore, Cayman Adaları, Japonya, Almanya ve Amerika Birleşik Devletleri'nin payı oldukça yüksektir.

Tablo 20: Çin'in Yabancı Sermaye Akışı Verileri

Doğrudan yabancı yatırım	2018	2019	2020	2021	2022
Doğrudan Yabancı Yatırım Girişi (milyar \$)	253.73	187.321	149.34	180.95	189.13
Doğrudan Yabancı Yatırım Stoku (milyar \$)	1245.32	1542.43	1918.82	3633.31	-6914,96

Sıfırdan Yatırım Sayısı	452	401	413	482	357
-------------------------	-----	-----	-----	-----	-----

Kaynak: World Investment Report 2023 verileri doğrultusunda oluşturuldu

Çin'deki Yabancı Doğrudan Yatırımın yapılandırması, yabancı yatırımlarla ilgili devletin uygulamış olduğu kısıtlamaların miktarına göre zamanla değişmiştir. Çin, DDY'yi ihracatını artırmak için doğrudan bir mekanizma olarak görmektedir. Dolayısıyla, küresel pazarda Çin mallarının olumsuz tutumlarını ortadan kaldırarak, rekabet gücünü artırarak ve Çin ürünlerinin ihracatını artırarak milliyetçilik hedefini gerçekleştirmeye daha yaklaşmakta.

Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını teşvik etmek amacıyla birçok tedbir alan Çin'de, fikri mülkiyet hakları ile ilgili kurumsal düzenlemelerin yetersiz olması, yerli işletmelerin yabancı işletmelere göre daha geniş haklara sahip olması ve yolsuzluğun fazla olması doğrudan yabancı sermaye akışını olumsuz etkilemektedir. Ancak buna rağmen Çin hem doğrudan hem de dolaylı yabancı sermaye girişinin oldukça yüksek olduğu ülkelerden biridir (World Investment Report, 2023).

1.2.5 Güney Afrika

Güney Afrika toplamda dokuz eyaletten oluşmakta ve 1994 yılında yerli halkın geçici bir anayasa uygulamasıyla, hükümetin kontrolünü ele geçirmesi ile kurulmuştur. Ülkenin topraklarının %10'u tarıma uygundur ve tarımın GSYİH içindeki payı yaklaşık %3'tür. Platin, krom, altın, kömür ve mücevherat üretiminde dünya ekonomisinde önemli payla sahip olan ülkede, endüstriyel üretim GSYİH'nın %31'ini oluşturmaktadır. Hizmet sektörünün GSYİH içindeki payı ise %66'dır. Ayrıca, Batı Kapı bölgesi nispeten daha az endüstriyel ve madencilik kaynakları olmasına rağmen, diğer bölgelere kıyasla daha istikrarlı ve güvenilir bir ekonomik performans sergilemektedir. Bölgede tarım ve turizmle etkili bir şekilde ilgilenilmektedir.

Gelişmiş bir ekonomik yapı sergilemekle birlikte Güney Afrika'da bazı eyaletlerin ekonomiye katkısı daha yüksektir. Örneğin; ticaret ve madencilik alanlarında merkezi öneme sahip olan Gauteng'in ülkenin toplam GSYİH'sı içindeki payı %40 tır. İkinci önemli bölge olan Kwazulunatal'da ise ekonomik faaliyetler turizm, tarım ve ağır sanayi alanlarında yoğunlaşmıştır. Eyaletler arasındaki bu farklılık, gelir dağılımında da büyük farklılıkların

ortaya çıkmasına, nüfusun zengin ve yoksul olarak uç noktalarda yığılmasına neden olmaktadır (Lloyds Bank, 2023d).

1.2.3.1 Güney Afrika'nın Makro Ekonomik Göstergeleri

Modern ekonomik altyapıya sahip olan Güney Afrika, bölgesel lider konumunda olan bir ülkedir. Ülkede döviz kurunun, fiyat istikrarının ve finansal piyasaların etkinliğinin sağlanmış olması ve ülkenin gelişmiş ve çeşitlendirilmiş endüstriyel yapıya sahip olması da bu konumu güçlendirmektedir. Tablo 21'de görüldüğü gibi, 2020'de Güney Afrika'nın ekonomik büyüme hızı %-6.3 iken, 2021 yılında ise bu oran %4.9 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde hükümetin ekonomiyi yeniden yapılandırmak amacı ile izlediği makroekonomik politikalar başarılı olmuştur.

Tablo 21: Güney Afrika'nın Makro Ekonomik Göstergeleri

	2018	2019	2020	2021	2022
GSYİH (milyar \$)	404,135	388,298	337,72	418.91	405,11
Reel GSYİH Artış Oranı (%)	1,5	0,3	-6,3	4.9	1,9
Nüfus (milyon)	56,726	57,343	58,875	59,393	59,892
Kişi Başına GSYİH \$	7077,291	6631,458	5661,42	6.965	6.685
İşsizlik Oranı	27,1	27,5	29,8	34.3	33,5
Enflasyon (TÜFE)	4,6	5	3,4	4.6	6,9

Kaynak: Lloyds Bank (Ekim 2023)

GSYİH miktarı 2018 yılında 404 milyar dolara ulaştıktan sonra devam eden 2 yıl boyunca azalmış ve 2020 yılında 337 milyar dolara kadar gerilemiştir. 2021 yılında ise ekonomi büyümüş fakat ardından gelen 2022 yılında ise yeniden daralmıştır. Veriler incelendiğinde Güney Afrika ekonomisinin oldukça oynak olduğu görülmektedir. 2023 yılında toplam GSYİH büyüklüğü 380 milyar dolar teşkil etmiştir. Bu önceki yıla kıyasla ekonominin daraldığını göstermektedir. Büyüme oranı ise %0.9 seviyesinde olmuştur. Güney Afrika, madenler bakımından zengin bir ülkedir. Altın, platin, krom ve manganezin önde gelen küresel üreticisi ve ihracatçısı konumundadır. Ayrıca, dünyanın ikinci en büyük paladyum ve dördüncü en büyük elmas üreticisidir. Öte yandan Güney Afrika'nın endüstriyel üretim yelpazesi oldukça geniştir. Demiryolları yapımı için gerekli makine teçhizat üretiminde, sentetik yakıtlar alanında, makine endüstrisinde ve madencilik sektöründe dünya ekonomisi içinde önemli bir

paya sahiptir. Toplam işgücünün %22'si endüstride istihdam edilmektedir. Öte yandan, tarım sektörünün ise GSYİH içindeki payı oldukça düşüktür. Güney Afrika'da toplam işgücünün sadece %5'i tarımsal kesimde istihdam edilmektedir. Bu nedenle ülkede tarıma yönelik makro ekonomik politikalar izlenmekte, özellikle tarımın ticarileşmesi ve tarımsal ürün çeşitliliğinin artırılması hedeflenmektedir. Dünyanın en büyük sekizinci şarap üreticisi olan Güney Afrika, aynı zamanda buğday üretiminde de dünyada sekizinci sırada yer almaktadır. Güney Afrika'da toplam işgücünün % 73,1'i ise hizmetler sektöründe istihdam edilmektedir. Bankacılık ve turizm sektörleri hizmetler sektörü içinde önemli paya sahip alanlardır (OEC, 2024).

Güney Afrika'nın karşılaştığı en önemli ekonomik sorunlardan biri, gelir dağılımı adaletsizliğidir. Dünyada en yüksek GİNİ katsayısına sahip ülke olan Güney Afrika, bu özelliği ile diğer BRİCS ülkelerinden de ayrılmaktadır. Güney Afrika'nın karşılaştığı bir diğer ekonomik sorun ise, işsizliktir. 2022 yılının ikinci çeyreğinden itibaren, hükümetin izlediği makro ekonomik politikaların da bir sonucu olarak, ülkenin istihdam oranında bir artış görülse de özellikle dünyada genç işsizlik oranının en yüksek olduğu ülkelerden biri olmaya devam etmektedir. Ülkenin dış borç miktarı ise 2021'de 170 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu tutar toplam GSYİH'ın %41'i kadardır (World Population Review, 2024).

1.2.5.2 Güney Afrika'nın Büyüme Oranları

1970 yılında dünya altın piyasasında fiyatlar genel düzeyinde meydana gelen ani ve uzun dönemli düşüşler, altın arz ve talebini etkilemiş, dünyanın en büyük altın üreticisi olan Güney Afrika'da büyüme hızının yavaşlamasına neden olmuştur. Bu dönemde küresel sermaye piyasalarına erişimi arttırmak amacıyla neoliberal politikaların izlenmesi, 1972 yılının sonunda altın fiyatlarının yeniden yükselişe geçmesi ile birlikte 1974 yılında Güney Afrika'da ekonomik büyüme hızı %6 olmuştur. 1979 petrol krizi, İran-Irak çatışması ve Sovyetler Birliği'nin Afganistan'a saldırması Güney Afrika ekonomisini etkilemiş, 1974-1980 döneminde ülke ekonomisi konjonktürel bir yapı sergilemiştir. 1980 yılından itibaren altın fiyatlarının yeniden düşmesi ve ülkeye uygulanan ambargolar nedeniyle ülkenin ekonomik büyüme oranlarında yavaşlama olmuştur (Dünya Bankası, 2023).

Grafik 5: Güney Afrika'nın Yıllık Büyüme Oranları

GSYH Büyüme (Yıllık %)

Kaynak: Dünya Bankası Veri Tabanı

Grafik 5'te Güney Afrika'nın 1990 ile 2023 yılları arasındaki yıllık büyüme oranları göstermektedir. 1980'lerin sonlarında, Güney Afrika'daki hem kamu hem de özel sektör çeşitli finans kuruluşlarından ticari krediler alarak dünya çapında rekabet gücünü artırmaya çalışmıştır. Bu nedenle ülkenin dış borç yükü artmış, ulusal para birimi olan Rand'ın değeri düşmüş ve ülkede döviz piyasaları geçici olarak kapatılmıştır. 1992 yılında yaşanan ekonomik kriz ülkede büyüme oranının %2'ye kadar inmesine neden olmuş, 1994 yılında ekonomide yeniden yapılandırma tedbirleri alınmıştır. Ayrıca bu dönemde 1948 yılından beri egemen olan apartheid⁴ hükümeti dağılmış, bu da ekonomik reformların uygulanmasını kolaylaştırmıştır. 1996 yılında ise Güney Afrika hükümeti “büyüme, çalışma ve yeniden dağıtma” anlayışını benimsemiş, neoliberal politikalar hız kazanmıştır. 1998'de ise, ulusal para hızla değer kaybetmiş, ekonomik büyüme oranı yine yavaşlamıştır. Bu dönemde ekonomiyi yeniden canlandırmak için serbest ticaret politikaları benimsenmiş, ithalat üzerindeki kısıtlamalar kaldırılmıştır. Bu politikaların ekonomi üzerindeki olumlu etkisi 2008 yılına kadar devam etmiştir. 2008 yılında yaşanan küresel krizin etkileri ile birlikte yeniden düşük büyüme oranları ile karşı karşıya kalan Güney Afrika, ancak 2010 yılından itibaren toparlanma sürecine girmiştir. Grafik 5 Güney Afrika'nın, 2012 ve sonraki yıllarda %2 veya daha yüksek bir

4

Apartheid, Güney Afrika ve Namibya'da 1948'den 1990'ların başlarında uygulanan bir ırksal ayrımcılık sistemidir. Genel olarak, apartheid iki ana kategoriye ayrılmıştır: küçük apartheid, kamu tesislerinin ve toplumsal toplanmaların ayrılması ve ırk bazlı konut ve iş beklentilerini belirleyen büyük apartheid)

büyüme oranına sahip olmasına rağmen, önemli büyüme seviyelerini elde edemediğini göstermektedir (Dünya Bankası 2023).

Güney Afrika Ulusal Hazine Bakanlığı, ülkenin 2023 yılındaki büyüme tahminini %0,9'dan %0,8'e düşürmüştür. Bu istatistik, çoğu uzman ve gazetecinin büyüme tahminlerini aşmakta. 2024 ve 2025 yılları için ise beklenen ekonomik büyüme oranları sırasıyla %1 ve %1.6'dır. Bu oranlar gelişmekte olan ülkeler için kabul edilen en düşük büyüme oranı %4'ün altındadır.

1.2.5.3 Güney Afrika'nın Dış Ticareti

Serbest piyasa ekonomisini benimseyen Güney Afrika'da özellikle 1970'li yıllardan itibaren ithal ikameci kalkınma politikalarının yerini dışa dönük kalkınma stratejisi almış, ihracat üzerinden alınan vergiler ortadan kaldırılmıştır. GAC'nin (Güney Afrika Cumhuriyeti) uluslararası ticareti bölgesel ticaret anlaşmalarının ve birleşmelerin uygulanmasından etkilenmiştir. Ayrıca, BRIC ülkeleri ile GAC'nin entegrasyonu topluluğun ticaret hacmine olumlu katkıda bulunmaktadır.

Tablo 22 :Güney Afrika'nın Dış Ticaret Verileri

Dış Ticaret	2018	2019	2020	2021	2022
Mal İthalatı (milyar \$)	109,387	103,362	79,035	104,343	135.92
Mal İhracatı (milyar \$)	111,372	105,833	94,057	130,881	127.75
Hizmet İthalatı (milyar \$)	16,903	16,455	11,297	13,378	14.532
Hizmet İhracatı (milyar \$)	17,084	15,909	8,650	8,808	9.361

Kaynak: Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ); (Kasım2023)

2018-2021 yılları arasında pozitif bir mal ticareti dengesine sahip olunmuş fakat 2022 yılında bu denge negatife dönmüştür. Hizmet ticareti rakamları incelendiğinde 2018 yılında pozitif dengeye sahip olunsa da bu korunamamış, 2019-2022 yıllarında hizmet ithalatının ihracatını aştığı görülmüştür. 2022 yılında, Güney Afrika'nın toplam dış ticaret hacmi GSYİH'nın %56'sını oluşturmaktaydı, bu da ülkenin küresel ticarete açılımının yüksek seviyesini göstermekte. Platin, demir, otomobil, kömür, ülkenin temel ihracat ürünleri arasında yer alırken, petrol, telefon, otomobil, ilaçlar ve otomatik veri işleme makineleri ithalat ürünleri arasında yer almaktadır (Dünya Ticaret Örgütü ,2023).

Güney Afrika'nın ana ihracat destinasyonları Çin, ABD, Almanya, Birleşik Krallık, Japonya ve Hollanda'dır. Ülkenin ithalatı içinde en fazla paya sahip olan ülkeler sırasıyla, Çin, Almanya, ABD ve Hindistan'dır. Güney Afrika'nın özellikle Avrupa Birliği ile olan ticareti ve bu ticarete konu olan malların çeşidi giderek artmaktadır. Güney Afrika, çoğunlukla ihracatçı ürünlerden, üretilen ürünler de dahil olmak üzere daha geniş bir ürün yelpazesine geçiş yaptı.

Tablo 23: Güney Afrika'nın İhracat Verileri

İhracat	2022
Çin	%9,6
Amerika Birleşik Devletleri	%8,8
Almanya	%7,3
Japonya	%7,0
Birleşik Krallık	%5,2

Tablo 24: Güney Afrika'nın İthalat Verileri

İthalat	2022
Çin	%20,1
Hindistan	%7,4
Almanya	%7,3
Amerika Birleşik Devletleri	%7,3
Suudi Arabistan	%4,0

Kaynak: Comtrade, 2023

2021 yılında Güney Afrika'nın toplam ihracat tutarı 123.57 milyar dolar iken, toplam ithalat tutarı ise 113.98 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir (Comtrade, 2023).

1.2.5.4 Güney Afrika'nın Yabancı Sermaye Akışı

1994 yılında, apartheid hükümetinin sona ermesiyle ve demokratik bir sisteme geçiş sonrasında yürürlükte olan uluslararası ambargolar kaldırılmıştır. Güney Afrika, 1994 yılından bu yana yabancı yatırım faaliyetlerini serbestleştirmek için önlemler uygulamış ve ekonomik sistemini yeniden inşa etme çabalarının bir parçası olarak ekonomisinin neredeyse tüm sektörlerinde yabancı yatırımı sağlamıştır. Ekonomik değişiklikleri uygulayarak, Güney Afrika uluslararası yatırımcıların ilgisini yakalamış ve yatırımların artmasına yol açmıştır. 1996

yılında, gümrük vergilerinin düşürülmesi ve ithalat kısıtlamalarının kaldırılması sonucunda ticaret serbestleştirilmesini teşvik etmek için tedbirler uygulanmıştır. Bu değişiklikler ve Telkom'daki hükümet çıkarlarının kısmen dağıtılması nedeniyle, yabancı yatırım oranı 1997 yılında %2,5'ye yükselmiştir (Carmody, 2002).

Anglo Amerikan, dünya çapında en büyük elmas üreticisi De Beers'in 2001 yılında hisselerini satın almıştır. Hisse senetlerinin satın alınması, Güney Afrika ekonomisine spekülasyon sermaye akışına yol açtı ve bunun sonucunda yabancı yatırımlarda %6 artış yaşanmıştır. 2001 yılından itibaren düşüş eğiliminde olan yabancı yatırımlar 2007 yılında artmaya başlamış ve 2008 yılında %3'lük bir büyüme kaydetmiştir. Yatırım artışı, 2007-2008 yılları arasında işletmelerin yüksek kârlılığı, sınırları aşan birleşmeler ve Güney Afrika'da düşük sermaye maliyeti ile doğrudan ilişkilendirilebilir. 2008 yılındaki küresel ekonomik kriz, Güney Afrika'ya yabancı para akışını olumsuz etkilemiştir (Gelb, 2014).

2018 yılında, Güney Afrika'da yabancı yatırımlarda artış yaşanmış ve son beş yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Yatırımların bu artışı öncelikle enerji, tarım ve altyapı sektörlerine odaklanmış ve aynı zamanda yeni kalkınma politikalarının uygulanmasıyla da ilgili olmuştur (Musakwa ve Odhiambo, 2019).

Tablo 25: Güney Afrika'nın Yabancı Sermaye Akışı Verileri

Doğrudan yabancı yatırım	2018	2019	2020	2021	2022
Doğrudan Yabancı Yatırım Girişi (milyar \$)	5.57	5.12	3.061	40.949	9.053
Doğrudan Yabancı Yatırım Stoku (milyar \$)	121.432	127.654	133.126	174.784	173.585
Sıfırdan Yatırım Sayısı	108	116	103	119	160

Kaynak: World Investment Report 2023 verileri doğrultusunda oluşturuldu

2021 yılında, Afrika'ya yapılan doğrudan yabancı yatırım 2020 yılındaki 39 milyar dolara kıyasla 83 milyar ABD doları bulmuştur. Güney Afrika, Afrika kıtasındaki diğer ülkelere kıyasla çok daha yüksek bir potansiyele sahiptir. Yine de yatırım fırsatlarını artıran altyapı alanında yapılan ilerlemelere rağmen, yabancı doğrudan yatırım çekme yeteneği düşük kalmaktadır. UNCTAD' ın 2022 Dünya Yatırım Raporu, Yabancı Dış İlişkiler Girişinin 2020'de 3.1 milyar dolardan 2021'de 40,88 milyar dolara yükseldiğini göstermektedir. DYY hisseleri, 2020 yılında 136 milyar dolardan 2021 yılında 173 milyar dolara, 2019 yılında 151

milyar dolarla karşılaştırıldığında artış göstermiştir. 2022 yılının ilk yarısında yabancı girişimcilerin akışları önceki yıla kıyasla 2,67 milyar dolar artış gösteren 4,28 milyar doları bulmuştur (Macrotrends, 2023).

Tarihsel olarak, Birleşik Krallık, Hollanda, Belçika, Almanya ve Lüksemburg gibi Avrupa ülkeleri Güney Afrika'ya yatırım yapmaya aktif olarak katılmaktadırlar. Buna ek olarak, Amerika Birleşik Devletleri, Japonya, Çin ve Avustralya gibi ülkeler de önemli yatırım ilgisini göstermekte. Ülke, Economist Intelligence Unit'in 2022-26 dönemindeki en son iş iklimi sıralamasında değerlendirilen 82 ülkeden 48. sırada yer almaktadır. Makroekonomik ortam gibi belirli sektörler yavaş büyüme, yüksek işsizlik ve küresel istikrarsızlık gibi faktörler yüzünden düşüş yaşanırken, piyasa fırsatları ve ticaret politikaları gibi diğer alanlarda da buna benzer ilerlemeler yaşanmıştır.

Ülke, önemli bir demografik, çeşitlendirilmiş, üretken ve gelişmiş bir ekonomi, önemli doğal kaynaklar, açık bir yasal çerçeve ve önemli bir siyasi istikrar gibi yatırımcılar için çekici özellikler taşımakta. Hükümet, otomobil sektörü için vergi kredileri ve film ve televizyon üretimi için geri ödemeler gibi sektörel yatırım teşviklerini sağlamaktadır. Yine de Güney Afrika, suç faaliyetlerinin önemli oranda yaygınlaştığı, toplumsal isyanların artması (şiddet grevleri ve protesto gösterileri gibi), yüksek düzeyde yolsuzluk ve enerji tedarikinde ve lojistik operasyonlarında doğan zorluklarla karşı karşıya. Yatırımcılar, politika ve yapısal iyileştirmelerin çevresindeki belirsizlikten endişelenmektedirler. Yasal belirsizliklerin varlığı, yabancı yatırımcılar için bir engeldir ve yatırım potansiyelini engeller. Bu durum, Yatırım Koruma Yasası'nın Aralık 2015'te yürürlüğe konmasına rağmen, uluslararası yatırımcılar için yasal güvenceleri güçlendirmekte. Yine de hükümet, Güney Afrika'nın uluslararası yatırımlar için kârlı bir merkez olarak çekiciliğini artırmak için aktif olarak çaba göstermekte.

İKİNCİ BÖLÜM

2. Küresel Ekonomide BRİCS ve Dolarsızlaşmaya olan etkileri

2.1. Küresel Ekonomide BRİCS

ABD'nin son yıllarda izlediği muhafazakâr politikalar, ülkenin küresel sistemden izolasyonunu önemli ölçüde hızlandırırken, hegemonik gücünü kısmen kaybetmesine de neden olmuştur. ABD'nin zayıflayan hegemonik gücüne karşılık, Asya ülkeleri tarafından yönetilen ve “güneyin yükselişi” olarak bilinen BRİCS, gelişmekte olan ülkeler için daha adil bir küresel düzenleme olanağı ortaya koymaktadır (Dal, 2018).

Gelişmekte olan piyasa ekonomilerinin küresel ekonomik sistem üzerindeki artan etkisi, yeni ekonomik ajanlar yaratmakta. 1970'lerden bu yana, sanayileşmiş ülkelerin ekonomik büyüme performansları gelişmekte olan ülkelere göre daha düşük seyretmekte. Ancak, 1980'lerin finansal krizleri ve neoliberalizmin sonraki gelişimi nedeniyle, gelişmekte olan ülkeler performanslarında ufak bir düşüş yaşanmıştır. Bu ülkelerin karşılaştığı olumsuz koşullar, yeni uluslararası düzenin bağlamında tipik değildir. Yine de neo-liberal politikaları izleyen kalkınma stratejilerini kabul eden gelişmekte olan ülkeler, etkileyici ekonomik büyüme oranları nedeniyle yeniden yapılandırmayı ve dikkat çekmeyi başarmışlardır. Küresel ekonomik sistemde giderek artan bir etkiye sahip olan gelişmekte olan ülkelerin, sanayileşmiş ülkelere yakında yaklaşabilecekleri sorusu şu anda aktif olarak tartışılmakta. Çin, satın alma gücü paritesi açısından dünyanın en büyük ekonomisi olarak ABD'yi geçmiş durumdadır. Ayrıca, Çin'in diğer tüm ülkeleri aşması ve 2028 yılına kadar piyasa koşullarına göre önde gelen küresel ekonomiye dönüşmesi öngörülmekte (Hawksworth ve Chan, 2015).

BRİCS grubunun küresel ekonomideki statüsünü değerlendirmenin etkili yollarından biri, bu gruba üye ülkeleri satın alma gücü açısından G-7⁵ ülkeleri ile mukayese etmektir.

Tablo 26: Küresel Ekonomide BRİCS Oranları (2023)

⁵ Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, İtalya, Fransa, Japonya ve Kanada

Ülke	GSYİH	Küresel Payı (%)
Brezilya	2.081 milyar \$	%2.01
Rusya	2.063 milyar \$	%2.04
Hindistan	3.731 milyar \$	%9.9
Çin	1937 milyar \$	%18,4
Güney Afrika	399 milyar \$	%0,4
Suudi Arabistan	1.061 milyar \$	%1,0
İran	368 milyar \$	%0,4
Etiyopya	157 milyar \$	%0,1
Mısır	386 milyar \$	%0,4
BAE	499 milyar \$	%0,5
BRICS Toplamı	30126 milyar \$	%28,7
BRICS Toplamı (SAGP)	56012 milyar \$	%34.92
G7 toplam	45.916 milyar \$	%43
G7 toplam (SAGP)	52.413 milyar \$	%30.05

Kaynak; IMF 2023

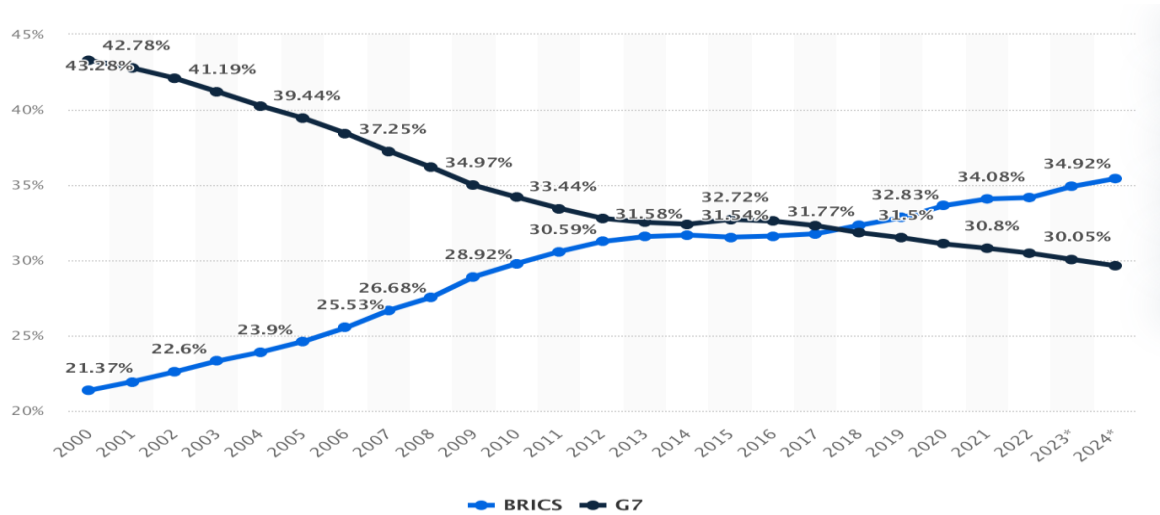
Tablo 26 ekonominin büyüklüğüne ve dünya ekonomisindeki oranlarına ilişkin veriler sunmaktadır. Mevcut olan en son veriler doğrultusunda incelendiğinde BRİCS Dünya ekonomisinin % 28.7'ni oluşturmaktadır. SAGP açısından bakıldığında ise dünyanın en büyük 10 ekonomisi içinde 4 tane topluluk üyesinin⁶ bulunması BRİCS grubunun dünya ekonomisinin %34.92 sini oluşturmaya katkıda bulunmaktadır ve bu oran 2023 yılı itibari ile G7 ülkelerinin toplamından daha fazladır. BRİCS ülkeleri IMF'nin tahminlerine göre ekonomik büyümeyi önemli ölçüde artırma potansiyeline sahip olarak görülmektedir. Genişleme sürecinin ile yeni üyelerin topluluğa katılması küresel ekonomide BRİCS topluluğunun payını daha da arttıracaktır.

BRICS'e yeni katılan ülkelerin şu anda bloğa GSYİH açısından çok büyük bir katkısı olmasa da, yeni katılan ülkelerin çoğunun önlerinde önemli bir büyüme potansiyeli mevcut. Goldman Sachs'a göre BRICS'in mevcut üyelerinin birçoğunun reel GSYİH büyüme oranları G7 ülkelerinden daha yüksek. Mevcut üyelerin 2050 yılına kadar ortalama GSYİH büyümesi %189 iken, G7'nin ortalaması %50. BRICS'e yeni katılan Etiyopya (2050 yılına kadar %1.170 GSYİH büyümesi öngörülmektedir) ve Mısır (2050 yılına kadar %635 GSYİH büyümesi

⁶ 1.Çin,3.Hindistan,6.Rusya,8.Brezilya

öngörülmektedir) gibi üyeler, daha da yüksek potansiyel ekonomik büyüme oranlarına sahipler ve bu da bloğun ekonomik potansiyelini daha da yukarı taşımaktadır.

Grafik 6: BRİCS ve G7 küresel ekonomideki oranları (SAGP)

Kaynak; Statista 2024

Grafik 6 da BRİCS ve G7 ülkelerinin Satınalma gücü paritesi (SAGP) açısından dünya ekonomisindeki oranları gösterilmektedir. Grafik BRİCS topluluğunun kurulmasından bir yıl öncesinden başlayarak 2000-2024 yıllarını kapsamaktadır. 2018 yılından itibaren BRİCS ülkelerinin küresel ekonomideki toplam payı G7 ülkelerinin toplam payını geçmiş ve devamlı şekilde artmıştır. 2024 yılında yeni ülkelerin eklenmesiyle birlikte aradaki fark daha da açılmıştır (Statista 2024).

BRİCS'in yükselişine katkıda bulunan en önemli faktörlerden biri Çin ve Hindistan'ın ekonomik büyümesidir. Hindistan'ın ekonomik yükselişi Çin'inki kadar hızlı olmasa da 2023'de ülke 14 trilyon dolarlık gayri safi yurt içi hasıla (SAGP) ile Çin ve ABD'nin ardından üçüncü sırada yer almıştır. İki ülke birlikte SAGP 'ne göre toplam büyüklükleri 48 trilyon dolarla denk gelmekte ve bu miktar satınalma gücü paritesi açısından hesaplanmış 184 trilyon dolarlık dünya ekonomisinin yaklaşık dörtte birini oluşturmaktadırlar (Eagle 2024).

Öte yandan, uluslararası ekonomik ve politik ortam BRİCS' in ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalmasına neden olmuş, genişleme süreci de bu sorunları arttırmıştır. Örneğin; ABD'nin İran'a ekonomik yaptırımlar uygulaması, Etiyopya'da yaşanan siyasi istikrarsızlar,

Mısır ve Güney Afrika’da yaşanan kura bağılı ekonomik krizler ve Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri’nin dünya petrol ihracatındaki yüksek payına rağmen gelişmiş ve yüksek teknolojiye sahip imalat sanayilerinin olmaması BRİCS grubunun ekonomik yönden kırılganlıklarının artmasına neden olmaktadır. Ayrıca Rusya’nın Ukrayna savaşı nedeniyle özellikle Batı Avrupa ülkeleri tarafından ekonomik yaptırımlara maruz bırakılması da BRİCS grubunu ekonomik anlamda zayıflatmaktadır (McKinley, 2023).

2.2.BRICS Ülkelerinin Dünya Ticaretindeki Konumu

BRİCS ülkelerinin 1990’lı yıllardan bu yana, bir yandan küresel ticaretteki payları artarken diğer yandan da bu ülkelere yapılan doğrudan yabancı sermaye yatırımları hızlanmaktadır. Bu ülkelerin nüfus artış hızının yüksek olması ve dış ticareti serbestleştiren ekonomik politikaları benimsemesi, ekonomik büyüme performanslarını olumlu etkilemekte ve ülkeleri özellikle yabancı sermaye yatırımları için çekici hale getirmektedir.

Örneğin; Çin, ithalatı serbestleştiren dış ticaret politikaları ve yabancı piyasada üretim yapan işletmelere yönelik teşvikler sayesinde yaratılmış olumlu yatırım ortamından yararlanarak ihracat miktarında artış yaratmıştır. Çin'in ihracat büyümesi, makine teçhizat ithalatının serbest bırakılması, üreticiye vergi muafiyetleri tanınması, firmalara doğrudan nakit desteği gibi üreticiyi destekleyici politikalara ve finansal piyasalarda etkinliğin artırılmasına bağlıdır. 1990’lı yıllardan itibaren Brezilya ihracata yönelik sanayileşme stratejisi izlemiştir. Brezilya'nın ticaret hacmi, bu bağlamda hem bölgesel hem de bölgesel olmayan ülkelerle ticari koalisyonlar kurularak ve ikili anlaşmalar yapılarak ülkenin dış ticaret hacmi genişletilmiştir. Örneğin; Mercosur (Güney Ortak Piyasa) üyeliği ile ticaret hacmi arttırılmış, Türkiye, Fas, Güney Afrika Birliği ülkeleri ve Körfez Ekonomik İş birliği Konseyi ile ticari iş birliği kurma anlaşmaları imzalanmıştır. Öte yandan Brezilya, finans, sigorta ve garanti alanlarında ihracatı arttırmak için ihracat finansmanı programları yürütmüştür. Buna ek olarak, serbest ticaret bölgeleri kurarak, ihracat vergisi geri ödemeleri uygulayarak ve ihracatçılara kredi ve destek sağlayarak uluslararası ticareti kolaylaştırmıştır. Ayrıca, engeller kaldırılmış ve ithalat vergisi oranları düşürülmüştür (The Economist 2023).

BRİCS ülkeleri bir yandan dünya ticaretindeki paylarını arttırmaya çalışırken, diğer yandan ihracat içinde yüksek teknoloji ürünlerin payını arttırmayı amaçlamaktadır.

Dolayısıyla yüksek teknolojili ürün ihracatına odaklanarak, küresel ticarete önemli katılımcı olmayı hedeflemektedirler (Demir, 2020). Bu bağlamda 2010-2014 döneminde BRİCS ülkelerinin küresel ihracattaki payı %17.4 iken, ithalattaki payı %15.6 olarak gerçekleşmiştir. 2015 ile 2019 yılları arasında, BRICS ülkelerinin küresel ihracat içindeki payı % 18,5 oranında artmış (2015-2017 birinci yarısı) ve daha sonra (2017 ikinci yarısı -2019) %15,3 oranında azalmıştır. Çin'in küresel ihracat içindeki payı bu dönemde %11.23 iken, Rusya'nın payı %2.75 olarak gerçekleşmiştir Öte yandan 2015-2019 yılları arasında Çin'in payı %13.2'ye ulaşmıştır. Bu dönemde Çin'in BRİCS ülkelerinin toplam ihracatı içindeki payı ise %71 olarak gerçekleşmiştir. Öte yandan 2010-2019 döneminde Çin'in küresel ithalattaki payı %10.9 iken, Hindistan'ın payı %2.5 olmuştur. Dolayısıyla Çin hem ihracatta hem ithalatta BRİCS ülkeleri içinde dünya ticaretinde en önemli paya sahip olan ülkedir. Hindistan'a % 2,5, Rusya'ya ise % 1,4. Çin'in ihracat ve ithalat değerleri toplam uluslararası ticaret göstergelerinin genel artışını teşvik etmekte.

Tablo 27: Küresel İhracattaki BRİCS Oranları (2023)

Ülke	İhracat (milyar ABD doları)	Küresel Payı (%)
Brezilya	393	%1,3
Rusya	466	%2,1
Hindistan	777	%1,8
Çin	3594	%14,5
Güney Afrika	124	%0,5
Suudi Arabistan	370	%1,6
İran	114	%0,3
Etiyopya	3.9	%0,02
Mısır	75	%0,2
BAE	599	%2,3
BRİCS Toplamı	6515	%24,7
Dünyanın geri kalanı	18646	%75,3

Kaynak: IMF 2023

2023 yılında BRICS ülkeleri toplamda yaklaşık 6,5 trilyon dolar değerinde mal ihraç etmiştir ve bu küresel mal ihracatının dörtte birine denk gelmektedir. Küresel ticaretin ülkelere

göre dağılımına bakıldığında ise; Çin, BRICS ülkeleri arasında sürekli olarak en büyük ihracatçı olmuş ve ihracattaki payı grup içinde 2000'de %50'nin biraz üzerindeyken 2020'de %74'e çıkmıştır. Çin'in ihracatı 2000 yılında 249,2 milyar dolardan 2023 yılında 3.380,02 milyar dolara çıkarak kayda değer bir genişleme göstermiştir. Hindistan 2009 yılında Brezilya'yı, 2015 yılında ise Rusya'yı geride bırakarak topluluğun en fazla ihracat yapan 2 ci ülkesi olmuştur (WTO 2024). 2024 yılındaki genişlemeye kadar Güney Afrika topluluğun ihracat açısından en küçük ülkesi olarak kalmıştır. Yeni ülkelerinde katılımı ile BRICS topluluğunun toplam ihracat miktarı 2023 yılı ihracat verileri doğrultusunda 1.161 trilyon dolar artmıştır. Yeni ülkeler arasında Suudi Arabistan ve BAE ihraç edilen malların toplam değeri bakımından öne çıkarken, toplam 3.9 milyar dolarlık ihracat ile Etiyopya topluluğun en az ihracat yapan ülkesi olmuştur (UNCTAD 2024).

BRICS topluluğunun genişlemesi ile yeni katılan ülkelerin en önemli katkılarından biri ise BRICS'in dünya petrol piyasasındaki konumunu güçlendirmesidir. Özellikle, dünya petrol üretiminin %12.9'unu tek başına karşılayan Suudi Arabistan'ın topluluğa katılması oldukça önemlidir. Enstitüsü Dünya Enerjisi İstatistiksel incelemesi' nin 2022 verilerine göre, BRICS'in dünya petrol üretimindeki payının yeni üyelerin de katılımı ile birlikte %20.4'ten %43.1'e çıkacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 28 BRICS ülkelerinin petrol üretimi

Ülke	Günlük üretim (varil)	Küresel payı (%)
Brezilya	3.107	3.3
Rusya	11.202	11.9
Hindistan	737	0.8
Çin	4.111	4.4
Güney Afrika	0	0
Suudi Arabistan	12.136	12.9
İran	3.822	4.1
Etiyopya	0	0
Mısır	613	0.7
BAE	4.020	4.3
BRICS toplam	39.748	42.3
Dünya geri kalan	54.100	57.7

Kaynak Energy Institute Statistical Review of World Energy

Tablo 28 de görüldüğü üzere küresel oranlar dikkate alındığında Suudi Arabistan ve Rusya'nın petrol üretimi dünyada yıllık olarak üretilen petrolün ¼ ne denk gelmekte. İran ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin de büyük petrol üreticileri olması topluluğun elini güçlendirmektedir.

BRİCS'in ABD dolarından bağımsız olarak işleyen alternatif bir ticaret ve finans sistemi yaratmaya hazırlandığı bir dönemde, daha fazla doğal kaynağa sahip ülkelerin sisteme dahil edilmesi önem taşımaktadır.

Potansiyel üyeler arasında Venezuela, Kazakistan, Bahreyn, Kuveyt, Azerbaycan, Cezayir, Nijerya, Irak ve Angola gibi ülkelerinde bulunması BRİCS in ilerleyen yıllarda genişleme ile birlikte dünya petrol piyasasında hâkim güç olacağı görülmekte. Özellikle potansiyel yeni üyelerin çoğunun OPEC üyesi olması ilerleyen yıllarda dünya petrol piyasasını BRİCS ülkelerinin kontrol edeceği anlamına gelmektedir.

BRİCS bünyesinde dünyanın en büyük kreditörlerinden bazılarını buldurması ilerleyen yıllarda bu ülkelerin ortak BRİCS para birimi kullanmaları durumunda yapacakları net uluslararası yatırımlarda dolar yerine yeni ortak para birimi kullanabilecekleri anlamına gelmektedir. Buda aynı zamanda dünya piyasasında yapılan yatırımların büyük kısmının artık dolarla değil yeni BRİCS para birimi ile yapılacağı anlamına gelmektedir. BRİCS ve NDB kredilerinin kapsamı arttıkça yapılan yatırımlar dolardan daha fazla uzaklaşacaktır. Çin'in son yıllarda yapmış olduğu yatırımların bazılarında dolar yerine renminbi kullanması bunun sinyali olarak yorumlanabilir.

2.3 Karşılıklı Yatırımlar

BRİCS ülkelerinin karşılıklı yatırımlarının miktarının son yıllarda artması topluluk üyeleri arasında ekonomik iş birliğini arttırmaktadır. Yapılan yatırımlar hem ekonomik olarak kalkınmaya yardımcı olurken hem de yatırım yapılan ülkede istihdam sağlayarak işsizlik sorunu ile başa çıkılmasına yardımcı olmaktadır. Topluluk üyelerinin bazılarının gelişmekte olan ve düşük gelirli ülkeler olmaları onları batılı yatırımcıların gözünde cazip kılmamaktadır. Bu nedenle topluluk içindeki ülkelerin karşılıklı yatırımları bu ülkelerin ihtiyaç duydukları yabancı yatırıma erişimini kolaylaştırmaktadır. Özellikle topluluğun ekonomik olarak küçük

olan ülkelerinin ekonomik sorunları göz önüne alındığında yapılan yatırımların bu ülkeler açısından oldukça önemli olduğu görülmektedir.

Çinin dünyanın en fazla borç sağlayan ülkelerinden biri olması BRİCS ülkeleri açısından oldukça önemli artılar sağlamakta. 2010 yılından itibaren yurt dışında yaptığı yatırımların hızını ve miktarını arttıran Çin alacaklı ülke konumunu güçlendirmektedir. 2010 yılında toplamda 1.5 trilyon dolar olan yatırım miktarı 2020 yılına gelindiğinde 2.2 trilyon dolara çıkmıştır. Bu miktar onu 2020 yılında 3.4 trilyon dolar ile Japonya ve 2.5 trilyon dolar ile Almanya'nın ardından 3 cü ülke yapmıştır. 2024 yılı mart ayında yayınlanan son verilere göre ise Çinin net uluslararası yatırım pozisyonu toplamda 2.961 trilyon dolar teşkil etmektedir. Çinin BRİCS ve NDB ülkesi olması topluluk üyesi ülkelerin kredi imkanlarını arttırmaktadır (CEİC 2024). NDB kredi sağlamış olduğu ülkeler incelendiğinde bunlar arasında 2024 ocak ayında katılmış Mısır ve Etiyopya'nın olduğu görülmekte.

Mısıra sağlanan kredi ile birlikte Mısırın BRİCS üyesi olması Çin ile yapılan iş birliklerinin miktarını arttırmıştır. Mısır Başbakanı Mustafa Madbuli'nin Çin'e mart ayında yaptığı ziyaret sırasında, Çinli ortaklarla Süveyş Kanalı Ekonomik Bölgesi için 14,75 milyar dolara varan anlaşmalar imzalanmıştır. Bölgede ayrıca Çinli şirketlerle 2,75 milyar dolar yatırımla endüstriyel projeler kurulması için niyet mektubu ve üç çerçeve anlaşması imzalanmıştır. İmzalanan bu anlaşmaların nedeni Çinin yürütmüş olduğu yeni ipek yolu projesidir (Ahram 2024).

Diğer BRİCS üyelerinden BAE ise 2024 şubat ayında Mısıra toplamda 35 milyar dolarlık yatırım yapacağını açıklamıştır. Bu yapılan yeni anlaşmaların hız kazanmasının asıl nedeni ise iki ülkenin de BRİCS üyesi olması olarak yorumlanmaktadır. BAE'nin yapacağı yatırımın 2024 ün ilk yarısında yapılacağı duyurulmuş, finanse edilen projenin ise toplamda 150 milyar dolar yatırım çekme potansiyeli olduğu belirtilmiştir. Yapılan yatırımlardan elde edilecek gelir ise %35 oranında Mısır ve %65 oranında BAE arasında bölünecektir (Werr 2024).

Diğer bir BRİCS ülkesi olan Etiyopya da Çinin kredi sağladığı ülkeler arasında yer almaktadır. Etiyopya'nın Çine olan borcu toplamda 6.9 milyar dolar teşkil etmekte. Çinin sağlamış olduğu krediler Etiyopya'nın inşası devam eden yeni baraj projesinin finansmanında

kullanılmakta. 2024 yılında Çin'in Etiyopya için yeni bir kredi paketi açıklayacağı tahmin edilmekte (Lu 2024).

Brezilya ve Güney Afrika'nın BRİCS üyeleri olması Çin'den borç almalarını daha da kolaylaştırmaktadır. İki ülkenin de borçları incelendiğinde her birinin 3.4 milyar dolar borcu olduğu görülmekte. 2024 yılın mayıs ayında NDB Brezilya'ya toplamda 1.075 milyar dolarlık finansman sağlayacağını duyurmuştur. Bu NDB'nin Brezilya'ya şimdiye kadar sağladığı en büyük finansman paketi olarak dikkat çekmektedir. NDB nin sağladığı finansmanda Brezilya için hiçbir ön koşul gözetilmemektedir. Bunun asıl nedeni ise Brezilya'nın BRİCS ve NDB üyesi olmasıdır (Rocha 2024).

NDB nin sağladığı kredi ile Güney Afrika da toplamda 14 proje finanse edilmiştir. Güney Afrika'nın BRİCS ve NDB üyesi olması kredi imkanlarını oldukça arttırmaktadır (New Development Bank 2024).

BAE 2024 itibari ile kreditor olarak Arap coğrafyasında ve Batı Asya'da birinci, dünyada ise 15. sırada yer almıştır. BAE'nin 2024 yılı mart ayına kadar yurtdışına tahmini 2,5 trilyon dolar yatırım yaptığı belirtilmektedir. Kredi olarak verilen fonların %75 lik kısmı Birleşik Arap Emirlikleri'nin egemen varlık fonlarından gelmektedir. Konsey verilerine göre ABD, 65 milyar dolar tahvil ve 50 milyar dolar doğrudan yatırım çekmiş ve BAE'nin en fazla yatırım yaptığı ülke olmuştur. ABD 'i 65 milyar dolarla Mısır, 40'ar milyar dolarla İngiltere ve Hindistan, 30 milyar dolarla Fas takip etmektedir. Hindistan ve Mısırın BRİCS ülkeleri olmaları BAE fonlarına erişimleri kolaylaştırmakta ve hızlandırmaktadır (McGinley 2024). BAE'nin yurt dışına yapmış olduğu yatırım miktarının yıllar içinde arttığı, 1991-2000 döneminde toplamda 1,9 milyar dolardan 2001-2010 yılları arasındaki dönemde 53,6 milyar dolara çıktığı, 2022 yılına gelindiğinde bu rakamın 240 milyar dolara yükseldiğini belirtilmektedir. Egemen varlık fonlarının dışında, devlete ait ve yarı-devlet şirketleri yurtdışındaki yatırımların %18'ini oluşturmakta, yatırımların kalan kısmı ise %7,5'i ailelere ait ve özel şirketlerden gelirken, BAE bankaları %2,5'ini oluşturmaktadır (Jarwan 2023).

2023 yılında yayınlanmış en son veriler doğrultusunda Rusya'nın yurt dışında yapmış olduğu yatırımların miktarının önceki yıla kıyasla arttığı görülmektedir. Net Uluslararası Yatırım Pozisyonu, Eylül 2023'te toplamda 828 milyar dolar ile rekor kırmış, Rusya'nın şimdiye kadarki en büyük yatırım miktarına ulaşmıştır. Bu yatırımların bir kısmı Rusya'nın

enerji taşınması için kullanacağı güzergahları finanse etmek için ayrılmaktadır. İran ve Hindistan bu yatırımlardan faydalanan ülkeler arasında yer almaktadır. Rusya'nın yürüttüğü Kuzey-Güney Taşımacılık Koridoru projesi Hindistan mallarının İran üzerinden Rusya'ya ulaşmasını hedeflemektedir. Bu proje 2025 yılına kadar iki ülkenin karşılıklı ticaretini 30 milyar dolara çıkarmasını hedeflemekte. 2023 yılında Rusya, İran üzerinden 600.000 ton yük taşımıştır. Bu hacmin 2025 yılına kadar yılda 4 milyon tona çıkması öngörülmekte ve bu da INSTC'nin (Kuzey-Güney Taşımacılık Koridoru) bölgesel ticaretteki önemli rolünü vurgulamaktadır. İran ve Rusya'ya uygulanan ambargolar nedeniyle bu iki ülkenin mal ithali ve ihracatında lojistik sorunlarla karşılaşmalarına neden olmaktadır. Güney doğu Asya ve Hindistan mallarının yeni oluşturulan rotadan taşınması BRİCS ülkeleri ekonomilere olumlu katkılar sağlayacaktır. INSTC, Süveyş Kanalı güzergahı üzerinden normalde 45 gün olan transit sürelerini önemli ölçüde yaklaşık 25 güne düşürmekte ve navlun maliyetlerini %30 oranında azaltmaktadır. Buda bu güzergahı kullanan ülkelerin ticaretten daha karlı çıkmaları anlamına gelmektedir (The Economic Times 2024). İran'a uygulanan ambargolar nedeniyle ülkenin yabancı kredi imkânı oldukça kısıtlı kalmaktadır. BRİCS üyesi olması Rusya'nın sağlamış olduğu krediden yararlanmasında hiçbir ön koşul olmamasını sağlamaktadır (CEİC 2024).

Çin BRİCS ülkeleri arasında dış yatırımın hem en fazla yapıldığı hem de en fazla dış yatırım yapan ülkedir. Ülke sadece 2023 yılında 147 milyar dolar yatırım yapmıştır. Çin'in yapmış olduğu yatırımı ilerleyen yıllarda yapacağı yatırımları ABD doları cinsinden değil de renminbi cinsinden yapacağı tahmin edilmekte (Statista 2024). Çin aynı zamanda dünyada en fazla yatırım çeken ülkelerden biridir.

Altı Körfez İş birliği Konseyi ülkesi, yani Suudi Arabistan, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Katar, Bahreyn ve Umman, toplamda tahmini 4 trilyon ABD doları tutarında önemli egemen servet fonlarına sahiptir. Bu servetin % 2'sinden azı şu anda Çin de dahil olmak üzere Asya'ya yatırılmıştır. Körfez İş birliği Konseyi yatırımları potansiyel olarak 10 trilyon ABD dolarına çıkararak 2030 yılına kadar yalnızca Çin'e 2 trilyon ABD doları tahsis edecekleri tahmin edilmektedir. Konsey içerisinde potansiyel BRİCS üyelerinin hem de potansiyel üye ülkelerin olması BRİCS ülkeleri arasındaki karşılıklı yatırım açısından dikkat çekmektedir (China Briefing 2024).

Suudi Arabistan'ın Çin ile 83,7 milyar RMB (11,83 milyar ABD doları) değerinde petrol rafinerileri inşa etmek için iş birliği duyurusu, güçlenen bir ekonomik bağ anlamına gelmektedir. Dahası, krallığın Çin liderliğindeki Şanghay İş birliği Örgütü'ne katılma kararı, potansiyel olarak renminbi cinsinden petrol ticaretiyle ilgili görüşmeleri kolaylaştırarak gelişen bir diplomatik ilişkiyi vurgulamaktadır (China Briefing 2024).

BAE de Çin-Körfez İş birliği Konseyi (KİK) iş birliğinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. BAE, Çin nükleer enerji kuruluşlarıyla üç anlaşma imzalayarak Çin'in KİK bölgesine girişini kolaylaştırmıştır. BAE 2023 yılında Çine en fazla yatırım yapan 13. ülke olmuştur. Ayrıca, 2023'ün üçüncü çeyreğinde Suudi Arabistan, BAE ve Katar, Çin ile toplamda 5 milyar ABD dolarından fazla değerinde yatırım ve ortaklık anlaşmaları imzalamışlardır (Interesse 2024).

2.4. Dolarsızlaşma

Dolarsızlaşma, bir ülkenin dolara olan bağımlılığının azaltılması süreci anlamına gelmektedir. Dolarsızlaşma sürecinde, ülkeler dolar cinsinden döviz rezervlerini azaltabilir, ulusal paralarının finansal ve ticari işlemlerde kullanılmasını teşvik edebilir veya ekonomik işlemlerin yerine getirilmesinde dolar dışında başka para birimlerinin kullanıldığı ikili ticaret anlaşmaları yapabilir. Öte yandan, dolarsızlaşma, Amerika Birleşik Devletleri'nin ekonomik ve politik yöndeki etkisini azaltma, parasal ve mali bağımsızlığı artırma, döviz kurunun dalgalanma riskini azaltma veya ABD'nin olası yaptırımlarının etkisini atlatma arzusuyla motive edilmektedir (Sahu, 2023).

BRİCS ülkeleri, küresel ekonomide önemli etkileri olan dolara bağımlılığı azaltmak ve döviz rezervlerini çeşitlendirmek için ekonomik politikalar uygulamaktadır. Bu değişikliğin önemli bir örneği, BRİCS Yeni Kalkınma Bankası'nın 2019 yılında Çin Yuanı ile ödenen ilk borcunun piyasaya sürmesidir. Böylece, doların küresel ticarete kullanılan rezerv para birimi olması yaklaşımından uzaklaşmıştır. Ayrıca ABD'nin diğer ülkelere özellikle ekonomik yaptırım yapma kabiliyeti sınırlanacaktır. Dolayısıyla BRİCS ülkelerinin dolardan uzaklaşma olasılığı, dünya ekonomisinde ABD'nin finansal süper güç olarak konumunu koruyamamasına ve dünya ekonomisinin kutuplu küreselleşmiş bir güç yapısına doğru evrilmesine yol açabilir (Biswas, 2023).

Buna ek olarak, BRİCS ülkelerinin Küresel ekonomide ve ticarete artan etkisi, devletler arasındaki güç ilişkilerinin yeniden dağılımına yol açarak dünya ekonomisinin yeniden şekillendirebilir. Bu değişikliğe yol açabilecek unsurlar ise, hem BRİCS ülkeleri ile ABD arasındaki politik ilişkilere hem de bu ülkeleri arasındaki politik ilişkilerin uluslararası ortamdaki etkileşimlerine bağlıdır (Zvarych, 2022).

BRİCS ülkelerinin çoğunun petrol ihracatçısı olması ve dünya toplam petrol rezervlerinin büyük kısmını ellerinde bulundurmaları bu ülkeler tarafından izlenecek dolarsızlaşma politikasının en çok dünya petrol piyasasını etkileyeceği öngörülmektedir. BRİCS ülkeleri petrol satışlarını dolar dışında para birimleri ile gerçekleştirmeyi planlamaktadır. Potansiyel üyelerin bazılarının büyük petrol ihracatçısı olması ve ilerleyen yıllardaki genişleme sürecinde topluluğa dahil olmaları durumunda bu politika doların hegomonik gücünü ciddi oranda sarsacaktır. Örneğin; bazı Hintli petrol rafine şirketleri Dubai'den aracılardan satın aldıkları Rus petrolünün ödemesini dirhemle gerçekleştirmektedir. Yine Suudi Arabistan petrol ihracatını dolar dışında bir para birimi ile yapmayı planlamaktadır. Aynı zamanda önemli büyüklüklere sahip bazı Rus emtia üreticileri de yuan cinsinden tahvil ihraç etmeye başlamıştır. Örneğin; Rus devletine ait petrol şirketi Rosneft, Eylül 2022'de 10 milyar yuan tutarında, Mart 2023'te ise 15 milyar yuan tutarından tahvil arzı gerçekleştirmiştir (J.P.Morgan, 2023).

2.4.1.Dönüşümün Belirtileri

BRİCS ülkeleri dolarsızlaşma sürecini tam başlatmamış olmasına rağmen hem bu sürece dahil olan ülkelerin sayısı giderek artmakta hem de sektörel bazda dolarsızlaşma girişimleri hızlanmaktadır.

Özellikle Rusya ile Ukrayna arasındaki savaş ile birlikte ABD'nin Rusya'ya ekonomik yaptırımlar uygulaması ve döviz rezervlerini dondurarak mali kayıplara yol açması bu sürecin daha da hızlanmasına yol açmıştır. Bu durum, diğer ülkeler için de dolara alternatif bir rezerv para bulma zorunluluğunu doğurmuştur. Böylece ülkeler, dolara olan bağımlılıklarını azaltmak için rezervlerini altına veya diğer para birimlerine kaydırmaya başlamış, uluslararası ekonomik işlemlerde dolar kullanımını azaltmıştır. Örneğin, Çin, Suudi Arabistan ve Brezilya ile ticarete kendi para birimini kullanmak için anlaşma imzalamıştır ve yine Çin, Rusya'dan yapılan büyük hacimli ithalatlarda dolar yerine renminbi kullanarak ödeme yapmayı tercih etmektedir (Bromberg, 2023).

BRİCS ülkeleri içinde dolarsızlaşma özellikle Çin tarafından bir ekonomik politika olarak uygulanmaktadır. Çin, son yıllarda ABD Doları'na olan bağımlılığını azaltmak ve Yuan'ın uluslararasılaşmasını teşvik etmek için oldukça fazla çaba harcamaktadır. Çin'in 30'dan fazla merkez bankasıyla döviz takas anlaşması bulunmakta, bu anlaşmalar Çin'in bu ülkelerle gerçekleştirdiği dış ticaret işlemlerinde Çin ulusal para birimi yuanın kullanılması esasına dayanmaktadır. Örneğin; 2022 yılından bu yana Rusya ve Çin arasında yapılan ticarete ödemelerin %95'i ülkelerin kendi ulusal para birimi üzerinden gerçekleşmektedir. Ayrıca dijital yuan olarak da bilinen Çin'in merkez bankası dijital para birimi son birkaç yıldır test edilmekte, özellikle uluslararası piyasalarda ticareti kolaylaştıracağı düşünülmektedir (Humprey, 2023).

2010 yılında Çin'in sınır ötesi işlemlerde ulusal para birimi kullanım oranı %1 iken, dolar kullanım oranı %83 olarak gerçekleşmiştir. Mart 2024'te ise bu oran sırasıyla %52.9 ve %42.8 olmuştur. Bu, beş yıl önceki payın iki katı seviyesindedir. Yabancıların RMB cinsinden varlıklar ticaretine yönelik artan istekliliği, Çin para biriminin lehine dolarsızlaşmaya büyük ölçüde katkıda bulunmakta. 2023 yılının başlarında Brezilya ve Arjantin, RMB cinsinden ticaret anlaşmalarına izin vermeye başlayacaklarını açıklamışlardır (Wendling , 2024).

Tablo 29 Çin'in Sınır Ötesi İşlemlerinde kullandığı para birimleri

Tarih	Renminbi	Amerikan Doları	Diğer
Mart 2010	%0,3	%84,3	%15,4
Mart 2011	%4,8	%81,3	%13,9
Mart 2012	%11,5	%77,1	%11,5
Mart 2013	%18,1	%72,7	%9,2
Mart 2014	%26,6	%64,8	%8,6
Mart 2015	%29,0	%61,9	%9,0
Mart 2016	%23,6	%66,7	%9,7
Mart 2017	%17,6	%72,5	%9,9
Mart 2018	%23,2	%67,4	%9,4
Mart 2019	%26,2	%65,1	%8,7
Mart 2020	%39,3	%54,4	%6,3
Mart 2021	%41,7	%52,6	%5,6
Mart 2022	%42,1	%53,3	%4,7
Mart 2023	%48,4	%46,7	%4,9

Mart 2024	%52,9	%42,8	%4,3
-----------	-------	-------	------

Kaynak: Bloomberg (2024)

Tablo 29 da Çin'in Sınır Ötesi İşlemlerinde kullandığı para birimleri gösterilmektedir. Renminbi'nin payı 2010 yılında %0.3 ten 2024 yılında %52.9 a çıkmıştır. Bu da Çin yapmış olduğu dış ticaretin yarısından çoğunu kendi para birimi ile yaptığı anlamına gelmektedir. Renminbi'nin payı artarken ise doların payı her geçen sene daha da düşmüş ve 2024 yılında gerçekleşen işlemlerin %42,8'ni oluşturmuştur.

Sonuç olarak, BRİCS ülkeleri tarafından ABD doları yerine yerel para birimlerini kullanan ikili ticaret anlaşmalarının artan kullanımı uluslararası siyaset alanında önemli etkilere yol açmaktadır. İkili ticaret anlaşmaları BRICS ülkelerinin ABD para birimine bağımlılığını azaltmayı amaçlamaktadır, böylece ABD'nin küresel finans kurumları ve uluslararası ticaret üzerindeki etkisi azalacaktır. Buna ek olarak, yerli para birimlerini kullanarak ticaret yapmanın, BRİCS ülkelerinin küresel meselelerle müzakere etme yeteneğini artırma kapasitesine sahip olması da ABD'nin küreselleşme ve karar verme süreçlerindeki hegemonik etkisinin azalmasına neden olacaktır. Dolayısıyla BRİCS ülkelerinin dolarsızlaşma girişimlerinin küresel ekonomiye ve uluslararası ilişkilerde önemli etkileri olacaktır (Arapova, 2019).

2.4.2. Dolarsızlaşma trendi

1921 yılından bu yana, ABD doları küresel ekonomide bir rezerv para birimi olarak hizmet vermektedir. 1947 Bretton Woods sisteminden sonra Amerika Birleşik Devletleri doları dünyanın önde gelen para birimi olarak ortaya çıkmış, 1973 yılından sonra OPEC (Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü), Suudi Arabistan ve Amerika Birleşik Devletleri'nin yalnızca ABD dolarıyla petrol ticareti yapmasını öngören "Petrodolar" sisteminin kurulmasıyla bu pozisyon daha da güçlenmiştir. Bu anlaşma ile birlikte doların dünya ticaretindeki ve küresel finansal işlemlerdeki kullanım oranı daha da artmıştır. Öte yandan son yıllarda ABD'nin swift (Bankalar arası Finansal Telekomünikasyon Derneği) gibi küresel ödeme sistemlerinde önemli bir yere sahip olması doların hegemonik rolü daha pekiştirmiştir. Bu "aşırı ayrıcalık" ABD ekonomisine benzersiz avantajlar sunmaktadır (Arslanalp ve Eichengreen, 2022).

2000'li yılların başından itibaren ülkelerin merkez bankaları dolardan uzaklaşmak için portföy çeşitlendirmesi yapmaya başlamıştır. Doların dünya döviz rezervleri içindeki payı yaklaşık %10 azalmıştır (Li, 2023).

Öte yandan, ABD doları küresel ticaret ve finans işlemlerinde hala oldukça önemli bir etkiye sahiptir.

- ABD doları SWIFT küresel ödeme sisteminde önemli bir konumda bulunmaktadır. Tüm ödemelerin yaklaşık % 42'si ABD doları cinsinden gerçekleşmektedir, Çin yuanı ise SWIFT transferlerinin sadece %2,4'ünü oluşturmaktadır.
- ABD Doları, Amerika'da %90'dan fazlasını, Asya-Pasifik bölgesinde %75'ini ve dünyanın geri kalanında %79'unu oluşturan faturalandırma için dünyanın önde gelen para birimidir.
- Amerika Birleşik Devletleri ekonomik olarak istikrarlı bir ülke olarak kabul edilmekte olarak kabul edilmekte, bu durum da diğer Merkez Bankaları'nın dış rezerv olarak doları tercih etmelerine neden olmaktadır. Buna ek olarak, yaklaşık 65 ülkede ABD'nin dünya çapında üstünlüğünü korumaya yardımcı olan ABD doları ile sabit bir döviz kuru sistemi geçerlidir.

Dünya çapında finansal krizle sonuçlanan 2008 kredi krizinin yanı sıra, Federal Rezerve'nin COVID-19 salgını sırasında uyguladığı teşvik tedbirleri ve sonrasında gerçekleşen mali sıkıntıların hepsi, ABD para birimine karşı küresel güvensizliğe katkıda bulunmuştur. Ayrıca Çin gibi ülkeler, Latin Amerika, Afrika ve Asya gibi diğer bölgelerdeki en önemli ticaret ortağı ve yatırımcı olarak ABD'yi devralmışlardır (Hirst ve Tokatlian, 2023).

Rusya, Brezilya ve Suudi Arabistan da dahil olmak üzere Çin ve ticaret ortakları tarafından, para birimi değişimi düzenlemeleri kurmak için yapılan son çabalar, bu ülkelerin Çin'in genel ticaretine katılımının ABD, AB ve Japonya gibi ülkelerle karşılaştırıldığında nispeten önemsiz olduğu gerçeğiyle engellemektedir. Çin'in toplam ihracat hacminin batı ülkelerinin önemli oranı, Çin'in Batı ekonomilerinden ayrılma çabalarını kısıtlamaktadır. Bu durum Çin'i toplam ticaretinin önemli bir kısmı için ABD doları ve avroya bağımlı olmaya zorlamakta (Norton ve Hudson, 2023).

Tablo 30 Döviz (FX) İşlemlerinde En Çok Kullanılan Para Birimleri

Para birimi	2013	2022	Değişim (%)
Amerikan Doları	%87,0	%88,5	+1,5
Euro	%33,4	%30,5	-2,9
Yen	%23,0	%16,7	-6,3
İngiliz sterlini	%11,8	%12,9	+1,1
Renminbi	%2,2	%7,0	+4,8
Diğer	%42,6	%44,4	+1,8
Toplam	%200,0	%200,0 ⁷	

Kaynak: Bank for International Settlements Üç Yıllık Merkez Bankası Anketi (2022).

Tablo 30 da görüldüğü üzere 2022 yılı itibarıyla dünya döviz piyasası işlemlerinin %88,5 i dolar, %30,5 euro ve sadece %7 lik kısmı renminbi cinsinden yapılmaktadır. Renminbi'nin payı 2013-2022 yıllarını kapsayan 10 yıllık dönemde artmış olsa da hala dünya Swift piyasasının çok küçük bir oranını kapsamaktadır.

Çin Renminbisi, dünya çapındaki ticaretin sadece küçük bir kısmını temsil etmekte. Çin hükümeti, sermaye hesabını dış spekülasyonları önlemek için kısıtlamakta. ABD doları dünyanın baskın ödeme ağı Swift'te kullanılan fiili para birimi olmaya devam etmekte ve SWIFT te dünyada 200 ülke ve bölgede 11.000 üye kurumdan oluşan ve günde ortalama 5 trilyon ABD doları değerinde 42 milyondan fazla işlem gerçekleştirilmektedir (Bob McDowall, 2024).

2020 yılında, Çin'in para birimi Swift'in toplamının sadece %2.2'sini, ABD dolarının %41.8'ini ve Euro'nun %36.3'ünü oluşturmaktaydı. Çin yuanı, Merkez Bankası tarafından tutulan dış rezervlerin önemsiz bir kısmını temsil etmekte. RMB'nin küresel rezerv para birimlerinden biri olabilmesi için, Çin'in para birimini dolarla bağlamayı bırakması ve bunun yerine dolar da dahil olmak üzere diğer para birimleri karşı serbestçe değişmesine izin vermesi gerekmektedir. Buna ek olarak, Çin'in sermaye hareketi üzerindeki tüm kısıtlamaları kaldırması gerekmektedir (Shen ve Liu, 2023).

⁷ Her işlemde iki para birimi yer aldığından, tek tek para birimlerinin yüzdesel paylarının toplamı %100 yerine %200 olur.

ABD doları, özellikle ekonomik krizlerde güvenli bir sığınak olarak görülmektedir. Dolayısıyla dolarsızlaşma ile birlikte ülkelerin daha çeşitli para birimlerini rezerv olarak tutması, döviz kurlarının ekonomik şoklara daha duyarlı hale gelmesine neden olacaktır. Bu nedenden dolayı dolarsızlaşmayı seçen ülkelerde döviz kuru oynaklığı oldukça artacaktır.

İkinci olarak, küresel dolarsızlaşma çabaları, dünya çapındaki finansal sistemin daha kapsamlı bir şekilde yeniden düzenlenmesine neden olabilir. ABD doları birçok uluslararası finans kuruluşu tarafından büyük ölçüde kontrol edilmektedir. Dolayısıyla doların rezerv para olarak kullanımının azalması, diğer ulusal para birimlerinin güçlenmesine ve uluslararası finans kurumları arasındaki güç dengesinin değişmesine neden olacaktır.

Öte yandan dolarsızlaşma sürecinin ABD ekonomisi üzerinde de etkilerinin olması muhtemeldir. Küresel dolar talebi nedeniyle düşük faiz oranları ile borçlanan ve yüksek borçlanma düzeyine sahip olan ABD'nin borçlanma maliyeti dolarsızlaşma sürecinin bir sonucu olarak artabilir. Bu durum dünya ekonomisini de olumsuz etkileyecektir.

Son olarak, uluslararası yatırım ve ticaret için çoğunlukla dolara güvenen gelişmekte olan ülkeler de dolarsızlaşma sürecinden etkilenecektir. Bu ülkeler, doların rezerv para olma statüsünü kaybetmesi ile birlikte, daha çeşitlendirilmiş bir rezerv portföyü yönetmek ve daha volatil bir döviz kuru ortamında hareket etmek zorunda kalacaktır. Bu durum, özellikle daha az gelişmiş finansal piyasalara sahip ülkeler için büyük bir sorun teşkil edecektir (Li, 2023).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.BRICS Kalkınma Bankası ve Yeni para Birimi

3.3.BRICS Kalkınma Bankası

Yeni bir kalkınma bankası kurma fikri ilk kez BRICS ülkelerinin finans yöneticileri tarafından Şubat 2012'de Meksika'da gerçekleşen G20 konferansında öne sürülmüştür. Daha sonra, BRİCS'in Yeni Delhi'deki toplantısında, BRICS liderleri finans yöneticilerine yeni bir kalkınma bankası kurulması için uygulanabilirlik çalışmaları yapmaları yönünde talimat vermiş, gerekli hazırlıklarının tamamlanmasının ardından kalkınma bankasının kurulma kararı Mart 2013'te Güney Afrika'da düzenlenen beşinci BRİCS zirvesinde alınmıştır (Sønnesyn, 2014). BRİCS kalkınma bankasının kurulmasıyla ilgili anlaşma BRİCS ülkelerinin liderleri tarafından 15-17 Temmuz 2014 tarihleri arasında Brezilya'nın Fortaleza kentinde gerçekleşen BRICS zirvesinden sonra imzalanmıştır. 2014 yılında kurulmuş olmasına rağmen, NDB' nin (New Development Bank) 2008 krizinin az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere yarattığı olumsuz etkileri ortadan kaldırmak, bu ülkelerin gelişmelerini teşvik etmek ve bu ülkelere sürdürülebilir büyümeyi sağlamak için yardımların artırılması gerektiğini vurgulamaktaydı. Dolayısıyla kalkınma bankasının kurulması az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin fon ihtiyacının bir sonucuydu (Newsweek, 2017).

3.3.1 Amacı ve Ana Sözleşmesi

NDB, "Yeni Kalkınma Bankası Anlaşması" kapsamında 15 Temmuz 2014 tarihinde kurulmuştur. Kuruluş anlaşması 50 maddeden oluşurken, bu maddeler bankanın işlevsel prosedürleri hakkında açıkça ayrıntıları sunmaktadır. Anlaşmanın amacı, BRİCS ülkeleri ile diğer gelişmekte olan ve gelişen ekonomilerde altyapı, sürdürülebilir kalkınma projeleri için kaynak sağlama yoluyla çok uluslu ve bölgesel finans kurumlarının büyüme çabalarını desteklemektir. Anlaşmada, NDB' nin ekonomik iş birliğinin artırılmasında ve BRİCS ülkeleri arasındaki bağların güçlendirilmesinde önemli katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

NDB, uluslararası finans kurumları ve ulusal kalkınma bankaları da dahil olmak üzere hem kurumları hem de siyasi iktidarları kapsayacak biçimde uluslararası kuruluşlarla iş birliği

yapmayı hedefleyerek kurulmuştur. Bu durum, NDB' nin küresel ekonomik genişleme ve ilerlemeyi teşvik etme hedefi ile de uyumludur (Biswas, 2023).

Banka'nın hedeflerini gerçekleştirme kapasitesi Anayasa Anlaşması'nda şöyle özetlenmiştir:

- Organizasyonumuz hem ticari hem de kamu sektöründeki girişimlere kredi, garanti, ortaklık ve diğer finansal araçlar şeklinde finansal yardım sağlamak.
- Görev süresince uygun gördüğü gibi yabancı kuruluşlarla, özellikle uluslararası finans kurumlarıyla ve ulusal kalkınma bankalarıyla iş birliği yapmak.
- Banka tarafından desteklenen altyapı ve sürdürülebilir kalkınma projelerinin ilerlemesi ve uygulanması için teknik yardım sağlamak.
- Birçok ülkede altyapı ve sürdürülebilir kalkınma girişimlerine yardım sağlamak.
- Önerilen işlevleri özel olarak oluşturulan para tanımlaması ile yapmak.

Dünya ekonomisinin gelişmesi ve ülkeler arasındaki gelir ve refah dağılımının daha adil olması az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin kalkınmalarına bağlıdır. Bu ülkelerin IMF ve Dünya Bankası gibi mevcut uluslararası kuruluşlardan yeterli mali desteği alamadığı göz önünde bulundurulursa kalkınma bankasının bu konuda önemli katkılar sağlayacağı tahmin edilmektedir.

3.3.2.Üyelik ve Oy Gücü

Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nden oluşan üyeleri ile Kalkınma bankası kuruluş anlaşmasının şartlarına uygun tüm ülkelerin üyeliğine açıktır. Banka üyeliğine ve üyelik sürecine ilişkin şartlar, dört madde içeren kurumsal anlaşmada özetlenmektedir:

- Banka'nın kurucuları Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika Cumhuriyeti'dir.
- Banka, Yönetim Kurulu tarafından belirlenen şart ve koşullar altında Birleşmiş Milletler' in tüm üye ülkelerine açıktır.
- Banka üyeliği hem borç veren hem de borç almayan ülkeler için geçerli olacaktır.
- Yönetim Kurulu'nun kararı uyarınca, uluslararası finans kurumlarına Konseyin oturumlarına gözlemci olarak katılma ayrıcalığı verilmekte, bankaya üye olmak isteyen ülkelerde gözlemci olarak konseylere katılma hakkına sahiptir.

BRİCS üyesi olmayan ülkelerin oy kullanma oranı, kurucu anlaşmaya göre, %7'yi geçmemeli ve borçlu olmayan ülkelerin toplam oy hakkının %20'sini geçmemelidir. BRICS üyelerinin genel oy hakkı ise yönetim kurulu tarafından belirlenen bankanın sermayesinin doğrudan oy sayısına dönüştürülmesiyle her zaman % 55'in üzerinde kalmaktadır (Schablitzki, 2023).

NDB'nin avantajı, IMF ve DB'na üye olan ülkelerin NDB' de kendi ekonomik düzeylerine göre temsil hakkına sahip olmalarını sağlamaktır. Bu bağlamda, bu ülkelerin IMF ve DB'ndaki pozisyonlarına bakılmaksızın NDB' de bu ülkeler servetleri yerine katılım sermayelerine göre oy hakkına sahip olmaktadır. Dolayısıyla her üye ülkenin eşit miktarda başlangıç sermayesi olmalı ve tüm üye ülkelerin oy hakkı eşit dağılmalıdır. Banka, IMF ve DB gibi, NDB'nin sermayesinin her bir kısmının bir oy ile ödenmesinin temeli üzerine çalışmaktadır. Ayrıca NDB, üyelik kriterleri olmadan tüm Birleşmiş Milletler üye ülkelerinin üyeliğine izin verilmektedir. BRİCS ülkelerinin oy dağılımı konusundaki önemi, NDB'ye katılan diğer ülkelerin aksine, bankanın değişik denetim yapısının bir sonucu olarak gelişmekte olan ülkelerin IMF ve DB'den farklı algılanmasından kaynaklanacaktır. Bu, Banka'nın potansiyel gelecekteki üyelerinin gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelere oluşacağı anlamına gelmekte (Humphrey, 2023).

Bir ülke üye olabilmek için, Güvernörler Kurulunda üçte iki çoğunluğu elde etmek ve en az dört BRİCS üyesi ülkeden onay almak zorundadır. Bu nedenle, BRİCS ülkeleri karar verme sürecinde önemli bir rol oynayacaklardır. Bu, katılmak isteyen ülkeler için bir teşvik olarak hizmet edebilir.

Banka, 50 milyar dolarlık başlangıç sermayesini üye ülkeler arasında eşit şekilde dağıtmakta ve her üye ülkenin %20 oy kullanma hakkı bulunmaktadır. Dolayısıyla oy kullanma hakkının ülkeler arasındaki dağılımı belirli bir oran üzerinden belirlenmekte ve ülkelerin ekonomik durumu dikkate alınmamaktadır.

Tablo 31 NDB'nin Başlangıç Sermayesi ve Oy Dağılımı

Ülke	Başlangıç Sermayesi	Oy Dağılımı
Brezilya	10 Milyar \$	%20
Rusya	10 Milyar \$	%20
Hindistan	10 Milyar \$	%20

Çin	10 Milyar \$	%20
Güney Afrika	10 Milyar \$	%20
Toplam	50 Milyar \$	%100

Kaynak: NDB'nin Kuruluş Sözleşmesi'ndeki verilerden oluşturulmuştur

Ülkelerin üyelik ödemeleri ile ilgili şartlar kurumsal anlaşmanın dört bölümünde kısaca özetlenmiştir (Agreement on the New Development Bank, 2014).

- Kuruluş üyelerinin başlangıç sermayesi, kuruluş sözleşmesinde belirtildiği gibi iki yıl boyunca yedi parça olarak ödenecektir. Başlangıç ödemesi sözleşmenin yürürlüğe girmesinden altı ay içinde yapılırken, sonraki ödemeler sözleşme başlangıcından on sekiz ay içinde ödenir. Kalan beş ücret, önceki masrafların ödenmesinden bir yıl sonra karşılanacaktır.
- Yukarıda belirtilen şartlar yerine getirilmezse, Yönetim Kurulu ödemenin ne zaman yapılacağına karar verecektir.
- Banka'nın geri alınabilir sermaye yalnızca borçlanma sonucu olan yükler için kullanılmalıdır.
- Ödenmemiş sermaye talepleri ile tüm geri kazanılabilir sermayenin orantılı olması gerekir.

3.3.3.Yönetim

Bankanın merkezi Şangay olacaktır, buna ek olarak ilk bölgesel ofisinin konumu ise Johannesburg olarak kararlaştırılmıştır.

Bankanın organizasyon yapısı ise yönetim kurulu, yönetim kurulu tarafından seçilen bir başkan, başkan yardımcısı ve uygun gördüğü diğer yetkililer ve çalışanlar oluşmaktadır. Her üyenin uygun gördüğü şekilde seçtiği bir yönetici ve bir yedek üyeden oluşan Yönetim Kurulu, Banka'nın tüm yetkisine sahip olacaktır. Bakanlık düzeyinde görev alanlar, üyelerin kararı doğrultusunda görevden çıkarılabilecek yöneticiler olacaktır. Buna ek olarak, karar alınırken tüm yönetim kurulunun, özellikle de bakanın oylamaya katılması gerekmektedir, bakanın bulunmadığı sürece oylama yapılamaz. Başkan olarak görev yapacak kişi her yıl Yönetim Kurulu tarafından seçilmektedir (Agreement on the New Development Bank, 2014).

3.3.4.Kredi ve diğer finansal araçların kapsamı

NDB, gelişmekte olan ekonomilere ve yoksul ülkelere herhangi bir önkoşul olmadan, bu ülkelerin altyapı ve sürdürülebilir kalkınma girişimlerine yardım etmek için, önceki uluslararası kurumlara kıyasla daha hızlı ve katılımcı bir yönetim modelini kullanarak kredi sunmak hedefiyle kurulmuştur. Kredi miktarı, bankanın başlangıç sermayesinin % 20'si, yani 25 milyar dolar olarak belirlenmiştir. Daha sonrasında da üye olan ülkeler istedikleri takdirde sermaye artışına gidebilecekleri için gelecekteki kredi miktarı da arttırılabilecektir.

Tablo 32 NDB’ nin Potansiyel Kredi Tahmini

Yıl	Potansiyel Kredi	Öz Kaynak
1	0.75 Milyar \$	3 Milyar \$
2	2 Milyar \$	8 Milyar \$
3	3.5 Milyar \$	14 Milyar \$
4	5.25 Milyar \$	21 Milyar \$
5	6.5 Milyar \$	26 Milyar \$
6	8.5 Milyar \$	34 Milyar \$
7	10 Milyar \$	40 Milyar \$

Kaynak: NDB’nin Kuruluş Sözleşmesi’ndeki verilerden oluşturulmuştur

Tablo 32 da sunulan verilere göre, bankanın 10 milyar dolarlık ödenen sermaye ve % 25'lik bir Sermaye/Devlet oranı olduğunu göstermektedir. Buna göre bankanın bütün kredi portföyünün yedinci yılın sonuna kadar potansiyel olarak 40 milyar dolara ulaşabileceğini öngörülmektedir (Humprey, 2023).

Banka, sözleşmede belirtilen amaç ve işlevlerine uygun olarak kredi vermektedir. Buna ek olarak, her ülkenin merkez bankası, ulusal para biriminin varlıklarını, NDB Kuruluş Sözleşmesi uyarınca bankanın sermayeye oranlı olmasını sağlayarak koruyabilecektir

Banka'nın faaliyetleri iki kategoriye ayrılmıştır:

- Bankanın kendi sermaye kaynaklarından finanse edilen normal faaliyetler
- Özel para ile desteklenen özel faaliyetlerdir.

3.3.4.1.Normal Faaliyetler

Banka'nın kuruluş sözleşmesi, normal faaliyetlerin herhangi bir koşul olmadan yürütüldüğünü öngörmektedir. NDB Anlaşması'nda belirtildiği gibi faaliyetler aşağıdaki kaynaklar kullanılarak yürütülecektir:

- Banka'nın kayıtlı sermayesi hem önceden ödenen hem de ertelenen ödemelerden oluşmaktadır.
- Kredi ödemeleri, garantili ödemeler ve yatırımlardan elde edilen gelirler.
- Borç alarak mali kaynakların artırılması.
- Kredi ve sermaye yatırımlarından elde edilen gelirler.

3.3.4.2.Özel Faaliyetler

Kuruluş sözleşmesi özel faaliyetler ile ilgili olarak aşağıdaki şartları içermektedir:

- Özel faaliyetler, Anlaşmanın 2. maddesinde belirtilen amaçlara uygun olarak Valilikler Konseyi'nin nitelikli çoğunlukla karar vermesi ile düzenlenecektir.
- Temsilciler Kurulu özel talimatlar dışında özel faaliyetler için sorumludur.
- Banka, özel fonların kurulması, yönetimi ve kullanımı için gerekli olan kural ve düzenlemeleri belirleme yetkisine sahiptir.

3.3.4.3. Acil Durum Rezerv Anlaşması (CRA)

BRICS'in Durban'daki 5. zirvesinde liderler, Yeni Kalkınma Bankası'nın (NDB) kurulması konusunda bir anlaşma sağladılar ve aynı zamanda kriz döneminde üye ülkelerin kullanabilecekleri bir kaynak yaratabilmek için Contingency Reserve Arrangement 'ı⁸(CRA) inşa etmeye karar vermişlerdir. Bu kararla oluşturulan rezerv için tahsis edilen miktar 100 milyar dolardır. Toplam rezervin içinde Çin'in payı 41 milyar dolar, Brezilya, Rusya ve Hindistan'ın payları ise eşit ve 18 milyar dolardır. Güney Afrika'nın payı ise 5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir (Stuenkel, 2015).

⁸ Acil Durum Rezerv Anlaşması

Acil Durum Rezerv Anlaşması (CRA), NDB'nin aksine, sermaye dağılımının uluslar arasında eşit olarak Dağılmadığını göstermekte, aksine sermaye dağılımı her ülkenin ekonomik kapasitesine uygun dağılmaktadır. Öte yandan, NDB'den farklı olarak Çin'in ekonomik büyüklüğü CRA'da görülmektedir.

Tablo 33 Sermaye Dağılımı, GSYİH karşılaştırması ve Maksimum Kredi Miktarı

Ülke	CRA Sermaye Miktarı	CRA Sermaye oranı	BRİCS GSYİH oranı	Maksimum Kredi Miktarı
Brezilya	18Milyar \$	%18	%14	18 Milyar \$
Rusya	18Milyar \$	%18	%10	18 Milyar \$
Hindistan	18Milyar \$	%18	%12	18 Milyar \$
Çin	41Milyar \$	%41	%61	20.5 Milyar \$
Güney Afrika	5Milyar \$	%5	%2	10 Milyar \$
Toplam	100Milyar \$	%100	%100	84.5 Milyar \$

Kaynak: Dünya Bankası verileri ve NDB Kuruluş Sözleşmesi'ndeki verilerden elde edilmiştir.

Tablo 33'e göre Çin'in CRA'daki payı %41 olarak belirlenmektedir. Çin'in BRİCS ülkelerinin toplam GSYİH'sının içindeki payı ise %61'dir. Öte yandan CRA içindeki payları 18 milyar dolar olan Brezilya, Rusya ve Hindistan'ın GSYİH içindeki payı ise sırasıyla %14, %10 ve %12'dir. Son olarak CRA içinde en küçük sermaye payına sahip Güney Afrika'nın ise toplam GSYİH içindeki payı %2 olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla ülkelerin CRA'daki sermaye payları ile ekonomik büyüklükleri arasında doğru yönlü ilişki bulunduğu söylenebilir.

Ekonomik kriz ortaya çıktığında üye ülkeler önceden kurumsal anlaşmada belirlenmiş oranlara göre fon kullanma hakkına sahiptirler. Kurumsal anlaşmada Acil Durum Rezerv 'den ülkelerin alabilecekleri kredi için en üst düzey miktarını belirleyen kısıtlama mevcuttur. Bu kısıtlama ülkelerin toplam rezervde sahip oldukları miktar üzerinden belirlenmektedir. Banka tarafından üst düzey olarak verilen oranlar şunlardır: Çin için 0,5, Brezilya, Rusya ve Hindistan için 1 ve Güney Afrika Cumhuriyeti için 2. BRICS ülkeleri, her üye ülkeye atanan oran ve CRA içindeki sermaye hisselerini dikkate alan hesaplamaya dayalı olarak mümkün olan en yüksek kredi miktarını kullanabilirler. Örneğin; Çin'in sözleşme kredisi marjı 0.5 ve CRA'daki sermayesi ise 41 milyar Dolar olduğundan Çin'in CRA'dan kullanabileceği kredi limiti 20.5 milyar dolardır. Öte yandan Brezilya, Rusya ve Hindistan CRA'dan eşit miktarda kredi alma

hakkına sahipken, Güney Afrika ise en çok kredi alabilen ülkedir (Agreement on the New Development Bank, 2014).

3.3.5.Sermaye

Banka, BRICS üyelerinin yanı sıra diğer gelişmekte olan ekonomiler ve az gelişmiş ülkeler için altyapı ve sürdürülebilir kalkınma projelerine fon dağıtarak uluslararası ve bölgesel finans kurumlarının küresel büyüme ve gelişme girişimlerini desteklemeyi hedeflemektedir. Bu hedefe uygun olarak banka, gelişmekte olan ülkelerdeki altyapı projelerini finanse etmek için özel olarak belirlenmiş olan 50 milyar dolarlık başlangıç sermayesi ve 100 milyon dolarlık kayıtlı sermaye ile kurulmuştur (Sønnesyn, 2014).

2013 yılında, BRICS ülkeleri arasında NDB'nin sermayesi ile ilgili yapılan görüşmelerde, Çin, 100 milyar dolarlık sermaye katkısı ile bankanın ana hissedarı olma arzusu dile getirmiştir. Ancak diğer ülkeler, banka Çin'in egemenliğinden endişe duydukları için sermayeyi adil bir şekilde dağıtmayı savunmaktadırlar. Dolayısıyla tüm ülkelerin sermaye dağılımında eşit paya sahip olması esas alınmıştır. Daha önce bahsedildiği gibi, başlangıç sermayesi 50 milyar dolar, kayıtlı sermaye ise 100 milyar dolardır (Stuenkel, 2015) .

NDB'nin başlangıç sermayesi, üye ülkeler arasında eşit katılım açısından adaleti teşvik etmek için yararlı olmasına rağmen, en küçük ekonomik kapasiteye sahip olan Güney Afrika Cumhuriyeti için bir meydan okuma oluşturabilir. Bu potansiyel olarak bankanın kapasitesini kısıtlayabilir ve diğer uluslararası kuruluşlara kıyasla daha küçük hale gelebilir.

Kuruluş anlaşmasının başlangıç sermayesi ve onaylı sermaye ile ilgili hükümlerine göre:

- Banka'nın kayıtlı olan sermayesi 1.000.000 hisseye bölünecek ve her bir hissenin değeri 100.000 dolar olacaktır. Ülkenin tek başına bankaya üye olabilmesi için en az 1 hisseye sahip olması gerekmektedir.
- 50 milyar dolarlık başlangıç sermayesi, ödenen ve geri kazanılabilir sermaye arasında dağıtılmıştır. Ödenen sermaye 10 milyar dolar, geri alınan sermaye ise 40 milyar dolardır.

Diğer BM'e üye ülkelerin BRİCS'e katılımını sağlamak için, bankadaki kendi hisselerinin bankanın toplam sermayesinin %55'inin altına düşmemesi konusunda bir uzlaşma sağlamıştır. Böylece, BRİCS ülkeleri banka genel sermayesinin büyük kısmını sürekli olarak elinde tutacaktır. Oy hakkı dağılımı ise, BRİCS ülkelerinden bağımsız olarak Bankaya yeni katılmak isteyen ülkeler için bir dezavantaj oluşturmaktadır.

3.3.6.Borçlamanın coğrafi kapsamı

Hem BRİCS ülkelere hem de diğer ülkelere kredi veren BRİCS bankası, düşük ve orta gelirli ülkeleri kapsayan iyi çeşitlendirilmiş bir kredi portföyü yaratmayı amaçlamaktadır. Böylece, orta gelirli ülkelerin düşük gelirliyle karşılaştırıldığında algılanan daha yüksek kredi güvenliğini kullanarak bankanın kredi gücüne katkıda bulunmaya çalışmaktadır. Buna ek olarak, coğrafi çeşitlilik, farklı bölgelerdeki ülkelerin karşılaştıkları sorunlar arasındaki ilişkiyi azaltarak riskleri hafifletmektedir. Örneğin; Sahra altı Afrika ülkelerinin büyük ve önemli altyapı eksikliklerinin olması, bu bölgede uygulanacak projeler için finansman sorunun üzerinde önemle durulması gerekmektedir. Dolayısıyla düşük gelirli ülkelere kredi sağlanırken, krediyi daha uygun hale getirmek için bir destek bileşeni dahil etmek gerekmektedir.

3.3.6.1.Diğer uluslararası, bölgesel ve ulusal kalkınma bankalarıyla bağlantılar

Uluslararası, bölgesel ve ulusal kalkınma bankalarının arasındaki iş birliği ve tamamlayıcılıkların var olduğu bir sistemin varlığı devamlılık için oldukça önemlidir. BRİCS bankasının kurulması mevcut bankalar ağına yararlı bir etken olarak yorumlanmaktadır. Uluslararası ve bölgesel kalkınma bankalarının, çok daha fazla yerel bilgiye sahip ulusal kalkınmalar bankalarıyla iş birliği yapmaları halinde, altyapı yatırımları yoluyla devamlı ve üretken kalkınmayı desteklemek de dahil olmak üzere diğer görevlerini daha iyi yerine getirmeleri oldukça kolaylaşmaktadır. Buna ek olarak, bu güçlü koordinasyon ulusal düzeyde asimetrik bilgiyi de azaltacaktır. Ayrıca, ulusal kalkınma bankaları gelecekteki BRİCS bankası gibi çok taraflı kurumlardan mali ve teknik yardım alarak performanslarını arttırabilme olanağına sahiptir. Kamu ve özel finansal ortaklıklara odaklanmaktadır önem arz ederken, çok taraflı, bölgesel ve ulusal kalkınma bankaları arasındaki bağlantılar da oldukça önemlidir. BRICS bankasının önemli bir avantajı da ulusal kalkınma bankaları ile yakın bir ilişki kurma

kabiliyetidir. Mevcut bölgesel kalkınma bankalarının ve Dünya Bankası'nın ortaklığa dahil edilmesi kesinlikle BRICS bankasının önemli bir yönü olacaktır.

Öte yandan BRICS bankası başlangıçta CAF (Currency Adjustment Factor) ve EIB gibi kurulmuş bölgesel kalkınma bankalarının bilgilerini ve becerilerini kullanabilir, örneğin; Brezilya'daki Banco Nacional de Desenvolvimento Económico e Social, Alman Kalkınma Bankası (KfW), Güney Afrika Sanayi Geliştirme Kurumu, Çin Gelişim Bankası ve diğer ulusal seviyedeki bankalar gösterilebilir. BRICS ülkelerinin kalkınma bankaları, özellikle de başarılı oldukları alanlarda BRICS bankası için en iyi uygulama modeli oluşturulmasında önemli bir rol oynayacaktır. Gelecekte, BRICS bankası, özellikle Sahra altı Afrika'da ulusal ve bölgesel kalkınma bankaları ile iş birliği yapmada önemli bir etkiye sahip olabilir. Bölgesel ve ulusal kalkınma bankaları bağlamında, iş birliği, bu kurumlarla birlikte daha büyük projeler finanse edilmesini içerebilir. BRICS bankasının kurulması hem rekabetçi hem de tamamlayıcı faaliyetler yoluyla diğer kalkınma finansmanı kuruluşları üzerinde olumlu etkilere yol açacaktır.

3.4. Yeni para Birimi

BRICS ülkelerinin yeni para birimi oluşturma çabaları, ABD'nin domine ettiği finans sistemine olan bağımlılığı azaltma ve doların küresel ticaret için önde gelen para birimi olduğu mevcut status quo'dan daha adil bir uluslararası para sistemine geçişi kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla BRICS ülkeleri tarafından yeni para biriminin oluşturulması uluslararası para sistemi için önemli sonuçlar yaratacaktır. Yeni para biriminin uygulanması ile birlikte bu ülkelerin uluslararası ekonomideki temsil gücü artacak, çok merkezli daha demokratik bir küresel finansal sistem oluşacaktır. BRICS ülkelerinin yeni para birimi oluşturma çabası mevcut kürese güç dengesinin yeniden dağılmasına neden olacaktır (Phiri , 2022).

Daha önce Beyaz Sarayda danışmanlık yapmış Amerikalı Ekonomist Joe Sullivan, BRICS ülkeleri tarafından oluşturulacak yeni para birimi ile birlikte uluslararası ticarete dolar kullanımının azalacağını ve doların rezerv para olma özelliğini yitireceğini öne sürmektedir. Ona göre; dolar Süveyş kanalını çevreleyen Mısır, Etiyopya ve Suudi Arabistan'ın küresel ticaretin %12 sine hâkim olması ve bu ülkelerin uluslararası ticarete yeni ve ortak bir para

birimini kullanmaya başlaması nedeniyle uluslararası hakimiyetini kaybedecektir (Adaçay 2023).

Bütün bu olası etkiler ile birlikte aslında yeni para biriminin etkinliği, BRICS ülkelerinin ekonomik politikalarını eşzamanlı hale getirme ve olası anlaşmazlıkları etkili bir şekilde halletme kapasitesine bağlı olacaktır. Çünkü yeni para birimi oluşturma çabası BRICS ülkeleri arasında koordinasyon ve idare ile ilgili zorluklar yaratabilir, potansiyel olarak iç anlaşmazlıklara yol açabilir. BRICS ülkelerinin ABD para biriminden başarılı bir şekilde uzaklaşma yeteneği, bu zorluklarla ve ortaya çıkabilecek riskli durumlarla etkin bir biçimde başa çıkma ve çabalarını koordine etme yeteneğine bağlı olacaktır (Zmitrovich ve Perelygin 2023).

2024 Haziran ayında yapılan BRİCS toplantısında Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov yeni ve ortak para birimi üzerinde çalıştıklarını doğrulamıştır.

3.4.1.EURO benzeri para

Euro benzeri bir BRICS para biriminin yaratılması konusunda başlıca zorluk, BRİCS ülkelerinin 1961’de Mundell tarafından tanımlanan ideal ortak para birimi bölgesi olmaktan çok uzak olmasıdır. Euro'nun uygulanması, üye ekonomiler arasında güven geliştirmeyi amaçlayan birleşme gereksinimlerinin üzerine kurulmuştur. BRİCS ortak para birimi oluşturmak için, Maastricht kriterlerine benzer para sahasına giriş şartlarının oluşturulması gerekmektedir. Ancak BRİCS ülkeleri oldukça farklı ekonomik, sosyal ve coğrafi özelliklere sahip olduğu için bu kriterlerin nasıl oluşturulacağı belirsizdir. Ayrıca bu kriterler oluşturulsa bile parasal birliğe girmek isteyen potansiyel ülkelerin bu kriterleri yerine getirme olasılığı da oldukça düşüktür. Bu da parasal birliğin genişleme sürecini olumsuz etkileyecektir.

2024 ekimde yapılacak bir sonraki BRİCS toplantısında, ortak ödeme sistemi olasılığını değerlendirmek üzere görevlendirilmiş olan çalışma grubunun hazırladığı rapor sunulacak. Bu grup 2023 yılında Güney Afrika'nın Johannesburg kentinde düzenlenen BRICS zirvesinde görevlendirilmiştir (Coelho, 2024).

Tablo 34 BRİCS ülkelerinin Maastricht kriterlerine uyumu

	Enflasyon Oranı	Bütçe açığının GSYİH'sına oranı	Devlet borçlarının GSYİH'sına oranı	Uzun Vadeli Faiz
BREZİLYA	%4.73	%-7.13	%72.88	%6.54
RUSYA	%5.27	%-3.68	%64.5	%12.50
HİNDİSTAN	%5.45	%-8.78	%89.25	%7.24
ÇİN	%0.66	%-7.10	%77.7	%2.70
GÜNEY AFRİKA	%5.86	%-6.35	%67.3	%12.25

Kaynak: IMF Ekim 2023

Tablo 34 BRİCS ülkelerinin Maastricht kriterlerine uyumunu göstermektedir. Maastricht kriterlerine uyum açısından incelendiğinde devlet borçlarının GSYİH'sına oranı %60'ı geçmemesi koşulunu hiçbir üye ülkenin tutturmadığı, fakat Rusya ve GAC 'nin bu orana en yakın ülkeler olduğu görülmektedir. Diğer bir kriter olan bütçe açığının GSYİH'a oranı %3'ü geçmemesi kriterini ise yine hiçbir üye ülkenin tutturmadığı, fakat Rusya'nın gereken orana en yakın rakama sahip olduğu görülmektedir. Son olarak, toplulukta en düşük enflasyon oranına sahip üç üye ülkenin yıllık enflasyon oranları ortalaması ile, ilgili üye ülke enflasyon oranı arasındaki fark 1,5 puanı geçmeme kriteri açısından bakıldığında ise en düşük enflasyon oranına sahip üç üye ülkenin yıllık enflasyon oranları ortalaması %3.55 olduğu görülmekte bu da yeni girecek üyenin enflasyon oranının maksimum %5.05 olması anlamına gelmektedir.

BRİCS ülkeleri tarafından yeni finans kurumlarının kurulması küresel finans arenasında önemli bir jeopolitik değişiklik anlamına gelmektedir. Bu kurumlar, Batı güçleri ve kurumları tarafından kontrol edilen mevcut neoliberal ekonomik sistemle mücadele etmek için BRİCS ülkelerinin isteklerini göstermektedir. BRİCS ülkelerinin batı tarafından yönetilen kurumlara alternatifler kurma çabaları, küresel meselelerde ekonomik ve siyasi çıkarlarını ifade etme arzularından kaynaklanmaktadır. Ancak, yeni kurumların yaratılması, geleneksel küresel kurumların yanı sıra iktidar konumlarını korumaya kararlı olan batı ülkelerinin de direnişini tetikleyeceği beklenmektedir. BRICS ülkelerinin yükselişini teşvik eden temel güçleri ve bu eğilimin küresel mali sistemin ve uluslararası ilişkilerin geleceği için ne gibi sonuçları olduğunu anlamak önem arz etmektedir.

Öte yandan BRİCS ülkelerinin Avrupa merkez bankasına benzer bir yapıya sahip merkez bankası kurma olasılığı da oldukça düşüktür. Özellikle BRİCS ülkeleri içinde Çin'in

uluslararası piyasalarda diğer ülkelere göre daha etkili olması ve ekonomik olarak diğer ülkelerden daha güçlü olması BRİCS merkez bankası ve ortak para birimi üzerindeki hakimiyetini de arttıracaktır. Bu durumda diğer üye ülkeler parasal karar alma yetkilerini BRİCS merkez bankasına devretmek konusunda isteksiz davranabilir. Dolayısıyla BRİCS ülkeleri arasında ortak para birimine geçiş ve BRİCS merkez bankasının kurulması ülkeler arasında iş birliği gerektirmektedir.

Sonuç olarak, BRICS banknotları, bireysel değerlerini destekleyen çok çeşitli temellerle desteklenen beş para birimi tarafından desteklenecektir. Bunun nedeni, Çin'in hala sermaye kontrolünün olduğu gerçeğidir. Bu noktada, kimsenin uluslararası işlemlerde doları kullanmaya zorlamadığını vurgulanmalıdır; bu piyasaları oluşturan sayısız şirket, likidite, rahatlık ve maliyet nedeniyle bunu yapmakta. Bir BRİCS banknotu muhtemelen önemli bir indirimle ticaret yapacaktır. Bu, ödemeyi kabul eden tüm şirketler için ticaret masraflarını artıracak ve ayrıca forex riskini azaltmak için bunu ABD Doları'na çevirmeleri gerekecektir (Zharikov , 2023).

Siyasi nedenlerle, ülkeler rezerv para birimi varlıklarının ağırlığını seçebilirler, bu bağlamda, BRICS para biriminin potansiyel bir rezerv parası olarak görüldüğü ve IMF'nin Özel Çekme Hakları veya SDR'ye alternatif olarak düşünüldüğü görülmektedir. Ama ülkeler ticaret yapmaz şirketler yapar ve şirketlerin çıkarları siyasi olarak değildir. Nisan 2022'de hesap dışı döviz işlemlerinin günlük akışı 7.5 trilyon ABD Doları olarak belgelendi (BIS, 2022). ABD doları yapılan işlemlerin %88'inin bir tarafında tek başına yer almıştır (Schablitzki, 2023).

3.5. BRİCS Zirveleri

BRİCS ülkeleri 2001 yılından bu yana bir topluluk olarak nitelendirilmekte ve o tarihten beri toplamda toplam da 15 zirve düzenlenmiştir. Düzenlenen zirvelerde, özellikle küresel ve bölgesel meselelere odaklanılmış ve bu doğrultuda kararlar alınmıştır. Alınan kararlara dayanarak, BRİCS grubu sadece bir ekonomik topluluk olarak değil, aynı zamanda siyasi bir topluluk olarak da işlev görmektedir.

1. *Yekaterinburg, Rusya 2009-* BRİC zirvesinin açılış töreni 16 Temmuz 2009

Tarihinde Rusya'nın Yekaterinburg kentinde gerçekleşmiştir. Toplantıda, küresel ekonomik krizle başa çıkma stratejileri, global finans yapısı, uluslararası ekonomik ve finansal konularla

ilgili politik diyalogun iyileştirilmesi, Uluslararası finans kurumları için gerekli reformlar, gelişmekte olan ekonomilerin uluslararası finans kuruluşlarında daha fazla temsil edilmesi, uluslararası ticaret, olmak üzere çeşitli konular ele alınmıştır (BRICS First Summit, 2009).

Zirve sonuçları "Joint Statement of BRIC Countries Leaders (BRİC Ülkeleri Liderlerinin Ortak Bildirimi)" ve "Joint Statement on Global Food Security (Küresel Gıda Güvenliği Toplantısı)" olarak iki belgede birleştirilmiş ve grup ülkeleri tarafından kabul edilmiştir.

2. **Brasilia, Brezilya 2010-** BRİC'in ikinci zirvesi 15 Nisan 2010'da Brezilya'nın Brasilia Şehrinde gerçekleşmiştir (BRICS SECOND SUMMIT, 2010). Toplantı, BRİC iş birliğini ve senkronizasyonunu artırmak için belirli eylemler konusunda toplu bir açıklama yayınlamış ve uzlaşma sağlanmıştır. Aralık 2010'da Güney Afrika, BRİC üyeliğine davet edilmiştir. Sonuç olarak, grup BRİCS kısaltmasını seçmiştir (Coning, 2015).

3. **Sanya, Çin 2011-** "Wide Vision and Prosperity Sharing "⁹ başlıklı zirve 14 Nisan 2011'de Çin'in Sanya kentinde gerçekleşmiştir. Bu, örgütün en yeni üyesi olan Güney Afrika Cumhuriyeti'nin katıldığı ilk zirve olma niteliğini taşımakta. Toplantıda üç kategoriye ayrılmış bir eylem planı yayınlanmıştır. Bunlar sırasıyla: mevcut iş birliğini güçlendirmek, iş birliği için yeni alanlar keşfetmek ve mevcut girişimlere ek yeni girişimler sunmak (BRICS Third Summit, 2011).

4. **Delhi, Hindistan 2012** – 29 Mayıs 2012 tarihinde Hindistan'ın Yeni Delhi kentinde Düzenlenen 4. BRICS Zirvesi'nde, "Global istikrar, güvenlik ve refah için BRİCS Ortaklığı" teması altında çeşitli konular tartışılmıştır. Toplantıda, “Yeni Delhi Bildirimi ve Eylem Planı” ve BRİCS ülkeleri için büyüyen umutlar, iş birliği süreci ve rekabet avantajı alanları hakkındaki rapor yayınlanmıştır. Bu girişimler, 2008 finansal krizi sonrası dönemde BRİCS ülkelerinin küresel ekonomide oynadığı rolü artırmayı amaçlamaktaydı (BRICS Fourth Summit, 2012).

5. **Durban, Güney Afrika 2013-** Beşinci BRİCS Zirvesi Mart 2013'te Güney Afrika'nın Durban kentinde gerçekleşmiştir. Toplantı, "BRİCS ve Afrika: Gelişim, entegrasyon ve sanayileşme için ortaklık" konusuna odaklanmıştır. Toplantı, “eThekwin Bildirgesi ve Eylem Planını” yayınlanmış ve Yeni Kalkınma Bankası ve Süreli Rezerv Anlaşması'nı kurma kararı

⁹ Geniş Vizyon ve Refah Paylaşımı

alınmıştır. Toplantıda tartışılan ana konular, en son katılan ülke olan Güney Afrika'nın, ilerlemesi, asimilasyonu ve sanayileşmesi olmuştur (Coning, 2015).

6. **Fortaleza, Brezilya 2014-** BRİCS 'in altıncı zirvesinin teması "Entegre Büyüme: Sürdürülebilir Çözümler" olan temasıyla Temmuz 2014'te Brezilya'nın Fortaleza kentinde gerçekleşmiştir. Toplantı, "Fortaleza Bildirgesi ve Eylem Planını" yayınlanmıştır. Liderler, "Yeni Kalkınma Bankası Anlaşması" ve "BRİCS Çevresel Rezerv Anlaşmasını Kurma Anlaşması" olmak üzere iki anlaşma resmileştirmişlerdir. Toplantıda BRİCS ülkeleri, 100 milyar ABD Doları sermaye ile Yeni Kalkınma Bankası kurma konusunda bir uzlaşma sağlamışlardır. NDB'nin amacı gruptaki tüm beş üye ülkeyi kapsamaktır.

7. **Ufa, Rusya 2015-** Yedinci BRİCS Zirvesi Temmuz 2015'te Rusya'nın Ufa kentinde " BRİCS Ortaklığı- Küresel Kalkınmanın Güçlü Bir Faktörü" temasıyla gerçekleşmiştir. Zirve kapsamında iş birliğini geliştirmek amacıyla Rusya'nın devlet petrol şirketi Rosneft, Hindistan'ın Essar Petrol ile uzun vadeli bir anlaşma imzalamıştır. Bu anlaşma, her iki şirketin de inşaat projelerinde iş birliği yapmalarını kapsamakta, bu da 10 yıl süresince Hindistan'a 100 milyon ton petrol taşıma amaçlı bir boru hattı geliştirilmesini içermekte.

8. **Benaulim, Hindistan 2016-** Sekizinci BRİCS Zirvesi Ekim 2016'da Hindistan'ın Benaulim kentinde gerçekleşmiştir. Toplantı, "Duyarlı, Kapsayıcı ve Kolektif Çözümler Oluşturma" konusuna odaklanmıştır. Toplantı, BRİCS iş birliğinin güçlendirilmesine olan bağlılığını tekrar teyit eden "Goa Bildirgesi ve Eylem Planı" yayınlanmıştır. Tarım, demiryolları ve BRİCS spor Konseyi alanında uzmanlaşmış araştırma merkezleri kurmak için ek anlaşmalar yapılmıştır (NewsToday, 2016).

9. **Xiamen Çin 2017-** Toplantının teması " BRİCS: Umut verici bir geleceğe yönelik Ortaklık geliştirme". Toplantının amacı güçlü bir katılımı teşvik etmek, tüm alanlarda pratik iş birliğini artırmak, küresel sorunlarla başarılı bir şekilde başa çıkmak ve global ekonomik genişlemeyi desteklemek olmuştur. Xiamen zirvesinde Mısır, Meksika, Gine, Tayland ve Tacikistan gibi ülkelere BRİCS Plus çerçevesi dahilinde zirvelere davet edilmişlerdir. Toplantı sonrasında BRİCS ülkelerinin devlet başkanları "Xiamen Bildirgesi"'ni onaylamışlardır (Ria Ru, 2017).

10. **Johannesburg Güney Afrika, 2018-** Toplantının teması "BRİCS 'ler Afrika'da:

Dördüncü Sanayi Devrimi çağında katılımcı büyüme ve paylaşılan refah için iş birliği". Grupta, G20'nin başkanı olan Arjantin ve İslam İş birliği Örgütü'nün lideri olan Türkiye yer almaktaydı. Toplantı sonrasında BRİCS ülkelerinin devlet başkanları "Johannesburg Bildirgesi"'ne imza atmışlardır.

11. **Brasilia, Brezilya 2019-** Seçilen konu " BRİCS: yenilikçi bir geleceğe yönelik Ekonomik büyüme" başlıklı olmuştur. BRİCS zirvesi ikinci kez Brezilya'nın başkentinde gerçekleşmiştir. Görüşmeler Yeni Kalkınma Bankası ile BRİCS İş Konseyi arasındaki yakın ilişkilerin teşvik edilmesi gibi alanları kapsamaktaydı (Economic Times, 2019).

12. **Sankt-Peterburg, Rusya 2020-** Toplantının ilk planı 21-23 Temmuz 2020 tarihleri arasında Saint Petersburg'da yapılmasıydı. Ancak, küresel COVID-19 salgını nedeniyle, 17 Kasım'da düzenlenen bir video konferans olarak yeniden düzenlenmiştir. Zirve kapsamında Çin Başbakanı Xi Jinping, Çin'in diğer BRİCS ülkelerinin Covid-19 aşısı konusundaki desteğini doğrulamıştır, Vladimir Putin, BRİCS ülkeleri arasındaki iş birliğinin, Covid-19 salgınının etkisiyle başa çıkma ihtiyacını vurgulamıştır.

13. **Yeni Delhi, Hindistan 2021-** Hindistan, 2012 ve 2016 yıllarından sonra üçüncü kez BRİCS zirvesine ev sahipliği yapmıştır. Toplantı, Covid-19 salgını sebebiyle video konferans olarak uzaktan yapılmıştır. Spor Bakanı Kiren Rijiju, Hindistan'ın 2021 yılında BRİCS Oyunları'na ev sahipliği yapma hazırlıklarını yapacağını ve bunu Khelo Hindistan Oyunları ile koordine etmeyi planladıklarını vurgulamıştır.

14. **Pekin, Çin 2022-** 14. BRİCS Zirvesi, Çin'in başkanlığı altında, 23-24 Haziran'da video Konferans olarak sanal bir biçimde gerçekleşmiştir. Toplantının teması, "Yeni bir küresel kalkınma dönemi için yüksek kaliteli bir ortaklık kurmak" idi. Ülkeler Ukrayna'daki durumu tartıştılar ve ilgili Birleşmiş Milletler platformlarında savunduğu gibi, bu konuda kendi ulusal tutumlarını tekrar teyit etmişlerdir (Hindustan Times, 2022).

15. **Johannesburg Güney Afrika 2023-** " BRİCS ve Afrika: Karşılıklı Hızlandırılmış Büyüme, Sürdürülebilir Kalkınma ve Kapsayıcı Çok Taraflılık İçin Ortaklık" temasıyla düzenlenen 15 ci zirve Güney Afrika'da gerçekleşmiştir. Toplantıya katılmak için dünya çapında yaklaşık 70 ülke davet edilmiş, ülkenin önemli bir kısmı devlet ve hükümet başkanları düzeyinde katılmıştır. Johannesburg zirvesinin ilk iki gününde, BRİCS liderleri mevcut

başvurularını ve üyelik listelerini sunarak, Arjantin, Birleşik Arap Emirlikleri, Etiyopya, İran, Mısır ve Suudi Arabistan gibi altı ülkeye davetlerde bulunmuşlardır. Düzenlenen BRİCS Plus toplantısı, özellikle de Afrika ülkelerinden önemli bir katılım elde etmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.BRİCS Genişleme Süreci ve BRİCS+T

4.1. 2024 Genişleme Süreci

BRİCS PLUS kurucu BRİCS ülkeleri dışında topluluğun genişleme sürecini tanımlamak için kullanılan bir tanımdır. 1 Ocak 2024 itibariyle BRİCS topluluğunun üye sayısı 10 ülkeye yükselmiş, genişleme süreci resmi olarak başlamıştır. Bu kapsamda Mısır, İran, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Etiyopya'nın topluluğa üyelikleri resmen onaylanmış, bu ülkelerin üyelik süreci Ocak 2024 itibariyle başlamıştır. Böylece BRİCS'in genişleme süreci için önemli adım atılmıştır. Özellikle Batı Avrupa ülkeleri tarafından son yıllar da Rusya ve Çin'e uygulanan ekonomik yaptırımlar, BRİCS ülkeleri arasında gelişen ticari ilişkiler ve artan yabancı sermaye yatırımları ve yeni ülkelerin topluluğa katılma istekleri BRİCS'in genişleme sürecinde önemli rol oynamaktadır.

Genişleme süreci, son yıllarda BRİCS topluluğuna üye olan ülkelerin uluslararası ekonomik ortamda öneminin ve etkisinin artmasıyla hızlanmıştır. Topluluğa üyelik başvuruları artmış, daha önceden bahsedildiği gibi Ağustos 2023'de düzenlenen Johannesburg Zirvesi'nde ülkelerin ekonomik potansiyelleri ve kendi bölgelerindeki stratejik konumları değerlendirilerek altı yeni üyeye resmi üyelik teklifleri yapılmıştır.¹⁰

Öte yandan, BRİCS topluluğuna hali hazırda üye olan ülkelerin güçlü ve büyük ölçekli ekonomik yapıya sahip olmalarının yanı sıra “küçük” ülkelerin de topluluğa dahil olmasının topluluğun küresel ekonomik ağırlığını önemli ölçüde arttıracakı öngörülmektedir. Ayrıca BRİCS ülkelerinin sürdürülebilir ekonomik büyüme için gerekli enerji, gıda ve teknik kaynaklara sahip olması topluluğun stratejik önemini arttırmaktadır. Öte yandan, topluluğun bünyesinde kurulan Asya Altyapı Bankası ile Yeni Kalkınma Bankası da BRİCS ülkelerinin ekonomik yapılarını güçlendirmiştir. Bu nedenle BRİCS'in hızla genişleyeceği ve topluluğun üye sayısını arttıracakı tahmin edilmektedir.

¹⁰ Arjantin davetli ülkeler arasındaydı fakat en son seçimlerden sonra seçilen yeni cumhurbaşkanı Javier Milei katılma kararından vazgeçtiğini açıkladı.

4.2 BRİCS Plus ve Dünyanın BRİCS Plus'a bakışı

BRİCS ülkelerinin genişletilmiş konsorsiyumu, küresel ekonomik düzende hegemonik güçlere karşıt bir ittifak olarak değerlendirilmektedir. Bazı Avrupa ülkeleri topluluğun genişleme sürecini Batı'nın egemenliğinden uzaklaşmak olarak nitelendirirken, ABD ise genişletilmiş ittifakı sadece çeşitli ulusların bir konglomerası olarak tanımlamaktadır. Diğer yandan ABD, Hindistan, Brezilya ve Güney Afrika gibi bazı BRİCS üyeleriyle ikili ilişkilerini güçlendirmeye çalışmakta ve bu ilişkileri daha da genişletmeyi amaçlamaktadır. Öte yandan, BRİCS ülkelerinin genişleme sürecine bakış açısı ise, bu sürecin etik ve normatif ilkeler tarafından kısıtlanmaması biçimindedir. BRİCS topluluğu, “Küresel Güney” in kaygılarını önceliklendiren ve mevcut küresel düzen ve kurumlarına alternatif oluşturmaya çalışan bir birleşme olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla topluluk sadece jeopolitik önem arz eden bir oluşumdan ibaret değildir (BRICS expansion , 2023).

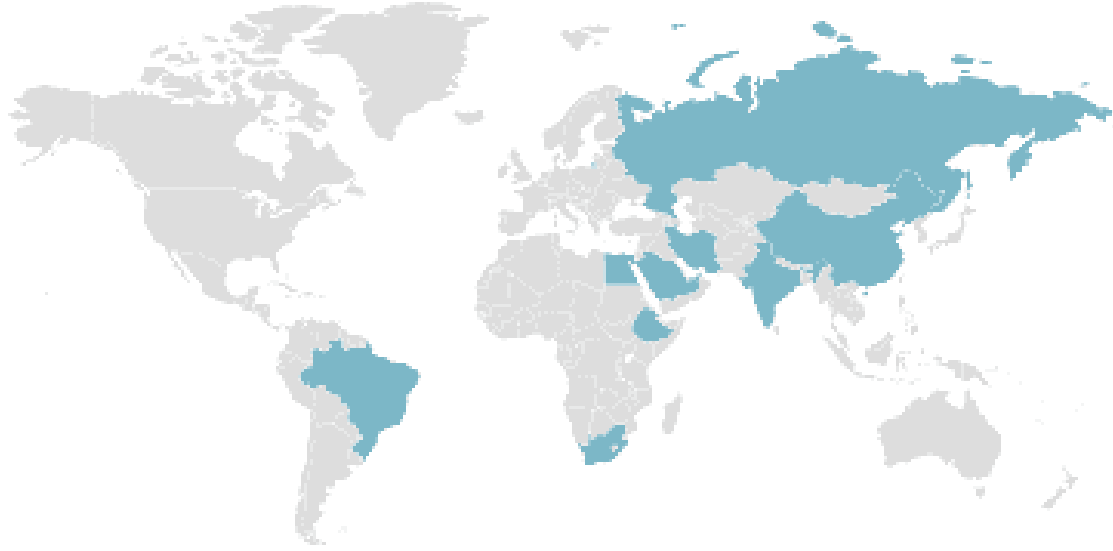
Öte yandan, topluluğun genişlemesi hem halihazırda topluluğa üye olan ülkelere hem de potansiyel üyelere önemli avantajlar da sağlamaktadır. Örneğin; Sahra altı Afrika topluluğun genişlemesinin potansiyel faydalarının son derece önemli olduğunu vurgulamaktadır. Böylece bölgede ekonomik iş birliğinin ve yatırım fırsatlarının artacağını öngörmektedir. Yine Afrika'daki iki rakip ülke Mısır ve Etiyopya, Ortadoğu'daki Suudi Arabistan ve İran arasındaki iş birliği topluluğa üye olmaları ile birlikte artacaktır.

Öte yandan, Rusya-Ukrayna savaşı ve Çin'in ekonomik büyüme oranlarında görülen yavaşlama BRİCS topluluğunun gücünü sınırlayan ve BRİCS Plus'un geleceği ile ilgili tahminleri ve beklentileri olumsuz etkileyen unsurlardır. Buna rağmen, BRİCS Plus küresel ekonomik düzende önemli değişiklikler yaratma potansiyeline sahiptir (Kanter, 2023).

4.2.1 Yeni görünümüyle BRİCS

G7'ye önemli bir alternatif oluşturacağı düşünülen BRİCS'in genişleme sürecinde, topluluğun özellikle gelişmekte olan küresel güneydeki etkisi artmaktadır.

Şekil 1 BRİCS PLUS

Kaynak <https://www.worlddata.info/alliances/brics-plus.php>

2023 Ağustos ayında, topluluk Arjantin’de dahil olmak üzere altı yeni ülkeyi topluluğa üye olarak kabul edeceğini açıklamıştır. Fakat Arjantin’de gerçekleşen seçimle hükümetin değişmesi ülkenin daha batı yanlısı politikalar izlemesine neden olmuş ve sonuç olarak Arjantin topluluğun resmi üyelik davetini reddetmiştir. Fakat davetiye gönderilen diğer ülkeler teklifi kabul etmiş ve BRİCS topluluğuna katılmıştır (Richter, 2023). Yeni ülkelerin katılımıyla topluluk BRİCS PLUS halini almıştır.

4.3 BRİCS’e eni üye olan ülkeler

1 Ocak 2024’te, İran, Suudi Arabistan, Mısır, Etiyopya ve Birleşik Arap Emirlikleri resmi olarak BRİCS topluluğa üye olmuştur (Rédaction Africanews, 2024). BRİCS’e yeni üye olan bu ülkelerinin büyük kısmı gelişmekte olan ülkeler olarak sınıflandırılmaktadır. Bu nedenle bu ülkelerin topluluğa üye olması, topluluğun toplam dünya GSYİH içindeki payında önemli artış yaratmamıştır. Örneğin; 2024 yılında, BRİCS’in beş kurucu üyesinin toplam dünya GSYİH’sının içindeki payı %26.3 olarak tahmin edilirken, yeni üyeler dikkate alındığında bu rakam %29.3 olarak öngörülmektedir (Lu, 2024).Öte yandan, Çin ve Hindistan’dan dolayı dünya nüfusunun önemli bir kısmını oluşturan BRİCS topluluğuna, 126.5 milyon nüfusa sahip Etiyopya ve 112.7 milyon nüfusu olan Mısır’ın üye olması ile birlikte topluluğun gelecekte dünya nüfusunun %50’sini oluşturacağı öngörülmektedir (Lloyds Bank, 2024).

4.3.1. İran

4.3.1.1.Genel Görünüm

Çin ve Rusya'nın hâkim olduğu uluslararası örgütler içinde yer almayı amaçlayan İran, 2022 yılında önce Şanghay İş birliği Örgütü'ne tam üye olmuş, ardından Ağustos 2023'te BRİCS'e katılmıştır. 2018 yılından itibaren İran hükümetinin izlediği ekonomik politikaların ve siyasi istikrarsızlıkların güvensizlik ortamı yaratması ve ulusal paranın sürekli değer kaybı ülkenin topluluğa üye olma isteğini arttırmıştır.

Ancak, özellikle ekonomik sonuçlar açısından, İran'ın BRİCS 'e katılımının belirgin avantajları hakkında şüpheler devam etmekte. Rusya'nın Ukrayna'ya askeri müdahalesi ve Çin'in Amerika Birleşik Devletleri ile zayıf ilişkileri gibi jeopolitik çatışmaların varlığı, BRİCS 'in Batı güçlerine karşılık olarak işlevini oldukça karmaşıklştırmakta (Oğuz, 2024).

İran'ın BRİCS'e üye olmasının hem topluluk hem de İran açısından önemli ekonomik etkiler yaratacağı öngörülmektedir. Özellikle topluluğun dünya enerji sektöründeki payının artacağı tahmin edilmektedir. Öte yandan, topluluğa üyeliği Çin ve Rusya ile enerji ticaretini güçlendirme amaçlı bir jeopolitik manevra olarak gören İran, gaz ve petrol endüstrilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. ABD'nin yaptırımlarına karşı ulusal para birimini kullanarak enerji ticareti yapmayı, enerji ihracatını arttırmayı ve bu endüstriye yönelik yatırımları teşvik etmeyi hedeflemektedir (Shokri, 2024).

4.3.1.2. İran Makro Ekonomik Göstergeleri

Genç bir nüfus yapısına ve stratejik önemi olan maden rezervlerine sahip olan İran, jeopolitik açıdan da oldukça önemli bir konumda yer almaktadır. Dünyanın en büyük ikinci doğal gaz ve dördüncü petrol rezervine sahip ülkesidir (DAKA).

İslam Devrimi'nden sonra ekonomiyi millileştirmek ve yabancı sermaye girişini engellemek için ekonomik politikalar uygulanmış, 1985 yılında ülkede yabancı şirketlerin kurulması yasaklanmıştır. Ancak 1993 yılında kabul edilen Serbest Bölgeler Yasası ile birlikte yeni vergi düzenlemeleri yapılmış, dış ticaretteki kısıtlamalar hafifletilmiştir. 2002 yılında yürürlüğe konulan yeni kanunlarla yabancı sermayenin ülkeye girişi önündeki engeller

kaldırılmıştır. Buna rağmen İran'da ekonomik kaynaklar büyük oranda devlet mülkiyeti altındadır. Ekonomisi büyük ölçüde petrol ve petrol ürünlerine dayalı olan İran, dünya petrol fiyatlarındaki dalgalanmalardan oldukça etkilenmektedir. Bu nedenle ekonomiyi millileştirmeyi tercih etmektedir (Muğanlı, 2020).

Petrol üreten ülkeler ile petrol üretmeyen ülkeler arasındaki temel ayrım, petrol üretici ülkelerde hükümetin petrol bağımlılığı ve yerel üretime çok az ilgi gösterdiği ve bunun yerine tüketimi öncelikli hale getirdiği gerçeğidir. Ekonominin en önemli ve etkili sanayisi olan petrol endüstrisi, yerli ekonomiden bağımsız olarak büyümektedir Petrol gelirlerinin İran ekonomisi üzerindeki olumsuz etkisi, bu sektörün diğer sektörlerin gelişmesini engellemesinden ve ülkenin petrol satış gelirlerine olan güvencesinden kaynaklanmaktadır. Örneğin; Şah döneminde 1965-1975 yılları arasında İran'ın petrol gelirleri, toplam bütçe gelirlerinin %80'ini oluşturmaktaydı. Öte yandan, ülkede izlenen yanlış vergi politikaları ve petrol satışından elde edilen gelirlerin, ekonomik kalkınma amaçlı yatırım harcamalarının finansmanında kullanılmaması da İran ekonomisini olumsuz etkilemiştir.

İran Merkez Bankası'nın 2002 yılında yayınlamış olduğu raporunda, 2001 yılında küresel petrol talebi %1 oranında artarak günde 76.1 milyon varile ulaştığı belirtilmekteydi. Ancak toplam petrol üretimi bu talebi günde 76,7 milyon varil aşarak 152,8 milyon varile ulaşmıştır. Sonuç olarak, OECD ülkeleri ve OPEC ülkeleri tarafından fiyatın düşmesine yol açan aşırı üretim olmuştur. 2001'in son aylarında, OPEC ülkeleri üretimini günlük olarak 3.5 milyon varil azaltmışlardır (Worldometers, 2024).

2003 yılında devlet, tarım sektörü geliştirme stratejisi çerçevesinde merkez bankasına ve devlet üretim şirketlerini güçlendirmeyi amaçlayan politikalar doğrultusunda daha avantajlı kredi imkanları sağlamıştır. Tarım endüstrisinin büyüme oranı % 7,1 artmıştır. 2003 yılında İran küresel petrol payının %5'ini oluştururken, OECD ülkeleri toplamda %27.6'lık payda bulunmaktaydı. İran'da petrol üretimi %13 oranında, petrol ihracatı ise %16,9 oranında artış göstermiştir. 2003 yılında Ortadoğu'daki siyasi olaylar ve OPEC üyelerinin üretim kısıtlamalarına oranla uymaları petrol fiyatlarının yükselmesine yol açmıştır. Petrol ihracatında ve fiyatlarında dalgalanmalar olduğunda ekonomi istikrarsızlıkla karşı karşıya kalmakta, çünkü gelirinin önemli bir kısmı petrol üretimine ve ihracatına bağlıdır. Özellikle petrol yıllık yabancı para gelirinin %80'ini ve yıllık hükümet finansmanının %70'inden fazlasını oluşturmakta.

4.3.1.2.1. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)

1978-1986 yılları arasında İran'ın toplam reel GSYİH'sı 77.9 milyar dolardan 206 milyar dolara yükselmiştir. 1987 yılında ise 134 milyar dolara gerilemiştir. 1988-1992 yılları arasında sürekli artan ülke hasılası, 1993 yılında yeniden azalmıştır. 1994-2012 döneminde ülkede toplam reel GSYİH sürekli artarak, 2012 yılında 644 milyar dolara ulaşmıştır. Dolayısıyla İran'ın reel GSYİH'sında meydana gelen değişmelere konjonktürel bir yapı sergilemektedir.

Tablo 35 İran Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

Yıl	2018	2019	2020	2021	2022
GSYİH milyar \$	329.7	283.6	239.5	359.3	414.1
GSYİH büyüme %	-1.8	-3.1	3.3	4.7	3.8

Kaynak Dünya Bankası 2023

2012-2017 yılları arasında ise Avrupa Birliği tarafından İran'a uygulanan ekonomik yaptırımlar ülkenin büyüme hızını olumsuz etkilemiştir. Bu nedenle ülke ekonomisi 2018 - 2020 yılları arasında daralmıştır. 2020 yılından yaşanan pandemi süreci İran'ın hasılasının daha da azalmasına neden olmuş, toplam reel GSYİH 239 milyar dolara gerilemiştir. 2021 ve 2022 yıllarında ise ekonomi kendini toparlamış ve 2022 yılında ekonomik büyüklük 414 milyar dolara ulaşmıştır (O'Neill, 2024).

4.3.1.2.2. İstihdam ve İşsizlik

2018-2022 yılları arasında İran'da işsizlik %10.8 oranında gerçekleşmiştir. Aynı dönemde genç nüfusun işsizlik oranı ise %18-%28 olmuştur. İran'ın işsizlik oranı dünya ortalamasının yaklaşık iki katıdır.

Tablo 36 İran işsizlik oranı

Yıl	2018	2019	2020	2021	2022
İşsizlik Oranı	12.2	10.7	9.7	10.8	11

Kaynak : Mevcut en Macrotrend verileri ile hazırlanmıştır

İşsizlik oranı yüksek olmasına rağmen oldukça sabittir ve kriz dönemleri dışında %13 ün üzerine çıkmamaktadır. COVID-19 salgınının ülkede kapanmalara neden olması işsizlik

oranını negatif etkilemiş ve düşüş eğiliminde olan işsizlik oranı 2021 yılında yeniden yükselmiş ve %10.8 e ulaşmıştır. Dünya genelinde işsizlik oranı % 5,63, gençlerin işe alım oranı ise % 13,97. İşsizlik oranı dünya ortalamasının yaklaşık iki katıdır (Dünya Bankası, 2024).

4.3.1.2.3.Enflasyon

İran'da 2018-2022 yılları arasında enflasyon oranı ortalama %35.1 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde İran'ın Irak ile savaş halinde olması, ülkeye uygulanan ambargolar, para arzındaki değişimler, üretim miktarındaki deki düşüş, ithal mal fiyatlarındaki artış ve Transfer ödemelerinin artması enflasyona yol açmıştır. Devletin enflasyonu kontrol altına almak için izlediği makro ekonomik politikalar ise yetersiz kalmıştır (Dünya Bankası, 2024).

Tablo 37 İran enflasyon oranı

Yıl	2018	2019	2020	2021	2022
Enflasyon Oranı	18	39.9	30.6	43.4	43.5

Kaynak Dünya Bankası 2023

Avrupa Birliği'nin uygulamış olduğu ambargolar nedeniyle ülkede enflasyon oranı 2018 sonrası devamlı bir şekilde artmıştır. Pandemi sonrası ülkede enflasyon oranları artmış ve 2021 yılında %43 seviyelerini aşmıştır.

İslam Devrimi'nin ilk on yılında, İran ekonomisi yüksek bir enflasyon (%29) ve %35 olan işsizlik oranı ile karşı karşıya kalmıştır. Öte yandan bu dönemde özelleştirme faaliyetleri artmış, ancak yine de serbest piyasa ekonomisine geçiş tam olarak sağlanamamıştır. Dünya petrol fiyatlarının düşmesi, yüksek enflasyon ve işsizlik, ülkeye giren yabancı sermaye yatırımlarının yetersiz olması ülkede gelir dağılımı adaletsizliğini iyice arttırmıştır. Ayrıca petrol fiyatlarındaki düşüş, yüksek enflasyon, yetersiz yabancı sermaye yatırımları ve artan işsizlik, sosyo-ekonomik eşitsizlikleri giderek artırarak, farklı sosyal sınıflar arasındaki farkın genişlemesine yol açmıştır (Taşkın, 2015).

4.3.2 Suudi Arabistan

4.3.2.1.Genel Görünüm

23 Eylül 1932'de kurulan Suudi Arabistan, monarşi ile yönetilmektedir (T.C. Riyad Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, 2019). Suudi Arabistan, demir ve çelik ürünleri, inşaat malzemeleri, gıda işleme, mühendislik, kimyasal ve metal üretimleri de dahil olmak üzere tarım sektörünü ve birçok işletmeyi desteklemek için petrol zenginliklerini ve ucuz enerji kaynaklarını kullanmaktadır. Özel sektör çoğunlukla petrol dışındaki endüstrilerden oluşmasına karşın, büyük oranda ithalat, toptan ve perakende ticareti, bankacılık, inşaat, lojistik, madencilik ve hizmetlere odaklanmıştır. Suudi Arabistan'ın zenginliklerinin çoğu, ülkenin başkenti ve mali merkezi olan Riyad'da ve Krallık ailesinin geldiği Necid'de toplanmıştır. Müslümanlar tarafından kutsal kabul edilen Mekke ve Medine ülkenin turizm gelirlerine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır Petrol ve doğal gaz rezervleri, ilgili endüstrilerle birlikte, Körfez'in doğu kıyısı boyunca yoğunlaşmaktadır. Kızıldeniz kıyısı boyunca Hicaz bölgesinde bulunan Gide Limanı, Mekke ve Medine ile birlikte önemli coğrafi yerlerdir. Abqaiq-Yanbu petrol boru hattının kurulması batı kıyısında endüstriyel büyümeyi kolaylaştırmıştır.

Ekonomisi petrole dayalı diğer ülkeler gibi dünya petrol fiyatlarındaki değişimlerden etkilenen Suudi Arabista, “Vision 2030” olarak bilinen kapsamlı ekonomik ve sosyal reform girişimini başlatmıştır (İHH İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi, 2020). Bu çerçevede bir yandan kamu harcamalarını azaltmak diğer yandan gelirleri arttırmak ve yabancı sermaye yatırımlarını teşvik etmek için ekonomik reformlar yürütmektedir. Ülkenin petrol ihracatına bağımlılığını azaltmak için özellikle alternatif gelir kaynakları oluşturmayı amaçlayan Suudi Arabistan, turizm sektörüne ayrı önem vermektedir (Aslanoğlu ve Öztürk, 2020)

4.3.2.2. Suudi Arabistan Makro Ekonomik Göstergeleri

Suudi Arabistan'da petrol endüstrisinin ihracat gelirleri içindeki payı yaklaşık %90 iken, bu endüstrinin toplam bütçe gelirleri içindeki oranı ise 85-%90'dır. Ülkenin hidrokarbon kaynaklarının sahip olması hem petrol rafinerisi hem de petrol kimyasal üretim kapasitesinde önemli bir artışa yol açmıştır. Son yıllarda önemli bir büyüme kaydeden petrokimya endüstrisi, "Master Gas System" aracılığıyla sağlanan doğal gazın kullanımına dayanmaktadır.

1970'lerde petrol fiyatlarındaki artışa tepki olarak, Suudi Arabistan hükümeti vatandaşlarının refahını artırmak için çeşitli tedbirler almıştır. Bu amaçla vergi oranlarında indirim yapılmış, teşvikler arttırılmış, kamu kesiminde ücretler yükseltilmiş, altyapı yatırım harcamaları arttırılmıştır Öte yandan petrol fiyatları tahminin zorluğu ve bu durumun belirsizlik yaratması ülkede kamu harcamaları ile ilgili kararların genellikle rastgele alınmasına neden olmaktadır. Bu da beş yıllık kalkınma planlarını ve yıllık bütçeleri takip etmeyi zorlaştırmaktadır. Ulusal para biriminin sabit bir kurdan dolara bağlanması ile ekonomideki belirsizlikler giderilmeye çalışılmıştır.

4.3.2.2.1. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)

Dünya petrol fiyatlarında meydana gelen dalgalanmalar, OPEC'in izlediği fiyat politikaları ve petrol üretim hacmi ülkenin toplam reel GSYİH'sını önemli ölçüde etkilemektedir. Petrol fiyatları düştüğünde ise, kamu harcamaları azalmaktadır.

Tablo 38 Suudi Arabistan Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

Yıl	2018	2019	2020	2021	2022
GSYİH milyar \$	846.57	838.55	734.25	874.15	1000.11
GSYİH büyüme %	2.8	0.8	-4.3	4.3	8.7

Kaynak Dünya Bankası 2023

Ülke ekonomisinin ana lokomotifi petrol ihracatı olduğundan büyüme oranları ve GSYİH miktarı petrol fiyatlarına göre şekil almaktadır. 2018 ve 2019 yıllarında büyüyen ekonomi 2020 yılında gerçekleşen pandemi nedeniyle düşen petrol fiyatları ülke ekonomisini derinden etkilemiş ve ülke ekonomisi 100 milyar dolar kadar küçülmüştür, aynı dönemde büyüme oranı ise %-4.3 olarak gerçekleşmiştir. Sonraki yıllarda ise petrol fiyatlarının artması ile ekonomi yeniden büyümüş ve 2021 yılında 874 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılında ise ekonomi 1 trilyon dolar barajını aşmıştır. Aynı yıl ise büyüme oranı %8.7 olmuştur.

Pandemi döneminde ise devlet, özel sektörü doğrudan desteklemiştir. Ancak bu dönemde kamu borcu oldukça yükselmiş, kamu borç/GSYİH %30'a ulaşmıştır. 2024 yılında ise bu oran %24.6 olarak gerçekleşmiştir (Dünya Bankası, 2024).

4.3.2.2.2.İstihdam ve İşsizlik

Suudi Arabistan’da işsizlik oranı 2018-2022 döneminde ortalama %6.2 olmuştur. 2020 yılının ikinci çeyreğinde %9.9 ve 2023 yılının son çeyreğinde ise bu oran %5.1 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 39 Suudi Arabistan işsizlik oranı

Yıl	2018	2019	2020	2021	2022
İşsizlik Oranı	6	5.6	7.5	6.7	5.6

Kaynak : Mevcut en Macrotrend verileri ile hazırlanmıştır

İşsizlik oranı 2020 yılında yaşanan pandemi nedeniyle artmış ve %7.5 seviyesine çıkmıştır, sonraki yıllarda ise uygulanan politikalar sayesinde devamlı bir şekilde düşmüştür (Dünya Bankası, 2024).

4.3.2.2.3.Enflasyon

Suudi Arabistan’da 2018-2022 yılları arasında enflasyon oranı %1.88 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgelerinin ortalama enflasyon oranının oldukça altındadır.

Tablo 40 Suudi Arabistan enflasyon oranı

Yıl	2018	2019	2020	2021	2022
Enflasyon Oranı	2.5	-2.1	3.4	3.1	2.5

Kaynak Dünya Bankası 2023

2019 yılında negatif olan enflasyon oranı 2020 yılında pandemi nedeniyle kapanmaların gerçekleştiği ülkede %3.4’e yükselmiş, 2021 yılından itibaren ise izlenen makro ekonomik politikaların ve artan petrol fiyatlarının etkisiyle yeniden düşüşe geçmiş ve %3.1 e gerilemiştir. Suudi Arabistan’da 2022 yılında enflasyon oranı ortalama %2.5 olmuştur (Dünya Bankası, 2024).

4.3.3. Mısır

4.3.3.1.Genel Görünüm

Mısır Nijerya'dan sonra Afrika'nın en büyük ikinci ve küresel ölçekte en büyük 38. Ekonomisidir. Hizmet sektörünün ekonomiye katkısı % 56, sanayinin ise % 32'si ve tarım ise % 12 katkıda bulunmaktadır (Önder, 2024).

GSYİH 470 milyar doların üzerinde olmasına rağmen Mısırın 100 milyondan fazla nüfusa sahip olması halkının büyük kısmının yoksulluk içinde yaşamasına neden olmaktadır. Büyüme oranı ile nüfus artış hızının orantılı olmaması bu yoksulluğun ilerleyen yıllarda daha da artacağını göstermektedir. Yüksek nüfusun artılarından biri olarak ise Mısır ihracat için bir imalat merkezi olarak hizmet etme kapasitesine sahiptir. Üreticiler çoğunlukla ithal ara mallara bağılırlar ve genellikle en az değer katan ürünler üretmektedirler (Demirdöğen, 2023).

Mısır'daki Şubat 2011'deki yaşanan devrim sadece sosyo-politik faktörler tarafından değil, genel nüfusun yaşadığı yaygın ekonomik zorluklar olmuştur. Devrim öncesi Mısır'da nüfusun %20'si yoksulluk sınırının altında yaşamaktaydı ve bu nerdeyse 20 milyon insana denk gelmektedir (Karataş, 2023).

4.3.3.2. Mısır Makro Ekonomik Göstergeleri

Mısır, 2011 yılında itibaren daha ciddi ekonomik reform programını yürütmektedir. Bu program, devlet desteklerinin önemli ölçüde azaltılması ve mali konsolidasyon önlemleri içermekte. 2022 Mali Yılında gerçekleşen bütçe açığı¹¹, aynı dönemde gerçekleşen GSYH'nin %6,6'lık artışı sayesinde GSYH'nin %6,1'ine düşmüştür (önceki yıl %7,2 olarak gerçekleşmiştir). IMF, bütçe açığının öngörülen dönemde artıp, 2024 yılında GSYİH'nin %7,4'üne ulaşacağını öngörmektedir.

Kamu borcu ile GSYİH oranı da 2022 yılında %89.2'den 2023'de %85.6'ya gerilemiştir. Devlet tarafından yürütülen Kamu Hareketlenme ve İstatistik Merkezi, sadece 2023 Aralık ayında tüketici fiyatları enflasyon oranı % 21,9 kaydetmiş ve 2022 yılında enflasyona oranla % 8,5'e yükselmiştir, bunun en başlıca nedeni olaraksa Rusya-Ukrayna savaşının neden olduğu küresel krizdir (Lloyds Bank 2024e).

¹¹ Toplam bütçe açığı ise 2022 yılında 89,2 milyar EGP (Mısır Lirası) artarak 588,8 milyar EGP'e yükselmiştir

Tarım sektörü, toplam GSYİH'nın %12'ini oluşturmakta ve çalışan nüfusun 4'te 1'ini istihdam etmektedir. Sektör Mısır'ın toplam ihracatın ve döviz gelirlerinin neredeyse %20'sini oluşturmakta. Mısır'ın tarım ihracatı 2022'de 6,3 milyon tonu aşarak rekora imza atmıştır. Şeker kamışı, pancar, pamuk ve tahıllar başlıca ürünlerdir.

Mısır'ın petrol dışı sektörü oldukça kısıtlı. Oxford Business Group'a göre, otomobil imalatı, çelik üretimini, pamuk işleme, tekstil üretimini ve inşaat endüstrisini içeren sanayi sektörü, GSYİH'ya % 32'lik katkıda bulunmakta ve işgücünün % 27'sini istihdam etmektedir. (Oxford Business Group, 2023). Ekonomisini çeşitlendirmek için devam eden girişimlere rağmen, hükümet hala önemli bir yabancı geliri kaynağı olarak Suez Kanalı'na büyük oranda güvenmekte. Mısır Petrol ve Mineral Kaynaklar Bakanlığı tarafından yapılan bir çalışmaya göre, Mısırdaki 2022 yılında petrol ürünlerinin toplam üretimi 79.50 milyon ton olmuştur. Buna ek olarak, aynı yıl içinde 42 petrol ve 11 gaz kuyusu bulunmuştur.

Hizmet sektörü Mısır GSYİH' nın % 56'sını oluşturmaktadır ve nüfusun %52 istihdam etmekte. Telekomünikasyon ve turizm endüstrileri gelirlerin ana kaynaklarındandır. Merkez Bankası tarafından sağlanan verilere göre, Mısır, Temmuz 2021 ile Mart 2022 tarihleri arasındaki dokuz aylık dönemde turizm gelirlerinde önemli bir artış kaydetmiştir. Gelir, önceki yılın aynı dönemine kıyasla 5,1 milyar ABD Doları artarak toplam 8,2 milyar dolara ulaşmıştır. İletişim ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı'na göre, Mısır'ın dijital hizmet ihracatı 2022 yılında 4,9 milyar dolara ulaştı ve ülkenin GSYİH' nın %5'ini oluşturmuştur.

2016 Kasım ayında çıkarılan bir kararname ile Mısır Lirası devalüasyona tabi tutulmuştur. Bu nedenle, Mısır Lirası kısa sürede yüzde yüz değer kaybetmiştir. Mısır turizmi, 2015-2016 yılında %25,5'lik bir daralmanın ardından 2016-2017 yılında %3,9'luk bir büyüme kaydetmiştir. 2016 yılında Mısır'ın ticaret açığı 36,69 milyar ABD Doları olmuştur (TC İskenderiye Başkonsolosluğu, 2018).

4.3.3.2.1. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)

Mısır'ın GSYİH'sı 2022 yılında 476,75 milyar ABD doları teşkil etmiş ve küresel ekonominin %0,20'sini oluşturmuştur. 2024 Öngörülen Reel GSYİH büyüme oranı %3 olarak tahmin edilmektedir (Lloyds Bank 2024e).

Tablo 41: Mısır Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

Yıl	2018	2019	2020	2021	2022
GSYİH milyar \$	262.54	318.63	383.81	424.71	476.62
GSYİH büyüme %	5.3	5.6	3.6	3.3	6.6

Kaynak: Dünya Bankası 2023

2016 yılına kadar büyüyen ekonomi 2017 yılında bir önceki yıla göre 84 milyar dolar küçülmüş ve 248 milyar dolara gerilemiştir. 2016 yılında kişi başı gelir 3330 dolardan 2017 yılında 2440 dolara gerilemiştir. Sonraki yıllarda ise ekonomi devamlı bir şekilde büyümüş ve 2022 yılında 476 milyar dolarlık bir büyüklüğe ulaşmıştır (Dünya Bankası, 2024).

4.3.3.2.2.İstihdam ve İşsizlik

Halk Hareketi ve İstatistik Merkezi (CAPMAS), işsizlik oranı 2021 yılında % 7,4'ü bulunduğunu bildirmiştir. Mısır'da işgücüne katılım oranı olarak %48 olarak kaydedilmiştir. Ancak, iş- gücüne katılım açısından kadınlar ve erkekler arasında çok ciddi farklar söz konusu olmaktadır. Erkeklerin işgücüne katılım oranı yaklaşık olarak %74 olurken, bu oran kadınlarda ancak %23 düzeyinde seyretmektedir (Öztürkler, 2012).

Tablo 42: Mısır işsizlik oranı

Yıl	2018	2019	2020	2021	2022
İşsizlik Oranı	9.9	7.9	7.9	7.4	7

Kaynak: Mevcut en Macrotrend verileri ile hazırlanmıştır

Yukardaki tabloda da görüldüğü gibi işsizlik oranı 2018 yılından itibaren düşüş eğilimindedir. 2022 yılında ise %7 lik bir işsizlik oranı kaydedilmiştir.2023 yılında yayınlanan veriler doğrultusunda Mısır'daki işsizlik oranı %7,1 olarak gerçekleşmiştir ve bu 2.263 milyon işsiz anlamına gelmektedir (Capmas, 2023).

Tahminlere göre, tüm çalışanların neredeyse %75'i resmi olmayan kaynaklardan maaş alırken, insanların %4,5'i aşırı yoksulluk içinde yaşamakta ve %29,7'si yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır (Capmas, 2023).

İnsanların % 10,1'i kırsal bölgelerde ise % 4,6'ya kıyasla kasaba bölgelerinde işsiz kaldığı belirtilmekte. 2023 yılında yapılan araştırmada, toplam işsizlerin %61,8'ini oluşturan gençlerin, 15-29 yaş arasındaki işsiz nüfusun önemli bir bölümünü oluşturduğunu da açıkça ortaya koymaktadır (Dünya Bankası, 2024)

4.3.3.2.3.Enflasyon

Mısır'ın 2022'ye kadar geçen 10 yılda tüketici fiyatları enflasyon oranı ortalama olarak %12.1, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'nın bölgesel ortalamasındaki %5.4'ün üzerinde seyretmiştir. 2022 yılı enflasyon oranı % 13,9'olarak gerçekleşmiştir (Lloyds Bank 2024e).

Tablo 43: Mısır enflasyon oranı

Yıl	2018	2019	2020	2021	2022
Enflasyon Oranı	14.4	9.2	5	5.2	13.9

Kaynak: Dünya Bankası 2023

2016 krizinden sonra 2017 yılında % 29.5 enflasyon ile rekor kıran oran sonrasında gerilemeye başlamış ve 2020 yılında %5 seviyelerine kadar gerilemiş ve tarihi bir rekora imza atmıştır. Rus Ukrayna savaşı nedeniyle oluşan gıda krizi, özellikle buğday konusunda dışa bağımlı Mısır ekonomisini baskılamış, bunun sonucu olaraksa 2022 yılında %13.9 luk bir enflasyon oranı kaydedilmiştir ve sonrasındaki 2 yılda enflasyon oranı devamlı bir şekilde artış göstermektedir (Dünya Bankası, 2024).

4.3.4.Etiyopya

4.3.4.1.Genel Görünüm

Etiyopya, Nijerya'dan sonra Afrika'nın en kalabalık ikinci ülkesi olup, yaklaşık 120 milyon nüfusa sahiptir. UNDP'ye (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) göre, Etiyopya ekonomik ilerlemeye rağmen, nüfus başına düşük gelirle en az fakir ülkelerden biridir.

Etiyopya dünyanın okyanusa kıyısı olmayan en kalabalık ülkesidir ve coğrafi konumu ülkenin kalkınmasının önündeki en büyük engellerden birisi olmaktadır. Ülkenin ticaretinin %95 lik bir kısmı komşu ülke olan Cıbuti'nin limanları üzerinden gerçekleşmektedir. Yetersiz olan altyapı, tekrarlanan kuraklıklar ve Eritre ile devam eden çatışmalar ülkenin kalkınmasının

önündeki diğer önemli engellerden sadece bazılarıdır (T.C. Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, 2023).

4.3.4.2. Etiyopya Makro Ekonomik Göstergeleri

2013-2023 yılları arasındaki 10 yıllık dönemde Etiyopya ekonomisi yıllık ortalama %10 büyüme kaydetmiştir. Yabancı yatırımlar yardımıyla desteklenen tarım ve hizmet sektörü, ekonomik genişleme için öncelikli katalizörler olmaktadır. Yine de Etiyopya ekonomisi, 2020-2024 yılları arasındaki dönemde COVID-19 salgını, kuraklık ve Ukrayna'daki savaş gibi nedenlerden dolayı ekonomik olarak zor duruma düşmüştür (İnsamer, 2022).

Fitch Ratings'in verilerine göre, vergi toplama ve askeri ve insani harcamaları artıran ek bir bütçe nedeniyle, genel hükümetin bütçe açığı 2022 mali yılında GSYİH'nın % 3,4'üne yükselmiştir. Buna rağmen borç oranı, 2022 yılında önceki yılın %53'ünden %46,4'e gerilemiştir (Lloyds Bank 2024f). Hükümet borcunun önemli bir kısmı yabancı kreditorlere ait olmasına karşın, büyük çoğunluğu çok taraflı ve ikili kredi verenlere aittir.

Tarım endüstrisi Etiyopya'nın GSYİH'sının %38.8'ni oluşturmaktadır ve ülkenin ekonomisinin temel sütunu olarak görev yapmakta ve işgücünün neredeyse üçte ikisini (%68) istihdam etmektedir. Ana tarım ürünleri tahıl, kahve, zeytinyağı, pamuk, sebze, şeker kamışı, deri, sığır, koyun, keçi ve deniz ürünleridir. Ülke ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli miktarda mısır üretirken, buğday ihtiyacının yaklaşık %30'unu karşılayabilmek için Rusya ve Ukrayna'dan ithalata yapmaktadır (Dünya Bankası, 2024).

Endüstri sektörü ülkenin GSYİH 'na % 24,2'lik bir katkı sağlamaktadır. Aynı şekilde, işçilerinin %9'u istihdam etmektedir. Endüstri sektörünün ana alt sektörleri arasında gıda işleme, içecek üretimi, tekstil imalatı, deri ürünleri üretim, giysi üretim, kimyasal imalat, metal işleme ve çimento üretimi yer almaktadır.

Üçüncül sektör olan ve öncelikle devlet tarafından işletilen Etiyopya Havayolları Etiyopya'nın döviz kazancına öncülük etmektedir. GSYİH' nın %37'nı oluşturmakta ve işgücünün dörtte birini istihdam ettiği tahmin edilmektedir (Dünya Bankası, 2024).

Turizm ve telekomünikasyon sektörleri sürekli büyümekte ve ülkenin genel ekonomik gelişimine gelecek yıllarda önemli bir etki yaratması beklenmektedir. Etiyopya hükümeti yeni ekonomik reformlar sonucu bazı devlet şirketlerini özelleştirerek piyasa ekonomisine geçiş yaparken, kamu sektörü ekonomide önemli bir rol oynamaya devam etmektedir. Telekomünikasyon, finans ve sigorta hizmetleri, hava ve karayolu taşımacılığı ve perakende gibi sektörler stratejik olarak görülmekte ve bu nedenle yakın gelecekte özelleştirme sürecinin etkilenmeyeceği beklenmektedir (Dünya Bankası , 2024).

4.3.4.2.1. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)

Etiyopya'nın GSYİH' ı 2022 yılında 126.78 milyar ABD doları teşkil etmiştir. Ekonomik büyüme oranı, 2021 yılında %5,6'dan 2022'de % 5,3'e gerilemiştir. Etiyopya'nın GSYİH' ı küresel ekonominin sadece % 0.05'ini oluşturmaktadır. 2023 yılında Etiyopya'nın GSYİH'sı resmi olarak satın alma gücü paritesi açısından 312 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir ve bu onu görece ekonomik olarak en küçük BRİCS ülkesi yapmaktadır.

Tablo 44: Etiyopya Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

Yıl	2018	2019	2020	2021	2022
GSYİH milyar \$	84.87	95.27	107.43	111.23	126.78
GSYİH büyüme %	6.8	8.4	6.1	5.6	5.1

Kaynak: Dünya Bankası 2023

Lloyds Bank 'ın en son tahminlerine göre, ekonomik büyüme hızı, 2022 yılında %3,8'e gerilemiştir. 2023 yılında, ekonominin çoğunlukla endüstri büyüme ve özel tüketim ve yatırımların artması nedeniyle % 5,3 oranında büyümüştür (Lloyds Bank 2024f)

2010 yılından bu yana devamlı bir şekilde büyüyen ekonomi istikrarlı olsa da hala görece küçük bir ekonomidir. COVID-19 salgını sonrası büyüme oranları düşüş göstermiş ve 2020 yılında %6.1 e gerilemiştir. Sonraki yıllarda ise ekonominin toparlanma süreci oldukça ağır ilerlemiş ve büyüme oranları pandemi öncesi seviyelerine ulaşamamıştır. Ekonominin kendini toparlama hızının yavaş olması ülkedeki enflasyon ve işsizlik oranlarını da olumsuz etkilemiştir (Dünya Bankası , 2024).

4.3.3.2.2. İstihdam ve İşsizlik

Dünya Bankasına göre Etiyopya'da 2022 yılı işsizlik oranı %4,02 olarak kaydedilmiştir. 2000-2022 yılları arasındaki ortalama işsizlik ise %3,10 olarak hesaplanmıştır (Dünya Bankası, 2024). Bu veriler ülkenin resmi istatistik kurumu tarafından yayımlanmış olan rakamlardır ve Dünya Bankası gibi kuruluşlar bu verileri kullanmaktadır, fakat bu verilerin sağlıklı olmadığı ve gerçeği yansıtmadığı bilinen bir gerçektir.

Tablo 45: Etiyopya işsizlik oranı

Yıl	2018	2019	2020	2021	2022
İşsizlik Oranı	3.1	3.21	4.1	3.91	4.02

Kaynak: Mevcut en Macrotrend verileri ile hazırlanmıştır

Yerel ve bazı uluslararası bağımsız kaynaklara göre Etiyopya'da işsizlik oranı 2018'de %19,10'a yükselmiş, 2016'da %16,90'a ulaşmıştır. Etiyopya'da 1999 ile 2018 yılları arasında ortalama işsizlik oranı % 19.54 teşkil etmiştir. En yüksek oran 1999 yılında %26,40'tır, en düşük oran ise 2015 yılında gerçekleşmiş olan %16,80'dir. Ulusal genç işsizlik oranı %29,7 seviyesinde seyretmekte ve kentsel istihdam 2018-19'da %19'a ulaşmıştır.

4.3.4.2.3.Enflasyon

Aralık 2023'de Etiyopya'daki yıllık enflasyon oranı, önceki ayın %28,3'üne kıyasla %28,7'ye gerilemiştir. Yıllık enflasyon oranı ise 2023 için %23,30 olarak kaydedilmiştir.

Tablo 46: Etiyopya enflasyon oranı

Yıl	2018	2019	2020	2021	2022
Enflasyon Oranı	13.4	15.8	20.3	26.8	33.8

Kaynak: Dünya Bankası 2023

Etiyopya'da 2022'ye kadar devam eden on yıl boyunca ortalama tüketici fiyatları enflasyonu %15,3 olarak kaydedilmiştir, ki bu, Sahra altı Afrika'nın bölgesel ortalamasından %9,4'ün üzerindedir. Fakat Merkez Bankasının yayınlamış olduğu verilerin güvenilirliği tartışmalı olduğundan bu verilerin gerçekleşen enflasyondan oldukça düşük olduğu tahmin edilmektedir. COVID-19 salgını zaten yüksek olan enflasyon oranlarını daha da yükseltmiş ve 2020 yılında %20.3 e yükselen enflasyon sonraki yıllarda da yükselmeye devam etmiş ve 2022 yılı için ortalama % 33,9 olarak belirlenmiştir (Dünya Bankası, 2024).

4.3.5. Birleşik Arap Emirlikleri

4.3.5.1.Genel Görünüm

Birleşik Arap Emirlikleri 1971'de altı¹² emirliğin bir araya gelmesi ile kurulmuştur. Ülkenin kurucu emirlikleri Abu Dabi, Dubai, Ajman, Fujairah, Ras Al Khaimah ve Umm Al Quwain'dir. Bağımsızlık kazanması ve petrol üretiminin başlamasıyla, Birleşik Arap Emirlikleri önemli bir göç almış, hızla büyüyen nüfusa ve belirgin bir zenginlik derecesine sahip bir ülke haline gelmiştir. (Dünya Bankası, 2024).

Ülkenin önde gelen demografisi geçerli bir ikamet izni altında çalışan vatandaş olmayan kişilerden oluşmakta. Yabancı kişilerin %60'ı Hindistan, Pakistan, Bangladeş ve Filipinler gibi ülkelerden, %18'i Lübnan, Suriye ve Mısır da dahil olmak üzere İran ve orta doğudan, geri kalan % 5'i Britanya, Almanya ve Bulgaristan gibi çeşitli batı ülkelerinden gelmekte. Yerli nüfusun çoğunluğu (%88), ticari faaliyetlerin yanı sıra kamu kuruluşlarında hükümet yetkilileri olarak çalışmaktadır (Lloyds Bank 2024h).

4.3.5.2. Birleşik Arap Emirlikleri Makro Ekonomik Göstergeleri

Birleşik Arap Emirlikleri ekonomisi, güçlü yerli ekonomik faaliyet sayesinde 2022 yılında %7,9'luk bir büyüme oranı kaydetmiştir. 2024 yılında turizm gelirlerinde yıllık %7'lik bir artış beklenmekte ve bu rakam 43.7 milyar ABD Doları (Beklenen GSYİH 'nın yaklaşık % 9'u) olarak belirlenmektedir (Dünya Bankası, 2024).

Birleşik Arap Emirlikleri hükümetinin borç- GSYİH oranı 2023 yılında, önceki yılın %31.1'inden %29.4'e gerilemiştir. 2025 yılına kadar %28.3'e ulaşarak gelecekte de düşüşe devam edeceği öngörülmektedir. Bu düşüş, Dubai Emirliği'nin Kamu Borcu Sürdürülebilirliği Stratejisi uyarınca kamu borcunu 29 milyar EAD ile azaltma yönündeki taahhüdünden de etkilenmektedir. Ancak, yedi Emirlik farklı borç profiline sahiptir, Dubai Emirliği ise 2022 yılında GSYİH'ın % 78'ini oluşturan en yüksek seviyeyi kaydetmiştir (Fitch Ratings, 2023). Buna ek olarak, Birleşik Arap Emirlikleri Merkez Bankası ve onun egemen servet fonları, hükümet için önemli bir likit para rezervi olarak hizmet eden önemli yurtdışındaki varlıklara sahiptir. Özellikle, Abu Dabi, ülkenin küresel ölçekte net bir borç veren statüsünü daha da

¹² Abu Dabi, Dubai, Sharjah, Fujairah, Umm Al Quwain ve Ajman

sağlamlaştırarak dünyanın dördüncü en büyük egemen servet fonuna sahiptir. Coface'e göre, Federasyon'un egemen servet fonlarında 700 milyar doların üzerinde varlık sahibi olduğu düşünülmektedir.

Dünya Bankası tarafından sağlanan en son verilere göre, tarım, GSYİH'nın %0.8'sini oluşturmakta ve işçi nüfusunun %2'sinden küçük bir kısmını istihdam etmektedir. Bunun nedeni çoğunlukla ülkenin topraklarının önemli bir kısmının tarım ya da hayvancılık için uygun olmadığı gerçeğidir. Gıda ve Tarım Örgütü'nün bildirdiği gibi ülkenin tarım alanı sadece 390 bin hektara sınırlıdır. Birleşik Arap Emirlikleri'nde tüketilen gıdaların neredeyse %90'ı ithal edilmektedir.

Üretim faaliyetleri son yıllarda metal işleme, mobilya imalatı, endüstriyel gıda hazırlama, alüminyum imalat, inşaat malzemeleri, gübre, petrokimyasal sanayi, cam fiber ve emlak gibi alanlarda önemli bir genişleme göstermiştir. Endüstri sektörü, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın %49.8'ini oluşturmakta ve işgücünün %27'sine iş sağlamaktadır. Petrol ve gaz endüstrisinin GSYİH'ya katkısı, ekonomik çeşitliliğe yönelik başarılı bir stratejinin uygulanması nedeniyle (son tahminlere göre yaklaşık %30'a) yavaş yavaş azalmıştır. Birleşik Arap Emirlikleri, küresel ölçekte yedinci en büyük petrol üreticisidir. Ülkenin petrol ve gaz rezervleri, mevcut tüketim oranına göre neredeyse 100 yıl süreyle sürdürülebilir olacaktır (Lloyds Bank 2024h).

Hizmet sektörü, GSYİH 'nin %49,2'sini oluşturmakta ve işgücünün %71,1'ini istihdam etmektedir. Ana alt sektörler arasında uluslararası ticaret, hava taşımacılığı, mali faaliyet ve turizm yer almaktadır. Birleşik Arap Emirlikleri Resmi Portalı'na göre, seyahat ve turizm endüstrisi Dubai Emirliği'nde, GSYİH'nın yaklaşık % 12'sini oluşturmaktadır. Dubai, Ocak-Eylül 2023 tarihleri arasında gecelik konuk sayısında yıllık oranda % 23'lik bir artış kaydetti ve bu rakam 2019 yılında kaydedilen 12,08 milyon kişiyi aşan rekor 12,45 milyon turist seviyesine ulaşmıştır (The United Arab Emirates' Government portal, 2023).

4.3.5.2.1. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)

Dünya Bankası'nın resmi rakamlarına göre, Birleşik Arap Emirlikleri'nin GSYİH'sı 2022 yılında 442 milyar ABD doları olarak belirlenmiştir. Birleşik Arap Emirlikleri'nin GSYİH'sı küresel ekonominin % 0,22'sini oluşturmaktadır (Dünya Bankası, 2024).

Tablo 47: Birleşik Arap Emirlikleri Gayri Safı Yurtiçi Hasıla

Yıl	2018	2019	2020	2021	2022
GSYİH milyar \$	427.1	417.5	349.2	415.02	507.05
GSYİH büyüme %	1.3	1.1	-5	4.4	7.9

Kaynak: Dünya Bankası 2023

2020 yılı COVID-19 pandemisi nedeniyle yaşanan kapanmalar ülkenin turizm endüstrisini yakından etkilemiştir. Önde gelen sektörlerden. Birinin etkilenmesi ülke ekonomisinin %5 oranında daralmasına neden olmuştur. 2021 yılındaysa kapanmanın hafiflemesi nedeniyle turizm endüstrisi yeniden canlanmış ve ülke ekonomisi %4.4 oranında büyümüştür (Statista).

4.3.5.2.2.İstihdam ve İşsizlik

Birleşik Arap Emirlikleri'nde 1985 ile 2023 yılları arasında ortalama işsizlik oranı %2,39 olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılında %4,29'luk en yüksek seviyesine ve 1985 yılında %1,15'lik en düşük seviyesine ulaşmıştır (Dünya Bankası, 2024).

Tablo 48: Birleşik Arap Emirlikleri işsizlik oranı

Yıl	2018	2019	2020	2021	2022
İşsizlik Oranı	2.2	2.3	4.29	2.75	2.95

Kaynak: Mevcut en Macrotrend verileri ile hazırlanmıştır

Birleşik Arap Emirlikleri'nde 2022 yılındaki işsizlik oranı, 2021 yılına kıyasla %0.36 gerilemiş ve %2.75'e ulaşmıştır. Ülkede işsizlik verileri hazırlanırken genel olarak ülkede ikamet etmekte olan yabancı uyruklu işçiler üzerinden hesaplanmaktadır.

Dünya Bankası tarafından bildirilen 2022 yılında 2.9.5% ile Ortadoğu'daki en düşük işsizlik oranlarından birine sahiptir (Dubai %0,5 ile dünyadaki en düşük işsizlik oranına sahip). Ülke, işgücünün %85'inden fazlası yerli olmayan işçilerden oluşmaktadır. Yerel işçilerin işe alınmasını teşvik etmek için "Emiratisation" adı verilen bir strateji uygulanmaktadır. Ancak vatandaşlar arasındaki işsizlik oranı, vatandaş olmayanlara kıyasla hâlâ çok daha yüksektir (Lloyds Bank 2024h).

4.3.5.2.3.Enflasyon

Birleşik Arap Emirlikleri'nde 1990'dan 2023'e kadar ortalama enflasyon oranı %1.65 seviyesinde seyretmiştir (Macrotrends, 2024). En yüksek enflasyon oranı Aralık 2008'de %12,30'a, en düşük ise Mayıs 2020'de ise % -2,71 olarak kaydedilmiştir.

Tablo 49: Birleşik Arap Emirlikleri enflasyon oranı

Yıl	2018	2019	2020	2021	2022
Enflasyon Oranı	3.1	-1.9	-2.1	0	4.8

Kaynak: Dünya Bankası 2023

Birleşik Arap Emirlikleri'nde 2022 yılındaki enflasyon oranı artmış ve %4,84 olarak hesaplanmıştır (Dünya Bankası, 2024).2023 yılında enflasyon baskısı yavaş yavaş düşmüş ve %3,1'e kadar gerilemiştir. Lloyds Bank tahminlerine göre, enflasyonun 2024 yılında %2,3'e gerileyeceğini öngörülmektedir (Lloyds Bank 2024h).

4.3.6 Arjantin

Arjantin'in yeni aşırı sağcı popülist Cumhurbaşkanı Javier Milei'nin liderliğindeki dış ve ekonomik politikada yaptığı değişimin sonuncu olarak BRİCS e katılmayacağına ilişkin kararını 2023 aralık sonu resmen duyurmuştur.

İttifakın orijinal üyeleri olan Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika liderlerine gönderilen bir mektupta Milei, Arjantin'in tam üyelik için uygun bir zaman olmadığını belirtmiştir. Ağustos ayında Arjantin, diğer beş ülke ile birlikte 11 uluslu bir blok oluşturmak için bir gruba katılmaya davet edilmiştir. Arjantin'in 1 Ocak'ta üyelik yapması planlanmaktaydı (Plummer, 2024).

Milei'den önceki eski merkez-sol Başkan Alberto Fernandez, yeni piyasaya erişme şansı olarak ittifaka katılma fikrini desteklemekteydi. Ancak Arjantin'de yaşanan ekonomik kriz Milei'nin radikal görüşlerinden ötürü bilinen bir siyasi olarak cumhurbaşkanı seçilmesine yol açan güçlü bir değişim arzusu yaratmıştır (VAO News).

Arjantin'in Bay Fernández liderliğindeki üyelik başvurusu Pekin'den onay almıştır, fakat Milei ise Çin'in politikalarına oldukça karşı. Siyasi kampanyası sırasında, Çin hükümetini katil

olarak nitelendirmiş ve komünistlerle iş birliği yapmayı reddetmiştir. Arjantin'deki değişen görüşler, yıllarca süren ekonomik kötü yönetimle karşılaştığı zorlukla karşı karşıya olduğu ekonomik ve siyasi durumunun kırılmasını vurgulamaktadır.

Ülke 2023 yılında yaklaşık %150 oranında artan fiyatlar ve yükselen enflasyonla mücadele etmektedir. Ülke, nüfusun yaklaşık %40'ının yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır (Dünya Bankası, 2024).

BRİCS grubunun her ikisi de üyesi olan Brezilya ve Çin, Arjantin'in önde gelen ekonomik ortaklarıdır. Arjantin pesosunu ABD doları ile değiştirmeyi düşünen Bay Milei, gelecekte Pekin yerine Washington'a gittikçe daha fazla eğilim göstereceği muhtemel.

4.4 Potansiyel üyeler

Potansiyel üyeleri iki gruba ayırmamız mümkündür. Bunlardan ilki açık bir şekilde başvurmuş ülkelerdir. Tablo 50 de gösterildiği gibi bu listeye 15 ülke girmektedir.

Tablo 50: Potansiyel üyeler

1	Cezayir	6	Kazakistan	11	Tayland
2	Bahreyn	7	Küba	12	Senegal
3	Bangladeş	8	Kuveyt	13	Venezuela
4	Belarus	9	Pakistan	14	Nijerya
5	Bolivya	10	Filistin	15	Vietnam

Kaynak: The New York Times

Diğer grup ülkeler ise üyelik başvurusunu resmi olarak düşünen ve ilerleyen yıllarda resmi başvuruda bulunması olası olan ülkelerdir. Tablo 51 de gösterildiği gibi bu listeye toplamda 17 ülke girmekte ve bu ülkeler arasında Türkiye de yer almaktadır.

Potansiyel üyeler arasında dünya petrol üretiminde önde gelen ülkelerin olması ilerleyen yıllarda bu ülkelerin topluluğa dahil olması durumunda BRİCS dünya petrol pazarının yarısından fazlasını kontrol edeceği anlamına gelmektedir. Bu ülkelerden bazılarının OPEC üyesi olmaları BRİCS in petrol piyasasında sadece üretimi değil aynı zamanda petrol fiyatlarını

belirleme imkânı sağlayacaktır. Dünya petrol piyasasını kontrol etmek BRİCS ülkelerinin elini güçlendirerek, batının hegemonyasını kıracaktır.

Tablo 51: Başvurmayı resmi olarak düşünen ülkeler

1	Afganistan	7	Libya	13	Tunus
2	Angola	8	Myanmar	14	Türkiye
3	Komorlar	9	Nikaragua	15	Somali
4	Kongo Demokratik Cumhuriyeti	10	Güney Sudan	16	Uganda
5	Gabon	11	Sudan	17	Zimbabve
6	Gine-Bissau	12	Suriye		

Kaynak: The New York Times

Başvurmayı resmi olarak düşünen ülkelerin çok büyük kısmı gelişmekte olan ülkelere oluşmakta ve bu ülkeler açısından BRİCS topluluğu ekonomik büyüme için çok önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Başvurmayı remi olarak düşünen ülkeler ekonomik performans açısından zayıf olduklarından çok fazla yabancı yatırımcı çekememektedir. BRİCS üyesi olmaları bu ülkelere doğrudan yabancı yatırım girişi için çok büyük fırsat sağlayacaktır. Bu nedenle ilerleyen yıllarda daha fazla ülkenin topluluğun üyesi olmak için başvuruda bulunacağı tahmin edilmektedir.

4.5 BRİCS ve Türkiye

2010 yılında Güney Afrika gruba dahil olması, Türkiye ve Meksika gibi yükselen piyasaların gruba daha sonradan dahil olma olasılığını daha da artırmıştır. Ortalama 85 milyon nüfusuyla, Türkiye geniş ve büyüyen bir piyasaya sahip ve Avrupa, Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Merkez Asya ile geçit oluşturmaktadır. 19 yıldır Avrupa Birliği'nde gümrük birliği üyesi olan Türkiye, rekabetçi bir endüstriye sahiptir. Türkiye ekonomisi dünya çapında 19., Avrupa çapında 7. büyük ekonomidir.

Dünya piyasası, BRİCS üyesi ülkelere ve Türkiye gibi bu ülkeler ile benzer potansiyele sahip olan ülkelere odaklanmaya başlamıştır. Bu, gelişmiş ülkelerin ekonomik göstergelerinin zayıflamaya başlamasına rağmen, yükselen piyasaların ekonomik göstergelerinin iyileşmesine yol açmaktadır.

2013 yılında, Endonezya, Brezilya, Hindistan ve Güney Afrika ve Türkiye dünyanın beş "kırılgan" ekonomisi olarak sıralanmaktaydı. "Kırılgan ekonomi" terimi, gelişmekte olan ve para birimleri zayıf olan beş ülkeyi tanımlamak için kullanılmaktadır. Morgan Stanley tarafından 2015 yılında yapılan açıklamaya göre Hindistan, gerekli düzenlemelerin %85'ini gerçekleştiren Endonezya ile birlikte kırılgan ekonomi olmaktan kurtulmuştur. 2017 yılında Güney Afrika ve Brezilya da önemli ekonomik reformlar yaptıkları için kırılgan ekonomiler kategorisinden çıkarılmışlardır.

Avrupa Birliği ile uzun yıllar devam eden adaylık başvurusunun sonuçlanmaması ve sürecin uzanması Türkiye'yi Asya merkezli bir topluluğa üye olmaya itmektedir. Özellikle de topluluk üyeleri arasında oldukça yüksek ticaret hacmine sahip ülkelerin olması BRİCS grubunu Türkiye açısından daha da cazip hale getirmektedir. İlaveten topluluk üyelerinin hepsinin gelişmekte olan ülkeler olması ve topluluğun Türkiye ile benzer ekonomik altyapıya sahip ülkelerden oluşması ilerleyen yıllarda topluluk üyelerini kapsayacak bir ekonomik politikanın Türkiye tarafında hızlı bir şekilde adapte edilebileceği anlamına gelmektedir.

Rusya, 4 Eylül günü BRICS üyesi ülkelerin Türkiye'nin tam üyelik için yaptığı resmi başvuruyu değerlendireceklerini söylemiş ve Kremlin danışmanı Yury Ushakov, Vladivostok'ta gazetecilere yaptığı açıklamada, "Türkiye tam üyelik başvurusunda bulundu. Bu teklifi değerlendireceğiz" belirtmiştir. Bu hem herhangi bir NATO üyesinin hem de AB gümrük birliğine üye olan bir ülkenin yapmış olduğu ilk resmi başvuru olma statünü taşımaktadır (T.C. İletişim Başkanlığı 2024).

2024 yılı Ekim ayında Rusya'nın Kazan şehrinde yapılacak olan BRİCS zirvesine resmi olarak davet edilen Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan Türkiye'nin BRICS ve ASEAN ülkelerindeki potansiyel katılımının NATO üyeliğinin alternatifi olmadığını, aksine ekonomik iş birliği fırsatları sunduğunu söylemiştir (APA 2024).

2024 Haziran ayında Dışişleri Bakanı Hakan Fidanın yapmış olduğu açıklamasında Türkiye'nin olası üyeliğinin "eksen kayması" olarak nitelendirilemeyeceğini bildirmiştir. Rusya ve Çin'in Türkiye'nin en önemli ticaret ortakları arasında olduğunu ve BRICS'i alternatif değil tamamlayıcı bir platform olduğunu vurgulamıştır (BBC NEWS 2024).

Kutuplaşan dünyada Çin ve Rusya gibi ekonomik ve politik olarak güçlü ülkelerinde içinde bulunduğu bir topluluğun üyesi olması ilerleyen yıllarda Türkiye'nin siyasi arenada elini güçlendirerek daha fazla söz sahibi olmasını sağlayacaktır.

Türkiye'nin BRICS'e katılma yönündeki son kararı, maksimum ulusal çıkarları arama konusundaki kararlılığını göstermektedir. BRICS içindeki esnekliğin Küresel Güney ülkeleri arasındaki ilişkileri ileriye taşıyabileceği ve Türkiye'nin ekonomik gelişimini artırabileceği beklenmektedir (Jin 2024)

4.5.1. Karşılıklı Etkileşimler

4.5.1.1. Türkiye ve Brezilya İlişkileri

Türkiye ve Brezilya arasındaki ticaret hacmi her geçen yıl daha da artmaktadır. Özellikle 2000'li yılların ortasından sonra, ticaret hacmi artış göstermiştir. Ticaret Bakanlığı'nın 2023 verilerine göre, Türkiye ile Brezilya arasındaki ticaret hacmi 4.2 milyar dolar seviyesindedir. Ülkeler yakın gelecekte ticaret hacmini 10 milyar dolara çıkarmak için anlaşma sağlanmıştır. Bununla birlikte, Türkiye karşılıklı ticarete daha fazla ithalat yapan bir ülke olduğu için ticaret hacminin dengelenmesine çalışmaktadır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2024).

Tablo 52: Türkiye-Brezilya ticaret verileri

Yıl	Türkiye'nin İthalatı	Türkiye'nin İhracatı
2018	3.303 Milyar dolar	507 Milyon dolar
2019	2.656 Milyar dolar	495 Milyon dolar
2020	3.228 Milyar dolar	588 Milyon dolar
2021	3.827 Milyar dolar	1.024 Milyar dolar
2022	4.829 Milyar dolar	999 Milyon dolar

Kaynak: TÜİK 2023

Tabloda da görüldüğü gibi Brezilya ile yapılan ticarete Türkiye dış ticaret açığı vermektedir (TÜİK, 2024). Türkiye'nin Brezilyadan olan ithalat miktarı 2018-2022 yılları arası devamlı bir şekilde artmış ve 2022 yılında toplam 4.829 milyar dolara ulaşmıştır. İthal edilen ürünler genellikle tarım ürünleri olurken, Türkiye'nin Brezilya'ya ihraç ettiği ürünler arasında demir ve türevleri, karayolu araç parçaları, kabuklu meyveler, bazı tıbbi ilaçlar, sentetik iplikler, dokunmuş halı ve çeşitli tekstil ürünleri yer almaktadır. İhracat açısından

bakıldığında ise Türkiye'nin ihracatı toplamda 823 milyon dolar ile kısıtlı kalmış ve bu 2023 yılında 3.315 milyar dolarlık bir dış ticaret açığına neden olmuştur. 2023 yılı itibari ile Türkiye açısından Brezilya ise en büyük 17. ihracat ortağıdır (Kazel, 2023).

4.5.1.2. Türkiye ve Rusya İlişkileri

Rusya Federasyonu ile Türkiye arasındaki ilişkiler uzun bir geçmişe dayanmaktadır. Soğuk Savaş sona erdikten sonra yeni iş birliği fırsatları ortaya çıkmıştır. Rusya Federasyonu ile ilişkilerin ana bileşeni ticari ve ekonomik ilişkilerdir. İki ülke arasındaki karşılıklı yatırımlar 10'ar milyar dolar düzeyindedir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2024).

Tablo 53: Türkiye-Rusya ticaret verileri

Yıl	Türkiye'nin İthalatı	Türkiye'nin İhracatı
2018	22.710 Milyar dolar	3.652 Milyar dolar
2019	23.115 Milyar dolar	4.152 Milyar dolar
2020	17.829 Milyar dolar	4.506 Milyar dolar
2021	28.959 Milyar dolar	5.774 Milyar dolar
2022	58.848 Milyar dolar	9.342 Milyar dolar

Kaynak: TÜİK 2023

Yapılan ticaret sonucu Türkiye'nin ihracat miktarı ithalat miktarının oldukça altında kalmaktadır. 2018-2022 yılları arası veriler incelendiğinde ticaret dengesinin Türkiye'nin aleyhine bir şekil aldığı açıkça görülmektedir. Özellikle 2020 yılından sonra aradaki fark daha da büyümüş ve 2022 yılına gelindiğinde ise ticaret dengesi 49 milyar dolar negatif vermiştir. 2022 yılı itibari ile Türkiye Rusya açısından bakıldığında en büyük 8. İhracat partneri konumundadır. Türkiye açısından Rusya ise en büyük ihracat ortağıdır. Türkiye'nin Rusya'dan yapmış olduğu ithalat 2022 yılında toplamda 58.848 milyar dolar teşkil etmiş olup, bunun en büyük kalemini 6.51 milyar dolar ile petrol ve doğal gaz oluşturmuştur (TÜİK, 2024).

Türkiye ile Rusya arasındaki ilişkilerde enerji en önemli bileşenlerden biridir. Akkuyu Nükleer Santrali ve TürkAkım projeleriyle, enerji tedarikinde en önemli ortaklarından biri olan Rusya ile iş birliğinin daha da genişlemektedir. Turizm, Türkiye ve Rusya Federasyonu arasındaki ilişkilerin bir başka önemli yönüdür. 2017 yılında Türkiye'ye gelen Rus turistlerin sayısı 4,7 milyondur. 2018 yılında bu rakam 5,9 milyona yükselmiş ve 2019 yılında 7 milyon

üzerine çıkararak tarihteki en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Son yıllarda Rus vatandaşları yabancı turistler arasında ilk sırada yer almaktadır (Republic Of Türkiye Ministry Of Foreign Affairs).

4.5.1.3 Türkiye ve Hindistan İlişkileri

Türkiye ile Hindistan arasında ticaret hacmi olumlu bir şekilde devam eden artışa rağmen, ticaret dengesi Türkiye aleyhine sonuçlanmaktadır. İki ülke arasında en yüksek ticaret hacmine 2022 yılında ulaşılmıştır. 2022 yılında Türkiye'nin ihracatı, bir önceki yıla göre %25,5 artarak 1,6 milyar dolara ulaşmıştır. Hindistan'dan ithalat ise 2022 yılında bir önceki yıla göre %34,8 artarak 10,7 milyar dolara yükselmiştir.

Tablo 54: Türkiye-Hindistan ticaret verileri

Yıl	Türkiye'nin İthalatı	Türkiye'nin İhracatı
2018	7.524 Milyar dolar	1.182 Milyar dolar
2019	6.635 Milyar dolar	1.165 Milyar dolar
2020	4.830 Milyar dolar	889 Milyon dolar
2021	7.935 Milyar dolar	1.305 Milyar dolar
2022	10.698 Milyar dolar	1.638 Milyar dolar

Kaynak: TÜİK 2023

Yukarda verilen tabloda da görüldüğü gibi Türkiye'nin yapmış olduğu ihracat ithalattan geri kalmakta ve sonuç olarak Türkiye Hindistan ile yapılan ticarete dış ticaret açığı vermektedir (TÜİK, 2024). 2018 yılından itibaren incelenen veriler doğrultusunda ticaret açığının 2020 yılı itibariyle daha da arttığı ve 2022 yılına gelindiğinde 8.4 milyar dolara ulaştığı görülmektedir.2023 yılında toplamda 7.930 milyar dolarlık ithalata karşılık 1.643 milyar dolar ihracat yapılmıştır. Hindistan'dan ithal edilen ürünler arasında toplamda 3.34 milyar dolar ile rafine petrol ilk sırada gelmektedir. Türkiye ile Hindistan arasındaki ticaret verile göz önüne alındığında Hindistan en fazla ithalat yapılan 11. ülke olmaktadır (OEC Turkey-India, 2024).

Hindistan sermayeli 150'den fazla şirket ve kuruluş Türkiye'de faaliyet göstermektedir. M/Polypex, GMR Altyapısı, Mahindra ve Mahindra, Reliance, Ispat, Aditya Birla Grubu, Traktör ve Tarım Ekipmanları Ltd., Jain Sulama, Wipro ve Dabur bunlardan bazılarıdır. Hindistan'a doğrudan yatırım yapan ülkeler arasında Türkiye 41. sırada yer almaktadır.

Türkiye, Nisan 2000- Nisan 2014 arasındaki tarihte Hindistan'a yapmış olduğu doğrudan yatırım miktarı toplam 87.18 milyon ABD Dolarıdır.

4.5.1.4 Türkiye ve Çin İlişkileri

Türkiye Cumhuriyeti ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında 1971 yılında diplomatik ilişkiler kurulmuştur. İki ülke arasındaki ikili ilişkiler, her iki ülkede de serbestleşme süreciyle eşleşen 1980'lerden bu yana giderek ilerlemekte. İkili ilişkiler 2010 yılında "stratejik iş birliği" statüsüne yükseltilmiştir.

Tablo 55: Türkiye-Çin ticaret verileri

Yıl	Türkiye'nin İthalatı	Türkiye'nin İhracatı
2018	21.506 Milyar dolar	3.078 Milyar dolar
2019	19.129 Milyar dolar	2.726 Milyar dolar
2020	23.042 Milyar dolar	2.866 Milyar dolar
2021	32.238 Milyar dolar	3.363 Milyar dolar
2022	41.354 Milyar dolar	3.282 Milyar dolar

Kaynak: TÜİK 2023

Türkiye'nin Çin'den yaptığı ithalat miktarı Çin'e yapmış olduğu ihracat miktarından geri kalmaktadır, bunun sonucu olarak Türkiye karşılıklı yapılan ticarete dış ticaret açığı vermektedir (TÜİK, 2024). Yapılan ticaret karşılıklı olarak her geçen yıl daha da artmaktadır. Çin'in Türkiye'den 2023 yılında yapmış olduğu 3.308 milyar dolarlık ithalat onu Türkiye'nin en büyük 17 ci ihracat destinasyonu haline getirmekteyken, Türkiye'nin yapmış olduğu toplamda 44 milyar dolarlık ithalat Türkiye'yi Çin'in en büyük 27 ci ticaret partneri yapmaktadır. Aynı zaman da Çin 2023 yılında yapılmış olan 44.982 milyar dolarlık ithalat ile Türkiyeden fazla ithalatın yapıldığı ikinci ülkedir (OEC Turkey-China, 2024).

Çin ve Türkiye'nin ikili ticareti 2021 yılına kadar toplam 35,9 milyar ABD Doları teşkil etmiştir. 2023 yılı itibariyle ise Çin, Rusya'dan sonra Türkiye'nin ikinci büyük ithalat ortağı konumundadır. Türkiye Kuşak ve Yol Girişimi programının hem güzergahlarından birisi hem de aktif üyeleri arasında bulunmaktadır ve bu kapsamda 2022 yazına kadar projeye toplamda 4 milyar dolar yatırım yapmıştır. Türkiye'nin yapmış olduğu yatırımlar toplam proje yatırımlarını %1.3 nü oluşturmaktadır. Çin Halk Bankası, Haziran 2019'da Türkiye

ekonomisini desteklemek amacıyla 1 milyar dolar fon aktarmıştır (Karakaya ve Kandemir, 2019).

4.5.1.5 Türkiye ve Güney Afrika İlişkileri

Türkiye'nin Sahra altı Afrika'da ana ticaret ortağı Güney Afrika Cumhuriyeti'dir. Türkiye'nin Güney Afrika Cumhuriyeti ile yaptığı ticaret, Sahra altı Afrika ülkeleriyle yaptığı toplam ticaretin yaklaşık %18'ini oluşturmaktadır. 2019 yılında iki ülke arasındaki ticaret hacmi 1.3 milyar ABD Doları, Türkiye'nin 552.5 milyon dolar değerindeki mal ihracatı ve 757,5 milyon dolarlık mal ithalatı ile gerçekleşmiştir.

Tablo 56: Türkiye- Güney Afrika ticaret verileri

Yıl	Türkiye'nin İthalatı	Türkiye'nin İhracatı
2018	1.381 Milyar dolar	554 Milyon dolar
2019	757 Milyon dolar	552 Milyon dolar
2020	887 Milyon dolar	575 Milyon dolar
2021	1.192 Milyar dolar	861 Milyon dolar
2022	1.586 Milyar dolar	1.716 Milyar dolar

Kaynak: TÜİK 2023

2022 yılı dışında diğer yıllarda yapılan ticaret verileri incelendiğinde Türkiye'nin Güney Afrika ile yapılan ticaret sonucu dış ticaret açığı verdiği görülmektedir. 2022 yılında ise Türkiye 130 milyon dolar dış ticaret fazlası vermiştir (TUİK, 2024). Güney Afrika Cumhuriyeti ile yapılan ticaret diğer BRİCS üyeleri ile yapılan ticaretle kıyaslandığında hacim olarak oldukça azdır. Bunun başlıca nedenleri arasında coğrafi konum yer almaktadır. 2023 yılında yapılmış olan ticaret verileri doğrultusunda Güney Afrika 777 milyon dolar ile Türkiye'nin en fazla ihracat yaptığı ülkeler arasında 35. Sırada yer almakta. Türkiye'nin yapış olduğu 1.164 milyar dolarlık ithalat onu Güney Afrika'nın en büyük 25. Ticaret partneri yapmaktadır. Türkiye'nin ithal ettiği ürünler arasında ilk sırada 563 milyon dolar ile altın gelmektedir (OEC Turkey-South Africa , 2024).

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde 70'den fazla Türk şirketi faaliyet göstermektedir. Güney Afrika Cumhuriyeti'ne yapılan Türk yatırımların değeri 600 milyon ABD Dolarını aşmıştır. Bu yatırımların çoğu madencilik ve tekstil endüstrisinde yoğunlaşmıştır (Republic Of Türkiye Ministry Of Foreign Affairs, 2023)

4.5.1.6.Türkiye ve BRİCS Plus ilişkileri

Türkiye ile BRİCS PLUS ülkeleri arasındaki ticaret rakamlarına bakıldığında ticaret dengesinin Etiyopya ve İran ile yapılan ticarete Türkiye'nin dış ticaret fazlası verirken, diğer BRİCS ülkeleri ile yapılan ticarete ise dış ticaret açığı verdiği görülmektedir. BRİCS PLUS ülkeleri arasında Birleşik Arap Emirlikleri ile yapılan ticaret diğerlerinden hacim olarak daha büyük olmasıyla öce çıkmaktadır. Coğrafi konumu ve ihracat kalemlerinin genellikle tarım ürünleri olması nedeniyle Etiyopya ile yapılan ticaret ise diğer BRİCS ülkelerinden hacim olarak geri kalmaktadır. Tablo 57 de 2023 yılı içerisinde BRİCS PLUS ülkeleri ile yapılan karşılıklı ticaret verileri yer almaktadır.

Tablo 57: Türkiye-BRİCS Plus ticaret verileri

BRİCS Plus üyesi	Türkiye'nin İhracatı	Türkiye'nin İthalatı
Mısır	3.339 milyar \$	3.664 milyar \$
Etiyopya	307 milyon \$	37.3 milyon \$
İran	3.314 milyar \$	2.180 milyar \$
Suudi Arabistan	2.620 milyar \$	3.037 milyar \$
B.A.E.	8.593 milyar \$	11.5 milyar \$

Kaynak: TÜİK 2023 verileri ile hazırlanmıştır.

Mısır ile olan 2023 ticaret verileri incelendiğinde Türkiye, 2023 yılında Mısır'a 3.339 milyar dolar ihracat yaparken, Mısırdan 3.664 milyar dolarlık ithalat yaptığı görülmektedir. TÜİK verileri doğrultusunda Mısır'la yapılan ticaret sonucu Türkiye'nin dış ticaret açığı verdiği görülmektedir. Son 5 yılda Türkiye'nin Mısır'a ihracatı yıllık bazda %55,9 oranında artarak 2017'de 291 milyon dolardan 2022'de 3.339 milyar dolara yükselmiştir. 2024 Ocak-Mayıs ayları arasında yapılan toplam ithalat ise 1.8 milyar dolar teşkil etmiştir (TÜİK, 2024).Bu veriler doğrultusunda Mısır Türkiye'nin en büyük 16'cı ihracat ortağıdır. Mısır açısından ise Türkiye en fazla ihracatın yapıldığı ülkedir (OEC Egypt / Turkey , 2023).

Türkiye, 2023 yılında Etiyopya'ya 307 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. Son 27 yılda Türkiye'nin Etiyopya'ya ihracatı yıllık bazda %99,6 oranında artarak 1995'te 14,4 milyon dolardan 2023'de 307 milyon dolara yükselmiştir. Türkiye'nin yapmış olduğu ithalat sınırlı kalarak 2023 yılında sadece 37 milyon dolar teşkil ederken, ana ithalat kalemleri tarım

ürünleri olmuştur. İthalat kalemleri içinde özellikle kahve öne çıkmaktadır. 2024 yılının ilk 5 ayı içerisinde yapılan ithalat ise 16 milyon dolar olmuştur (TUIK, 2024). Bu veriler göz önüne alındığında Etiyopya Türkiye'nin en büyük 92'ci ihracat partneri iken, Etiyopya açısından ise Türkiye en büyük 29'cu ticaret partneri konumundadır (OEC Ethiopia / Turkey, 2023).

2023 yılında Türkiye'den İran'a 3,314 milyar dolar değerinde ihracat gerçekleşmiştir. Buna karşı olarak 2.18 milyar dolar ithalat yapılmıştır ve sonuç olarak 2023 yılında Türkiye 1.1 milyar dolar ticaret fazlası vermiştir. 1995 yılından bu yana Türkiye'nin İran'a ihracatı yıllık bazda %72,6 oranında artarak 266 milyon dolardan 2023'de 3,314 milyar dolara yükselmiştir. 2024 yılının ilk 5 ayında gerçekleşen ithalat ise 959 milyon dolar teşkil etmiştir (TUIK, 2024). 2023 yılında İran'dan ithal edilen mallar arasında 739 milyon dolar değer ile ham alüminyum ilk sırada yer almıştır. Türkiye 3,314 milyar dolar ile İran'ın en büyük 2'ci ticaret partneri olurken, İran ise Türkiye'nin en büyük 22'ci ticaret partneridir (OEC Iran / Turkey , 2023).

Suudi Arabistan ile Türkiye arasında 2023 yılında gerçekleşmiş olan ticaret verileri incelendiğinde ise Türkiye'nin 2.6 milyar dolar ihracat, 3.037 milyar dolar ise ithalat yaptığı görülmektedir. 2024 Ocak-Mayıs ayları arasında yapılmış olan toplam ithalat ise 1.051 milyar dolar teşkil etmiştir (TUIK, 2024). 2023 yılı ticaret verileri çerçevesinde Türkiye Suudi Arabistan'ın en büyük 24'cü ticaret ortağı iken Suudi Arabistan Türkiye'nin 52'ci büyük ticaret partneridir (OEC Saudi Arabia /Turkey, 2023).

Birleşik Arap Emirlikleri ile yapılan ticaret 2023 yılında 8.5 milyar dolar ihracat ve 11.5 milyar dolar ithalat şeklinde gerçekleşmiştir. Gerçekleşen ticaret sonrası Türkiye 2.9 milyar dolar ticaret açığı vermiştir. Yapılan ithalatın 3.41 milyar dolarını ham altın teşkil etmiştir. 2024 yılının ilk 5 aylık döneminde Birleşik Arap Emirlikleri'nden yapılan toplam ithalat ise 2.573 milyar dolar teşkil etmiştir (TUIK, 2024). Türkiye açısından Birleşik Arap Emirlikleri ticaret hacmi açısından en büyük 13'cü ticaret ortağı olurken Türkiye ise Birleşik Arap Emirlikleri'nin en büyük 19'cu ticaret ortağıdır (OEC United Arab Emirates / Turkey, 2023).

4.5.2 Türkiye'ye Potansiyel Etkileri

BRİCS üyeleri ile karşılaştırıldığında, Türkiye'nin bu gruba dahil olup olamayacağı çok

önemli bir sorudur. Bu ülkeler, gelecekte daha da güçlenmek ve küresel düzende etkilerini artırmak için genişlemeyi seçecek ve kendisi ile benzer potansiyelleri barındıran daha fazla ülkeyi bünyesine dahil edecektir. Türkiye hem ekonomik performansı hem de stratejik öneme sahip coğrafi konumu nedeniyle BRİCS üyeleri tarafından dikkate alınacak bir ülkedir. BRİCS topluluğunun Avrupa Kıtasında henüz hiçbir üyesi yoktur, bu nedenle Türkiye BRİCS için önemlidir.

Yeni katılan ülkelerle olan coğrafi yakınlık üye olması taktirinde ticareti olumlu yönde etkileyecektir. 2024 yılıyla üye olan ülkelerden İranla sınırın bulunması, Mısır ile yapılan deniz ticaretinde 3 cü bir ülkenin olmaması ve S. Arabistan ile olan yakınlık ekonomik arenada Türkiye'nin elini güçlendirmektedir.

BRICS üyesi olmak, Türkiye'ye büyük fayda sağlayacaktır. Topluluğun lideri konumunda bulunan Çin ile Türkiye'nin önemli ticari ve ekonomik ilişkileri bulunmaktadır. Türkiye'nin uluslararası topluluğa katılımı, ülkenin ticaretini önemli ölçüde artıracaktır. Özellikle şu anda, Türkiye Doğu Asya'da çok az etkiye sahip ve çok az ticaret yapmaktadır. Topluluğa dahil olmak ve Çin ile ticari ilişkileri geliştirmek, Türkiye'nin Doğu Asya'daki sınırlı ticaretini genişletmesine yol açacaktır (Adil, 2024).

Aynı şekilde, Türkiye'nin Brezilya ve Güney Afrika ile olan mevcut ticareti yetersizdir. Türkiye'nin olası üyeliği, Türk ticaretini artıracak ve ticari ve ekonomik ilişkileri geliştirecektir. Politik etkinlik, BRİCS topluluğunun Türkiye'ye olabilecek potansiyel katkılarından biridir. Türkiye, diğer ülkelerle birlikte hareket edecek ve küresel ilişkilerde birbirini destekleyecektir. Çin ve Rusya gibi güçlü ülkelerin desteğini almak, Türkiye'yi küresel arenada daha güçlü bir konuma getirecektir. Gruplar halinde iş birliği yapmak, Türkiye'nin küresel düzende politik gücünü de artıracaktır. Sonuç olarak, Türkiye'nin BRICS topluluğuna üye olması, ülkenin etkinliğini artıracak ve önemini artıracaktır.

Bir kuşak bir yol projesi kapsamında Türkiye ticaret ortaklarını çeşitlendirerek Avrupa kıtasına olan ihracata bağımlılığını azaltacaktır. Türkiye AB gümrük birliği ülkesi olması Çinli şirketler için ülkeyi daha cazip bir hale getirmektedir. Avrupa 2014 ten itibaren siyasi sebeplerden dolayı ticaret güzergahını Rusya üzerinden değil Türkiye üzerinden geçirmek istemektedir. Bu bağlamda Bir Kuşak Bir Yol projesi AB ülkeleri için gereken imkanları sağlamaktadır.

Batı odaklı ticaret modelinden Pasifik Eksenli modele geçiş Türkiye için uzun vade de olumlu etkiler sağlayacaktır. Genel refah etkilerinin yanı sıra Bir Kuşak Bir Yol projesi olumsuz çevresel etkilerini de azaltacaktır (Bora, 2017).

Resmi olarak başvuruda bulunan ülkelerden üyelik statüsü kazanacak olanlarla ilerleyen yıllarda karşılıklı ticaretin artacağı muhtemeldir ve bu Türkiye ekonomisine olumlu bir katkıda bulunacaktır.

Batının özellikle ABD'nin Çin'le olan ilişkilerinin ve ilerleyen yıllarda Çine yapılabilecek olası yaptırımların tüm BRİCS ülkelerini ekonomik olarak etkileyeceği ve ilaveten özellikle AB'nin Rusya'ya uygulanan yaptırımların ilerleyen yıllarda kapsamının artırılarak BRİCS topluluğuna yapılacak bir yaptırım haline getirmesi Türkiye'nin topluluk üyesi olarak bu yaptırımlara maruz kalacağı anlamına gelmektedir. Türkiye'nin ticaret partnerleri incelendiğinde AB ülkelerinin oldukça büyük oranlara sahip olduğu görülmektedir, bu ülkelerin ticari bir yaptırım uygulaması Türkiye'nin dış ticaretini negatif yönlü etkileyerek ekonomik krize neden olabilir.

Türkiye Batı öncülüğündeki küresel düzene karşı bir denge unsuru olarak tanımlanan BRICS'e üye olması durumunda, Avrupa Birliği'ne (AB) katılmaktan ve 27 üyeli bloğun tek pazarından yararlanmaktan daha da uzaklaşabilir (Vohra 2024).

Türkiye hala dış ticaretinin çok büyük kısmını dolar ve Euro ile yapmaktadır. İhracatın %42 si dolar, %49 ise Euro ile yapılırken, ithalatın %60 ı dolar, %32 si Euro cinsinden yapılmaktadır. Türk Lirası ile yapılan ihracat %4.5, ithalat ise %5.2 seviyelerinde kalmaktadır (TÜİK). BRİCS üleşkelerinin ilerleyen yıllarda aralarındaki ticareti yeni bir ortak para birimi cinsinden yapması durumunda Türkiye ekonomisi bundan oldukça etkilenecektir. Özellikle BRİCS ülkeleri arasında Türkiye'nin en büyük ticaret partnerlerinden Rusya ve Çinin bulunması bu durumu daha da karmaşık hale getirmektedir.

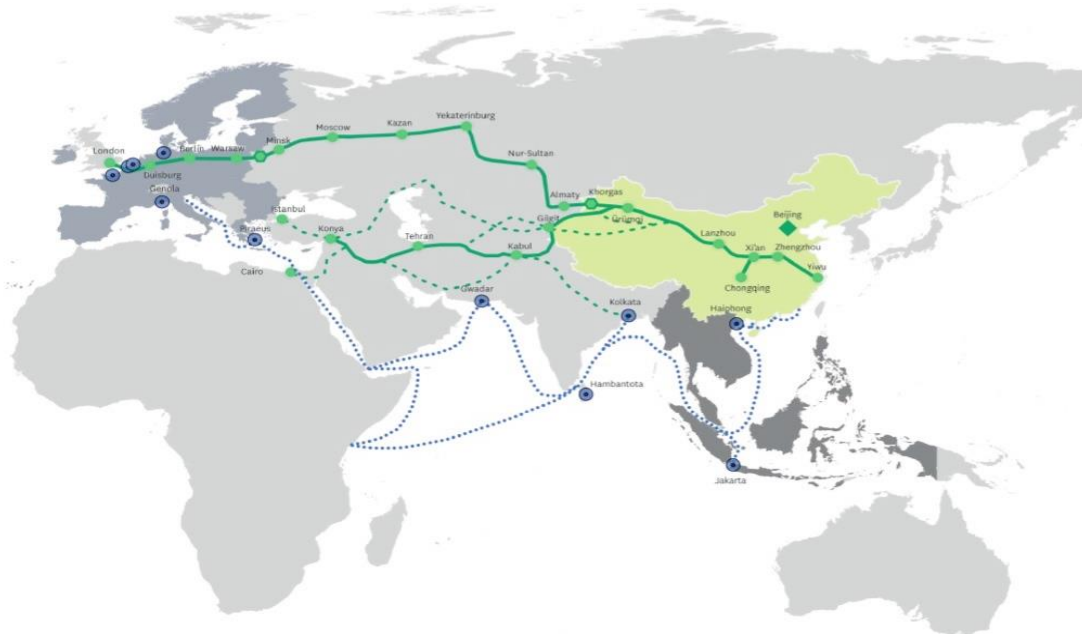
4.5.3.BRICS 'e Potansiyel Etkileri

Çok sayıda çevre, Türkiye'nin son zamanlarda ekonomik anlamda atılım yapması ve hızlı ekonomik büyümesini sürdürmesi için övgüde bulunmaktadır. Ek olarak, Türkiye, BRICS üyesi ülkelerle güçlü ticari ilişkileri vardır. Türkiye'nin BRICS üyesi olması her iki taraf için de faydalı olacaktır.

Türkiye'nin Avrupa Birliği ile imzalamış olduğu anlaşma BRICS grubu üyeleri açısından malların Avrupa pazarına girmesini kolaylaştırmakta ve ticari olarak her iki tarafa da fayda sağlamaktadır.

Çin şu anda dünyanın ikinci büyük ekonomisi ve dünyanın en büyük ürün ihracatçısıdır. Çin'in üretim potansiyeli ve ihracatı son 20 yılda oldukça arttı. Çin, mallarını güvenli bir şekilde taşımak için yeni rotalar aramakta. Türkiye'nin topluluğa katılması halinde, Çin yeni ipek yolu projesinin gerçekleşmesinde Türkiye'nin desteğini almış olacaktır. Çin için Türkiye jeopolitik konumu, kıtalar arası geçiş özeliği ve Kuzey Afrika'ya yakınlığı nedeniyle çok önemlidir. Proje kapsamındaki yolun Mısır ve İran'dan geçmesi konumunun yakınlığı nedeniyle Türkiye'nin önemini daha da arttırmaktadır. İran'la doğrudan sınır olması ve muhtemel en iyi güzergahın Türkiye olması anlamına gelmektedir. Şekil 'de Çin'in ihraç mallarını taşımak için yeni projesi gösterilmektedir.

Şekil 2: Çin'in Yeni İpek Yolu Projesi

Kaynak:<https://geopolitique.eu/en/articles/understanding-the-new-silk-roads-of-energy/> Erişim

Tarihi:29.06.2024

Türkiye ayrıca Güney Afrika için de oldukça büyük önem arz etmektedir. Güney Afrika, Orta Doğu, Balkanlar ve Merkez Asya ile çok az ticaret yapmaktadır. Türkiye'nin üyeliği, Güney Afrika'nın bu bölgelerde ticaret yapmasını kolaylaştıracaktır. Bu üyelik ayrıca Türkiye ve Güney Afrika arasındaki ticareti geliştirecektir. Güney Afrika ve Türkiye çok çeşitli ürünlerle ticaret yapmaktadır. Bu nedenle Türkiye ve Güney Afrika, ticarete rekabetçi ülkelerden ziyade tamamlayıcı ülkeler haline gelmektedir (Istepanov, 2018).

Sonuç

Çalışmanın asıl amacı değişmekte olan dünya düzeninde güçlü bir aday olarak ortaya çıkan BRİCS grubu üyelerinin ekonomik performanslarının yakından incelenmesidir. Başlangıçta Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin dördlüsünden oluşan kuruluşa sonradan Güney Afrika'da eklenmiş ve BRİCS beş ülkeli bir yapı halini almıştır. 1 Ocak 2024 itibariyleyse İran, Suudi Arabistan, Mısır, Etiyopya ve Birleşik Arap Emirlikleri resmi olarak BRİCS grubu üyesi olmuşlardır. Güçlü ekonomilerden oluşan BRİCS'in dünyayı tek kutupluluktan çok kutupluluğa sürüklediği görülmektedir.

BRİCS üyesi ülkelerin kalkınma bankalarının birbirlerine kendi para birimleri üzerinden kredi vermesi üzerine yaptıkları anlaşma, hem dolarsızlaşma için, hem de Amerika Birleşik Devletleri'nin hegemonyasına karşı çıkmak ve ABD dolarına olan bağımlılıklarını azaltmak için bir diğer önemli gelişmedir. Topluluğun en büyük ekonomik gücü olan Çinin son yıllarda yapmış olduğu ticaretin çoğunun dolar yerine kendi ulusal parası ile yapması, BRİCS ülkelerinden gelen yatırımların büyük kısmının renminbi cinsinden olması topluluğun dolarsızlaşma yolunda ciddi adımlar attığını göstermektedir. BRİCS'in ekonomi liderleri, ABD'nin direncini kırmak için gerekli önlemleri alarak çeşitli çözümler geliştirmektedir. Bu bağlamda, yükselen yeni güçler olarak da nitelendirilebilecek BRİCS ülkeleri ve bu ülkelerin birbirleriyle olan ilişkilerinin, ABD'nin zayıflayan hegemonyası nedeniyle dünyanın kaderini belirleyeceği söylenilebilir.

BRİCS topluluğu genel olarak G7 ile kıyaslanmaktadır. 2018 yılı itibariyle BRİCS ülkelerinin küresel ekonomideki payları SAGP açısından G7 ülkelerinin toplam payını aşmıştır. 2023 yılında BRİCS ülkeleri dünya ekonomisinin %34 nü oluşturarak ekonomik olarak kendini kanıtlamıştır. Yeni ülkelerin katılımıyla bu oranın ilerleyen yıllarda daha da artacağı tahmin edilmektedir.

BRİCS ülkeleri arasında kreditör ülkelerin bulunması ve bu ülkelerin kredi imkanları sağlamaları BRİCS in küresel arenadaki ekonomik ve politik gücünü daha da arttırmaktadır. Çin, BAE ve Suudi Arabistan dünyanın en büyük kreditörlerinden bazılarıdır. Bu ülkelerin sağlamış olduğu kredilerden hem BRİCS üyeleri hem de topluluk üyesi olmayan ülkeler yararlanmaktadırlar. BRİCS ve NDB üyesi olan ülkelerin kredi için hiçbir önkoşul

gerekmeksizin krediye ulaşabilmesi ilerleyen yıllarda daha fazla ülkenin topluluk ve banka üyesi olacağını göstermektedir. İran ve Mısırın 2024 yılında çekmiş olduğu finansmanın çoğunun BRİCS ülkelerinden olması, bu ülkelerin üyeliklerinin artılarından sadece biridir. İlerleyen yıllarda NDB kredilerinin dolar yerine BRİCS para birimi ile verilmeye başlanması durumunda doların hegemonyasının sarsılması oldukça muhtemeldir.

BRİCS, ekonomik güç yanında siyasi olarak güçlenerek uluslararası politikada söz sahibi olmak için bir alternatif olarak öne çıkmaktadır. Bu grup, üyeleri arasında anlaşmazlıklar ve ülke içinde sorunlar olmadığı sürece olası bir senaryodur. BRİCS'in şu anda sahip olduğu özellikleri geliştirmesi, üye ülkelerin ekonomik olarak ilerlemesine yardımcı olacaktır. Bu, BRİCS'e üye olan ülkelerin “Yükselen güç” olarak adlandırılmasında haklılık payı olduğunu göstermektedir.

BRİCS üyesi ülkelerin kendi iç sorunlarını çözerek ve uluslararası düzeydeki gelişmelere alternatifler sunarak, çözüm süreçlerine katkıda bulunması mümkün olacaktır. BRİCS, tek kutuplu bir dünya sistemi yerine uluslararası sorunlara kalıcı ve makul çözümler üreten çok kutuplu bir dünya düzenine geçişi mümkün kılacaktır. Belirli aralıklarla ortak hareket etmek için zirveler yapan BRİCS üyeleri, dünya politikasında daha fazla söz sahibi olmak için tüm dünyaya kendilerini göstererek oyunda olduğunu kanıtlamaktadır. BRİCS, siyasi konular dışında sanayi, finans, eğitim ve sosyokültürel alanlarda güçlenmek arzusundadır.

BRİCS 'in elde edeceği başarıların diğer benzer kuruluşlar için bir model oluşturacağı da uluslararası alanda beklenmektedir. Bu noktada BRİCS, küresel organizasyonlara liderlik edebilecek ve yeni ülkelerin katılmasıyla etki alanını genişletebilecek bir potansiyele sahiptir.

BRİCS'in başarısı, Çin'in küresel düzeyde üstlendiği ABD'i geçerek dünyanın en büyük ekonomisi olma görevi yerine getirme oranına bağlıdır. Çin, dünya tarihinde görülmemiş bir hızla büyümekte ve halkının yaşam kalitesini hızla yükselmektedir. Çin hükümeti, özellikle Soğuk Savaş sonrası süreci iyi değerlendirmiş ve bu süreçte meydana gelen değişiklikleri iyi inceleyerek önemli bir avantaj elde etmiştir. Soğuk Savaş sonrası uygulanan politikalar, günümüzde Çin'in hızlı büyümesini ana nedenidir. Çin, BRİCS ve dünya ekonomisinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

BRİCS üyelerinin hemen hepsinde önemli sorunlar mevcuttur. Çin ve Rusya'nın nüfus artış hızının düşük olması nedeniyle istihdam açığının oluşmasına karşın bazı ülkelerde ise tam tersi, yaşlanan nüfus nedeniyle ilerleyen yıllarda çalışan nüfus kıtlığının olması gibi farklı senaryolar söz konusudur. COVID-19 salgını sonrası toparlanma hızlarının düşüklüğü, 2022 yılından beri devam eden Rus-Ukrayna savaşı, gelir dağılımındaki ciddi adaletsizlikler, enflasyon oranlarının yüksekliği ve oynaklığı, reel faizlerin yüksek olması gibi sorunlar, BRİCS üyesi ülkelerin küresel rekabette en büyük dezavantajı oluşturacak göstergeler olarak ortaya çıkmakta.

Gelinen noktada ABD'ye rakip olarak ortaya çıkan ve dünya siyasetinde önemli bir rol oynayan ülkelere dönüşen BRİCS, dünya ekonomisinde liderlik etme potansiyeline sahiptir. Bu ve benzeri oluşumların sayısının artması şüphesiz küresel ekonomide dengeleri önemli ölçüde değiştirecektir. BRİCS ülkeleri arasındaki uyum sürecinin devamlılığı ekonominin ve dünya siyasetinin ılımlı bir havada devamını sağlayacakken, olası anlaşmazlıklarda dünyayı yeni krizlere sürükleyeceği açıktır.

Birçok farklı dinamik, BRİCS üyesi ülkelerin ekonomik büyümesini etkilemiştir. Rusya'nın petrol ve doğalgaz gibi enerji kaynaklarına sahip olması, Rusya'nın ekonomik büyümesinde önemli bir rol oynarken, Hindistan'ın ekonomik büyümesindeki en önemli faktör bilgi ve yazılım teknolojisi ihracatıdır. Bu nedenle, Rusya'nın ekonomisinin dünya çapındaki petrol krizlerinden ve enerji piyasasındaki fiyat değişimlerinden etkilendiği söylenebilir. Güney Afrika'nın zengin yer altı madenleri, ülkenin ekonomik büyümesini etkilemiştir. Bu nedenle, altına olan talebin arttığı bir dönemde en büyük altın üreticisi olan Güney Afrika ekonomisi olumlu bir şekilde etkilenmiştir. Ucuz işgücü, ucuz enerji ve yüksek ihracat ile Çin, üretime dayalı bir ekonomik büyüme politikası uygulamıştır. İhracata dayalı büyümesi ile öne çıkan Brezilya, Çin'e benzer şekilde davranmış ve yeni ihraç pazarlarına yönelik politikalar geliştirmiştir. Genel olarak, ülkelerin ekonomik büyümelerinin bir dizi nedene dayanmasına rağmen, Hindistan, Rusya ve Brezilya, demokratik ve politik istikrar arasındaki ilişkinin benzer olduğunu göstermiştir. Ekonomik büyüme oranları, bu ülkelerde demokratik ve politik istikrar olduğu veya geliştiği zamanlarda artmıştır. Çin'de, ekonomik büyüme ile demokratik ve politik istikrar arasında az da olsa bir korelasyon olduğu görülürken, Güney Afrika'da böyle bir korelasyon mevcut değildir.

BRİCS PLUS kapsamında yeni katılan ülkelerin gelişmekte olan ülkeler olması ve yakın coğrafyada bulunmaları dikkat çekmekte. İran, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin büyük petrol ve doğal gaz yataklarına sahip olması BRİCS grubu ülkelerinin ilerleyen yıllarda dünya petrol fiyatlarını kontrol edebileceği anlamına gelmektedir. Potansiyel yeni üyelerden bazılarının dünyanın önde gelen petrol ve doğalgaz üreticisi olması, bu ülkelerin topluluk üyesi olması takdirinde dünya enerji piyasasındaki hakim gücüm BRİCS olacağını göstermektedir. Potansiyel üye ülkelerden OPEC üyelerinin topluluğa dahil olması durumunda dünya petrol piyasasındaki hakim gücün BRİCS in bir alt kuruluşu olacağını göstermektedir.

Bunun dışında yeni katılan ülkelerin aralarındaki sorunlar ilerleyen yıllarda iş birliği aşamasında sorunlar yaratabilir. İran ve Suudi Arabistan arasındaki rekabete ek olarak Mısır ve Etiyopya'nın Nil nehri üzerindeki hak iddiası oldukça sıcak ve dikkat gerektiren konulardır. Bu ülkeler arasındaki olası sorun BRİCS işleyişinde aksaklıklara neden olabilir.

Türkiye'nin BRİCS ülkelerinin bazıları ile oldukça önemli ticari ilişkilere sahip olması topluluğun sıradaki adayları arasında ülkeyi ön sıralara koymakta. Üye ülkelerle olan karşılıklı ilişkilerin derin olması ve coğrafi yakınlık gibi etkenler göz önüne alındığında Türkiye'nin üyeliği oldukça muhtemel görünmektedir. Topluluğa üye statüsü kazanması hem BRİCS hem de Türkiye açısından oldukça faydalı olacaktır. Topluluk üyelerinden bazılarının AB ve ABD ile olan ilişkileri göz önüne alındığında bu ülkeler nedeniyle BRİCS topluluğuna yapılacak yaptırım Türkiye'nin üye olması takdirinde Türkiye'yi de ekonomik olarak etkileyecektir. Diğer taraftan bakıldığında ise AB ile yıllarca süren üyelik sürecinin sonuç vermemesi, Çin ve Rusya'nın topluluğun en önemli üyelerinden olması BRİCS'i Türkiye açısından oldukça mantıklı kılmaktadır. Gelişen ve dünyada etkisini arttıran asyanın başını çektiği bir bloğun parçası olmak Türkiye'ye ekonomik olarak büyük katkısı olacaktır.

Çalışma kapsamında yapılan gözlemler sonucunda, oldukça yüksek büyüme oranlarına sahip gelişmekte olan ülkeleri bünyesinde barındırması ve dünyanın en büyük ekonomilerinden bazılarının üye olması BRİCS topluluğunun ilerleyen yıllarda daha da güçlü bir aktör olarak batının karşısında yer alacağını, dünya ekonomik ve siyasi arenasında söz sahibi olacağını göstermektedir. Birçok ülkenin üyelik için başvurması ve ilerleyen yıllarda bu ülkelerin bazılarının üyelik statüsü kazanması topluluğun etki alanını genişleteceğinin bir kanıtıdır. Türkiye'nin böyle bir topluluğun parçası olması ticari açıdan pozitif bir etki doğurarak

ilerleyen yıllarda ekonomik olarak fayda sağlayacaktır. Güçlü ülkelerin içinde bulunduğu bir topluluğun parçası olmak Türkiye'nin elini dünya siyasi arenasında da güçlendirecektir.

Kaynakça

- ADAÇAY Rana, GÜNSOY Bülent, ÖZSOY Ceyda, “*Kalkınma ve Sanayileşme Stratejileri*,” Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2018, ss.67-98.
- Africa News. “*BRICS expansion: five countries join ranks*”, 2024, <https://www.africanews.com/2024/01/02/brics-expansion-five-countries-join-ranks/> (09.02.2024).
- African Development Bank, “*Ethiopia Economic Outlook*.”, 2024, <https://www.afdb.org/en/countries/east-africa/ethiopia/ethiopia-economic-outlook#:~:text=Growth%20is%20projected%20at%206.7,15.4%25%20in%202024%2F25.> (04.03.2024).
- AHLUWALIA Montek S., “Economic Reforms in India Since 1991: Has Gradualism Worked?”, *Journal of Economic Perspectives*, 2006, ss.67- 88.
- ARAPOVA Ekaterina, “The BRICS, Global Governance, and Challenges for South–South Cooperation in a Post-Western World”, *Sage Journals*, 2019, (26.01.2024).
- ASLANOĞLU Volkan ve ÖZTÜRK Büşra, “Suudi Arabistan’ın Rafinerileri ve Petrol ürünleri Ticareti”, ORSAM.
- BASU. “A short history of India's economy, United Nations University”, *WIDER Working*, 2018, ss.124, (19.12.2023).
- BHAT T.P., “*Structural Changes in India’s Foreign Trade*.” Institute for Studies in Industrial Development <https://isid.org.in/wp-content/uploads/2022/09/WP144.pdf>, 2012, ss.14-23, (18.11.2023).
- BİSWAS Rajiv, “*Reshaping the Financial Arthitektur for Development Finance: The new development banks*.”, LSE Global South Unit Working Paper Series. <https://eprints.lse.ac.uk/61120/>, 2023, ss.7-10 (10.12.2024).
- BLOODGOOD Laura, “Competitive conditions for foreign direct investment in India”. https://books.google.com.tr/books?id=hMIO-FZXCYEC&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false Diane Publishing, 2007, ss. 2.1-2.22 (09.11.2023).

- BOATA Ana, “*India A rising star.*”, Allianz SE., 2023, https://www.allianz.com/en/economic_research/insights/publications/specials_fmo/india-economy.html, (10.12.2023).
- BRICS First Summit, *First Summit: Joint Statement of the BRICS Countries Leaders*, 2009, <http://brics5.co.za/about-brics/summit-declaration/first-summit/>. (03.12.2023).
- BRICS Fourth Summit, *Fourth BRICS Summit: Delhi Declaration*, 2012, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/120329-delhi-declaration.html> . (05.12.2023).
- BRICS Second Summit. “*2nd BRIC Summit of Head of State and Government: Joint Statement*”, 2010, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/100415-leaders.html>, (03.12.2023).
- BRICS Third Summit, “*Sanya Declaration*”, 2011, <http://www.brics.utoronto.ca/docs/110414-leaders.html>. (05.12.2023).
- BROMBERG Michael, “De-Dollarization: What Is It, and Is It Happening?” *Investopedia*, <https://www.investopedia.com/what-is-de-dollarization-7559514> 2023, (02.01.2024).
- CARMODY Padraig, “Between Globalisation and (Post) Apartheid: The Political Economy of Restructuring in South Africa”, *Journal of Southern African Studies*, DOI: 10.1080/03057070220140694. ss. 255-275, 2022.
- CHOELHO Rodrigo Durão, “Global South considers increasing de-dollarization, but Trump wants to punish those who reduce dependence on US currency”. *Brasil de Fato*, 2024, <https://www.brasildefato.com.br/2024/05/29/global-south-considers-increasing-de-dollarization-but-trump-wants-to-punish-those-who-reduce-dependence-on-us-currency>, (04.02.2024).
- COHEN Patricia, “Russia’s Economy Is Increasingly Structured Around Its War in Ukraine”. *The New York Times*, <https://www.nytimes.com/2023/10/09/business/economy/russia-economy-ukraine-war.html>, (21.02.2024).
- CONING Cedric, “*The BRICS and Coexistence: An alternative vision of World order*”, 2015, ss.25-49.
- Connolly, “*Effects of the Ukraine Crisis on the Russian Economy. European Leadership Network*”, 2017, <http://www.jstor.com/stable/resrep06731>, (20.12.2023).

- COOKSON Gardon, “*The World in 2050: Beyond the BRICs: A broader look at emerging market growth prospects*”, PricewaterhouseCooper, (12.12.2023).
- CROLL Elisabeth, “*Women and The New Peasant Household Economy in China*”, http://www.bondy.ird.fr/pleins_textes/pleins_textes_4/colloques/17962.pdf, 2006, ss.405-418, (22.11.2023).
- ÇEŞTEPE Hamza, “*Ticari ve Finansal Açıklığın Ekonomik Büyüme Üzerine*”. ss. 2-8.
- DAKA İran Masası, “*Petrol ve doğalgaz, İran, Trading Economics*” <https://www.dakairanmasasi.com/discover-iran/sektorler/enerji/petrol-ve-dogalgaz>, (21.02.2024).
- DAL Emel Parlar, “10. Güney Afrika BRICS Zirvesi, BRICS Plus ve Türkiye”, *Anadolu Ajansı*, 2018.
- DEMİR Mehmet Ali, BRICS Ülkelerinde Ticari Dinamikler: Türkiye ile BRICS Grubu Ülkelerin Ticari Yoğunluk Analizi *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2020, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bseusbed/issue/55513/748704> s. 109-133. (03.01.2024).
- DEMİRDÖĞEN Oğuzhan, “*IMF Toplantısı Öncesinde Mısır Ekonomisinin Görünümü*”, 2023.
- DOĞAN Sinan, “Argentina's President Withdraws BRICS Application, Unveils Diplomatic Changes.” *Anadolu Ajansı*. 2023.
- Dünya Bankası, “*GDP (current US\$) - Ethiopia. World Bank Data*, 2023, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=ET> (22.11.2023).
- Dünya Bankası, *GDP (current US\$) - Egypt, Arab Rep. World Bank*, 2024, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=EG>, (17.03.2024).
- Dünya Bankası, *GDP (current US\$) - Saudi Arabia. World Bank*, 2024, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=SA>, (25.03.2024).

- Dünya Bankası, *GDP (current US\$) - United Arab Emirates. World Bank*, 2024, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=AE> (23.03.2024).
- Dünya Bankası, *GDP growth (annual %) - Brazil. The World Bank Data*, 2023, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=BR> (25.11.2023).
- Dünya Bankası, *GDP growth (annual %) - China. The World BankData*, 2023, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=CN> (25.11.2023).
- Dünya Bankası, *GDP growth (annual %) - India. The World BankData*, 2023, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=IN> (23.11.2023).
- Dünya Bankası, *Unemployment, total (% of total labor force) - Iran, Islamic Rep. World Bank*, 2024, <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?locations=IR> (26.03.2024).
- Economic Times, “*New Development Bank Appoints 4 New Vice Presidents, Allocate Roles*”, 2019, http://articles.economictimes.indiatimes.com/2015-11-26/news/68582359_1_world-bank-new-development-bank-human-resources, (20.01.2024).
- EİCHENGREEN Barry, GUPTA Poonam, “The two waves of service sector growth” *National Bureau Of Economic Research*, No. 14968, ss. 2-18.
- El Cezire Haber Ajansı, *Argentina Announces That It Will Not Join BRICS Bloc*, 2024, <https://www.aljazeera.com/news/2023/12/29/argentina-announces-that-it-will-not-join-brics-bloc>, (26.03.2024).
- ERSUNGUR Mustafa, DEMİRCİ Yusuf, “Türkiye’de Finansal ve Ticari Dış Açıklık ve Ekonomik Büyüme”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, ss. 577-601, (19.02.2024).
- FİLHO Saad, MOLLO Maria de Lourdes, “*Inflation and stabilization in Brazil: a political economy analysis. Review of Radical Political Economics*”, ss.109-135.

Financial Express, “*Indian economy up by 87% from 2014: Finance Minister*”, 2023, <https://indbiz.gov.in/indian-economy-up-by-87-from-2014-finance-minister/#:~:text=The%20Indian%20economy%20has%20experienced,US%24%20%20trillion%20in%202014>, (26.01.2024).

GAIDAR Yegor, “*Russian Reform, Gaidar Institute for Economic Policy*”, ss.1- 44.

GELB Stephen, “South Africa's Foreign Direct Investment Links with the BRIC Countries, SECO/WTI”, *Academic Cooperation Project Working Paper Series*, ss.10. (19.11.2023).

GERLACH Stefan, PENG Wensheng, “Output Gaps and Inflation in Mainland China”, *BIS*, 2006.

GHATAK, “India Needs to Create Greater Economic Opportunities for All. Economic Times,” *Policy Essay*, 2017.

Goldman Sach, “BRICs and BEYOND”, *The Goldman Sachs Group, Global Economics Department*, 2007 London.

GORSHKOV.M. “*Socio-Political And Socio-Cultural Transformations In Russia In Putin's Era.*” *Eurasian Review. Vol.1*, 2008 s.52-53. (29.11.2023).

GOUVEA Raul, “*De-Dollarization: The Harbinger of a New Globalization Architecture?*”, 2022, <https://www.scirp.org/journal/paperinformation?paperid=126841> (13.01.2024).

GÖĞÜŞ Hasan, “*Türkiye BRICS’e neden mesafeli? G20’ye alternatif mi? Yetkin Report*”, <https://yetkinreport.com/2023/09/12/turkiye-bricse-neden-mesafeli-g20ye-alternatif-mi/>, 2023, (15.03.2024).

HAVLK Peter, GHOSH Jayati, URBAN, Walraut. “Models of BRICs’ Economic Development and Challenges for EU Competitiveness,” *The Vienna Institute for International Economic Studies*, ss.359, ss.4-21, 2009.

HESHMATI Sun, “International trade and its effects on economic growth in China.” *IZA Discussion Paper* 5151, ss.5-8, 2013.

Hindustan Times, “Two new countries apply to join BRICS, will 'add value'”, *Hindustan Times*, 2022, <https://www.hindustantimes.com/world-news/two-new-countries-apply-to-join-brics-details-inside-101656406578856.html>, (15.04.2024).

- Hudson Institute, “India and the global economy”. *Observer Research Foundation*, ss.1-48, 2014.
- HUMPREY Chris, “*Developmental revolution or Bretton Woods revisited?: The Prospect of the BRICS New Development Bank and the Asian Infrastructure Investment Bank*”, Overseas development Institoton, London. ss.418, 2023, (02.02.2024).
- ISTEPANOV Aslan, “*BRICS’in Dedolarizasyon Girişimleri*”, ANKASAM, 2024, <https://www.ankasam.org/bricsin-dedolarizasyon-girisimleri/>, (28.02.2024).
- İHH İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi. “*Suudi Arabistan*”, İNSAMER, 2022, <https://www.insamer.com/tr/ulke-profil-suudi-arabistan/> (19.03.2024).
- İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi. “*Etiyopya*”, İNSAMER, 2022, <https://www.insamer.com/tr/ulke-profil-etiyopya/>. (27.03.2024).
- J.P. Morgan, “*De-dollarization: Is the US dollar losing its dominance?*”, 2023, <https://www.jpmorgan.com/insights/global-research/currencies/de-dollarization>, (15.04.2024).
- Jha. “*The Perilous Road to Market: The Political Economy of Reform in Russia, India, and China,*”, *Pluto Press*, 2002.
- KARAKAYA Kerim, KANDEMİR Aslı, “*Turkey Got a \$1 Billion Foreign Cash Boost From China in June.*” *Bloomberg*, 2019, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-08-09/turkey-got-1-billion-from-china-swap-in-june-boost-to-reserves> (03.05.2024).
- KARATAŞ Hakkı, “*Afrika’nın En Büyük İkinci Ekonomisi: Mısır*”, 2022, (29.03.2024).
- KAZEL Ercan, “*Bölgesel Coğrafya Açısından Brezilya ve Türkiye*”. *Eurasian Journal of Researches in Social and Economics*, 2018, (19.04.2024).
- KOHLİ Atul, *State and Redistributive Development in India. United Nations Research Institute for Social Development*, 2015, ss.194-226.
- Lİ Xing, “*Changing efficiency of BRICS currency markets during the COVID-19 pandemic*”, 2022, <https://link.springer.com/article/10.1007/s10644-021-09363-3>, (06.04.2024).
- Lloyds Bank, “*The economic context of China*”, 2023, https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/china/economical-context?vider_sticky=oui , (13.12.2024).

- Lloyds Bank c, “*The economic context of India.*”: https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/india/economical-context?vider_sticky=oui, (16.12.2024).
- Lloyds Bank b, “*The economic context of Russia*”, 2024, https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/russia/economical-context?vider_sticky=oui, (13.11.2024).
- Lloyds Bank d, “*The economic context of South Africa*”, 2023, https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/south-africa/economical-context?vider_sticky=oui, (27.12.2024).
- Lloyds Bank c. *India: Economic and Political Overview. The economic context of India*, 2024, <https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/india/economical-context> adresinden alındı, (13.12.2024).
- Lloyds Bank h. *United Arab Emirates: Economic and Political Overview The economic context of the United Arab Emirates*, (20.12.2024).
- LOMAN Herwin, “*Brazil’s Macro Economy, Past and Present*”, <https://economics.rabobank.com/publications/2014/january/brazils-macroeconomy-past-and-present/>, 2014.
- LU Marcus, “*Visualizing the BRICS Expansion in 4 Charts*”, 2024, <https://www.visualcapitalist.com/visualizing-the-brics-expansion-in-4-charts/>, (19.12.2024).
- Macrotrends, *China Foreign Direct Investment 1960-2024*, 2023, <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/CHN/china/foreign-direct-investment>, (10.12.2024).
- Macrotrends, *China Population 1950-2024*, 2023, https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/CHN/china/population_ (19.12.2024).
- Macrotrends, *India Foreign Direct Investment 1960-2023*, <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/IND/india/foreign-direct-investment>, (13.12.2024).

Macrotrends, *Russia Foreign Direct Investment 1960-2024*, <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/RUS/russia/foreign-direct-investment>, (16.12.2024).

Macrotrends, *South Africa Foreign Direct Investment 1960-2024*, <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/ZAF/south-africa/foreign-direct-investment>, (13.12.2024).

Macrotrends, *South Africa Imports 1960-2024*, <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/ZAF/south-africa/imports>, (16.12.2024).

Macrotrends, *UAE Inflation Rate 1960-2024*, 2024, https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/ARE/uae/inflation-rate-cpi#google_vignette, (15.12.2024).

MAU Vladimir, “Russian Economic Policy: Challenges of Growth”. *Russian Journal of Economics*, 2018, ss. 80-92, (14.12.2023).

MCDERMOTT John, “The BRICS are Expanding”, *The Economist*, 2024, https://www.economist.com/the-world-ahead/2023/11/13/the-brics-are-expanding?utm_medium=cpc.adword.pd&utm_source=google&ppccampaignID=18151738051&ppcadID=&utm_campaign=a.22brand_pmax&utm_content=conversion.direct-response.anonymous&gad_source=1&gclid=CjwK (03.01.2024).

MCDOWALL Bob, “*De-Dollarisation: Acceleration In 2024? LongFinance*”, 2024, <https://www.longfinance.net/news/pamphleteers/de-dollarisation-acceleration-in-2024/>, (02.02.2024).

MITCHENER Kris James, MA Debin, “Introduction to the special issue: A new economic history of China”, *Explorations in Economic History*, 2016, ss.1-7.

MORRISON Wayne, “China’s economic rise: History, trends, challenges, and implications for the United States”, *Congressional Research Service*, 2013, ss.2-6.

MUĞANLI Samet, “Iran’da Enerji: rezervler, üretim, Tüketim ve Kuru Schablitzki.J. “The BRICS Development Bank: A new Tool for South- South Cooperation?”, *BPC Policy Brief*, Vol.4, No.1. 2023.

MUSAKWA Mercy, ODHIAMBO Nicholas, “Foreign Direct Investment Dynamics in South Africa: Reforms, Trends and Challenges” *Arad–Economics Series*, 2019, ss.33-53.

NABİZADA Ahmad Zubair, “İran Petrol üretiminin Tarihî düşüşü”, *İRAM Center*, 2020, <https://ticaret.gov.tr/blog/ulkelerden-ticari-haberler/iran/iranin-petrol-uretimi-ve-ihracati-rakamlari>, (08.03.2024).

NAYYAR Gaurav, “The Service Sector in India’s Development”: *Cambridge University Press*, 2012, (29.11.2023).

NewsToday, *PM Modi Lauds BRICS as a Beacon of Peace and Promise*, 2016, <https://web.archive.org/web/20161018183302/http://inewstoday.net/2016/10/pm-modi-lauds-brics-as-a-beacon-of-peace-and-promise/>, (02.01.2024).

Newsweek, *Brics summit firms up plans for New Development Bank*, 2017, <https://www.newsweek.com/brics-summit-firms-plans-new-development-bank-330059?rx=us>, (02.01.2024).

O'NEILL Aaron, “Gross domestic product of Iran 2029”, STATİSTA, 2024, <https://www.statista.com/statistics/294233/iran-gross-domestic-product-gdp/>, (03.03.2024).

OECD, “*BRAZİL Yearly Trade*”, 2023, <https://oec.world/en/profile/country/bra> (18.12.2024).

OECD, “Egypt/Turkey”, OECD, 2023, <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/tur/partner/egy>, (25.02.2024).

OECD, “*Ethiopia / Turkey*”. 2023, <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/eth/partner/tur>, (11.02.2024).

OECD, “Iran/Turkey“. OECD, 2023, <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/irn/partner/tur> (22.02.2024).

OECD, “*RUSSİA Yearly Trade*” <https://oec.world/en/profile/country/rus?deltaTimeSelector1=deltaTime5&yearSelector1=2020>, (21.02.2024).

- OECD, “Saudi Arabia/Turkey”, OECD, 2023, <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/tur/partner/sau> (20.02.2024).
- OECD, “United Arab Emirates/Turkey”, OECD, 2023, <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/tur/partner/are?dynamicBilateralTradeSelector=year2022>, (26.02.2024).
- OĞUZ Orhan, “İran'ın ardından Suudi Arabistan da BRICS'e katıldı”, NTV, https://www.ntv.com.tr/dunya/iranin-ardindan-suudi-arabistan-da-bricse-katildi,v1chezsDXEe85mnOh_gREQ, (06.02.2024).
- Oxford Business Group, “Egypt”, 2023 <https://oxfordbusinessgroup.com/explore-market-research/africa/egypt>, (21.02.2024).
- Oxford Business Group. “What would BRICS expansion mean for emerging markets?” *Oxford Business Group*: <https://oxfordbusinessgroup.com/articles-interviews/what-would-brics-expansion-mean-for-emerging-markets>, (06.02.2024).
- ÖZSOYLU Ahmet Fazıl ve ALGAN Neşe. “Küresel Rekabette Yükselen Bir Güç: Çin”, TÜSİAD-Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu, 2011, https://ref.sabanciuniv.edu/sites/ref.sabanciuniv.edu/files/cinraporu_gray.pdf, (21.02.2024).
- ÖZTÜRKLER Harun, “Mısır Ekonomisinin Genel Özellikleri”, ORSAM, ss.1-6.
- PHİRİ Andrew, “*Changing efficiency of BRICS currency markets during the COVID-19 pandemic*”, 2022, SpringerLink: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10644-021-09363-3>.
- PİNGYAO Lai, “*China’s Macroeconomic Development: Stages and Nonlinear Convergence, China & World Economy*”, 2006, ss.15-29.
- PLUMMER Robert, “Argentina pulls out of plans to join Brics bloc”, BBC News, 2024.
- RAY Robert, “*Diversity in Calorie Sources and Undernourishment during Rapid Economic Growth. Economic and Political Weekly*”, 2008, ss.50-52.

Rédaction Africanews, *BRICS Expansion: Five Countries Join Ranks*, 2024, <https://www.africanews.com/2024/01/02/brics-expansion-five-countries-join-ranks/> (04.02.2024).

Republic of Türkiye Ministry Of Foreign Affairs, *Relations between Türkiye and the Republic of South Africa*, 2023, <https://www.mfa.gov.tr/relations-between-turkiye-and-the-republic-of-south-africa.en.mfa>, (04.02.2024).

Republic of Türkiye Ministry Of Foreign Affairs, *Türkiye-Rusya Federasyonu İkili İlişkileri*. 2023 <https://www.mfa.gov.tr/turkiye-rusya-siyasi-iliskileri.tr.mfa>, (04.02.2024).

RICHTER Felix. “*The Rise of the BRICS*”, *STATİSTA*, <https://www.statista.com/chart/30638/brics-and-g7-share-of-global-gdp/> (27.12.2023).

Ria Ru, *В Сямэне открылся саммит лидеров стран БРИКС*, 2017, <https://ria.ru/20170904/1501677620.html>, (08.02.2024).

RUSSELL Martin, “The Russian economy: Will Russia ever catch up?”, *European Parliamentary Research Service*, 2015, ss.1-12.

SAHU Prasanta, “BRICS Nations Broadly Agree on Capital Structure of Bank”, *The Wall Street Journal*, 2023, <http://www.wsj.com/articles/SB10001424127887324463604579040742992443078>, (13.01.2024).

SHEN Guobing, LIU Weiping, “RMB Internationalization a Long-Term Process”, *China Daily*, 2023, <https://www.chinadaily.com.cn/a/202304/24/WS6445c71ba310b6054facf4ec.html>, (16.01.2024).

SHOKRİ Umud, “*Iran Becomes A Member Of BRICS, With Hopes And Challenges*”, 2024, (09.02.2024).

SMİRNOV Stanislav, “Economic Fluctuations in Russia (from the late 1920s to 2015).” *Russian Journal of Economics*, 1(2), ss.130-153, www.rujecon.org, (11.01.2024).

SONNESYN Sigbjorn, “BRICS and a New World Order: Why Brazil, Russia, India, China and South Africa do not(yet) constitute a new power block in international relations”,

Norwegian University of Science and Technology, Faculty of Social Science and Technology Management Depart, 2014.

Statista, *China - statistics & facts*, 2024, <https://www.statista.com/topics/753/china/#statisticChapter>, (13.01.2024).

Statista, *National debt in relation to gross domestic product (GDP) in China from 2010 to 2023 with forecasts until 2028*, 2024, <https://www.statista.com/statistics/270329/national-debt-of-china-in-relation-to-gross-domestic-product-gdp/>, (13.01.2024).

Statista, *United Arab Emirates: Gross domestic product (GDP) from 1989 to 2029*, 2024, <https://www.statista.com/statistics/297605/uae-gross-domestic-product>, (15.01.2024).

SUN Peng ve HESMATİ Almas, “International trade and its effects on economic growth in China”. *IZA Discussion Paper*, ss. 5-8.

T.C. Ticaret Bakanlığı, *Brezilya Ülke Profili*, 2024, <https://ticaret.gov.tr/data/5f03238413b876ced4013ae9/Brezilya%20%C3%9Clke%20Profili-2024.pdf>, (19.01.2024).

T.C. Ticaret Bakanlığı, *Rusya Ülke Profili*: <https://ticaret.gov.tr/data/5ef4643b13b8767a5802184f/Rusya%20%C3%9Clke%20Profili-2023.pdf>, (20.01.2024).

The Economist, *BRICS expansion would be a sign of China's growing influence*, 18 Ağustos 2023, https://www.economist.com/by-invitation/2023/08/18/brics-expansion-would-be-a-sign-of-chinas-growing-influence-says-oliver-stuenkel?utm_medium=cpc.adword.pd&utm_source=google&ppccampaignID=18151738051&ppcadID=&utm_campaign=a.22brand_pmax&utm_content=conversion.direct-response.anonymous&gad_source=1&gclid=EAIaIQobChMIqaPt28CciAMVyqloCR1WOgyyEAAYASAAEgJ6sfD_BwE&gclsrc=aw.ds, (16.11.2023).

The United Arab Emirates' Government portal, *United Arab Emirates*, 2023, <https://u.ae/#/>, (13.01.2024).

TİMURTAŞ M.E, “Çin Halk Cumhuriyeti’nin Ekonomik ve Siyasi Geçmişinin Bugünkü Gelişim Sürecindeki Rolü”, *Sakarya İktisat Dergisi*, 2018, ss. 52-69.

Türkiye Cumhuriyeti İskenderiye Başkonsolosluğu, *Mısır Ekonomisinin Genel Görünümü*. 2018.

Türkiye Cumhuriyetis Dışışleri Bakanlığı, *Bileşik Arap Emirlikleri'nin Siyasi Görünümü*. 2018.

VAO News, *Argentina Won't Join BRICS Alliance in Milei's Latest Policy Shift*, 2023.

WENDLİNG Julia, “The Start of De-Dollarization: China’s Gradual Move Away from the USD”, *Visual Capitalist*, 2024 <https://www.visualcapitalist.com/sp/hf02-start-of-de-dollarization-chinas-gradual-move-away-from-the-usd/> (24.03.2024).

World İntegrated Trade Solution (2023), *China Trade Summary 2021*, <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/CHN/Year/2021/SummaryText>, (11.02.2024).

World İntegrated Trade Solution, *India Trade Summary 2021*, 2023, <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/IND/Year/2021/SummaryText>, (11.02.2024).

World İntegrated Trade Solution, *RUSSIA Trade Summary 2018*, 2023, <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/RUSSIA/Year/2018/SummaryText#:~:text=TRADE%20SUMMARY%20FOR%20RUSSIA%202018&text=The%20total%20value%20of%20exports,were%20imported%20from%202018%20countries>, (12.02.2024).

World İntegrated Trade Solution, *RUSSIA Trade Summary 2021*, <https://wits.worldbank.org/countrysnapshot/en/RUSSIA>.

World İntegrated Trade Solution, *South Africa Trade Summary 2021*, 2023, <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/ZAF/Year/2021/SummaryText>, (04.02.2024).

World Population Review, *Unemployment by Country*, 2024.
<https://worldpopulationreview.com/country-rankings/unemployment-by-country>,
(04.02.2024).

WORLDBANK, *Brazil Overview*, 2023,
<https://www.worldbank.org/en/country/brazil/overview>, (04.02.2024).

Worldmeter, *China Population*, 2024 <https://www.worldometers.info/world-population/china-population/>, (16.11.2023).

Worldometers, *Iran Oil*, 2024 , <https://www.worldometers.info/oil/iran-oil/>, (06.04.2024).

YILMAZ Sait, “Uluslararası İlişkilerde Güç ve Güç Dengesinin Evrimi”. *Stratejik Araştırmalar Dergisi. C.1(1)*, 2006, ss. 27-65.

YSTANES Margit, STRØNEN Åstrid, “*The Social Life of Economic Inequalities in Contemporary Latin America Decades of Change*”, Springer, 2018, ss. 67-68.

ZHAKİROV Mikhail Vyacheslavovich , “*Digital Money Options for the BRICS.*”, 2023,
<https://www.mdpi.com/2227-7072/11/1/42>, (13.12.2024).

ZVARCHY Roman, “BRICS New Development Bank: Technography of Development”,
Journal of European Economy, 2024, ss.370-379.